

ARKIVVERKET

OVER- GANG

Årsrapport 2019

ARKIVVERKET

Årsrapport 2019

Innholdsfortegnelse

I.	Leders beretning	8
II.	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	10
II.1	Arkivverkets samfunnsoppdrag og mål	11
II.2	Organisering av virksomheten	12
II.3	Økonomisk utvikling siste år	13
II.4	Andre nøkkeltall for Arkivverkets virksomhet	14
II.4.1	Arkivverkets publikumstjenester	14
II.4.2	Arkivverkets tjenester til forvaltningen	15
II.4.3	Felles tjenester i arkivsektoren	16
II.5	Strategi for Arkivverket 2019-2021	18
III.	Årets aktiviteter og resultater	20
III.1	Arkivverkets tjenester til forvaltningen	21
III.1.1	Innebygd arkivering – ny tilnærming til arkiv i offentlig sektor	22
III.1.2	Metode for identifisering og sikring av dokumentasjon	23
III.1.3	Ny metode reduserer ressursbruken ved overføring av digitale arkiver	24
III.1.4	Arkivverket deltar i prosjektet <i>Deling av data</i>	26
III.1.5	Forvaltningsforum for arkivsektoren	27
III.1.6	Oppdatering av norsk standard for dokumentasjonsforvaltning (Noark)	27
III.1.7	Arkivverkets tilsynsvirksomhet	28
III.1.8	Utvikling av veiledere	30
III.1.9	Oppdatert forskrift om pasientopplysninger i kommuner og fylkeskommuner	31
III.2	Arkivverket og arkivsektoren	32
III.2.1	Digitalarkivet - én inngang til landets arkiver	33
III.2.2	Fellesløsning for digital langtidsbevaring integreres i Digitalarkivet	36
III.2.3	Tettere samarbeid sikrer en sterkere sektor	36
III.2.4	Forvaltning av prosjekt- og utviklingsmidler til arkiv	36
III.3	Arkivverkets publikumstjenester	39
III.3.1	Overføring av arkivmateriale til Mo i Rana	41
III.3.2	Digitaliseringssamarbeid med Nasjonalbiblioteket	42

III.3.3	Mediekonvertering reduserer papiretterslepet i forvaltningen dramatisk	44
III.3.4	Frivillighetssatsing for økt digital tilgang til arkivene	46
III.3.5	Nytt verktøy forenkler arbeidet med mediekonvertering	48
III.3.6	Nye muligheter med kunstig intelligens	50
III.4	Helhetlig samfunnsdokumentasjon	51
III.4.1	Sámi arkiiva – forvaltning av urfolksarkiv	52
III.4.2	Arkivverkets arbeid med privatarkiv	56
III.4.3	Arkivstatistikken 2018	57
III.5	Norsk helsearkiv og helsearkivregisteret	58
III.5.1	Norsk helsearkiv og helsearkivregisteret er etablert	58
III.5.2	Norsk helsearkiv har digitalisert 6 millioner sider	59
III.5.3	De første utleveringene fra Norsk helsearkiv er foretatt	59
IV.	Styring og kontroll av virksomheten	60
IV.1	HMS-området	61
IV.2	Verdigrunnlag og etiske retningslinjer	63
IV.3	Kompetanse og omstilling	63
IV.4	Likestilling	64
IV.5	Personalpolitikk og rekrutteringsarbeid	64
IV.6	Sikkerhet og beredskap	65
IV.7	Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen	65
IV.8	Tiltak for å motvirke arbeidslivskriminalitet ved offentlige innkjøp	65
IV.9	Felles innkjøp - én leverandør av tjenester	65
IV.10	Bedre bruk av leid areal	65
V.	Vurdering av fremtidsutsikter	66
VI.	Årsregnskap for 2019	68
VII.	Vedlegg til årsrapport for 2019	82

Tabelloversikt

Tabell 1:	Økonomiske nøkkeltall for Arkivverket 2017-2019	13
Tabell 2:	Nøkkeltall for Arkivverkets publikumstjenester 2017-2019	14
Tabell 3:	Nøkkeltall for Arkivverkets tjenester til forvaltningen 2017-2019	15
Tabell 4:	Nøkkeltall for Digitalarkivet 2017-2019	16
Tabell 5:	Nøkkeltall for Arkivportalen 2017-2019	17

Tabell 6: Utførte tilsyn med forvaltningen 2017-2019	28
Tabell 7: Antall søkere og årlig søknadssum til prosjekt- og utviklingsmidler 2017-2019	37
Tabell 8: Årlig registrering og informasjon om arkiver i Arkivverket 2017-2019	40
Tabell 9: Prognose for reduksjon av papirvolum i etatene som har deltatt i pilot	45
Tabell 10: Årlig digital produksjon og tilgjengeliggjøring i Digitalarkivet 2017-2019	49
Tabell 11: Kjønnsbalanse og gjennomsnittslønn i Arkivverket i 2019	64
Tabell 12: Nyansettelser	65

Figurer

Figur 1: Arkivverkets organisering 2019	12
Figur 2: Arkivverkets strategikart 2019-2021	18
Figur 3: Geografisk fordeling av prosjekt- og utviklingsmidler 2019	20

I. Leders beretning

Kildereferanse: Lokomotiv fotografert forfra, Bodø, 1900 - 1910. Foto: Ukjent. Arkiv: Havnedirektoratet

2019 var Arkivverkets vendepunkt. Etter flere år med omstilling og begrensede rammevilkår har etaten etablert en tydelig strategi med to hovedsatsinger, og dette har gitt resultater. De to satsingene er innebygd arkivering for offentlig sektor og en fellesløsning for bevaring og publisering av historiske data. Arkivverket gjør alle sine prioriteringer basert på disse to satsingene og den betydningen de får for etaten.

I statsbudsjettet for 2020 besluttet Stortinget at Digitalarkivet skal være Norges fellesløsning for bevaring og publisering av arkiv. Det innebærer at brukerne fremover skal kunne finne all arkivinformasjon fra stat, kommune og privat sektor samlet på ett sted, uavhengig av om informasjonen eksisterer på papir, foto, lyd, film eller er digitalt skapt. En fellesløsning vil være kostnadsbesparende for samfunnet, fordi behovet for å utvikle parallelle løsninger for arkivinformasjon bortfaller. I tillegg er det en stor fordel for brukerne at tilgang til kildene er samlet på ett sted. I 2019 åpnet Digitalarkivet for kommunal og privat sektor, noe som markerte startskuddet på utvikling av denne fellesløsningen. Digitalarkivet vil etter hvert utvikles til å dekke alle behov knyttet til bevaring og publisering av historiske data. Prioriterte oppgaver fremover blir blant annet å forbedre søkemuligheter, utarbeide bedre veiledninger, gjøre flere papirarkiver digitalt tilgjengelig, samt forbedre tjenestene til prioriterte brukergrupper, for eksempel forskere. Arkivverkets mobilisering av frivillige for å gjøre mer materiale digitalt tilgjengelig, er et viktig bidrag til denne satsingen.

Data som skapes i dag må fanges og overføres til langtidsbevaring for at nasjonens hukommelse ikke skal gå tapt. Disse dataene er viktige for å sikre samfunnets behov for innsyn, tillit og deling av data på tvers i offentlig sektor. Store deler av samfunnet har behov for tilgang til arkiv-

informasjon, som forvaltningen, forskere, historikere, presse, samt enkeltmennesker som trenger opplysninger om alt fra eiendom til egen skolegang eller oppvekst.

Arkivstatistikken fra stat, kommune og arkivinstusjonene i Norge viser at arbeidet med forbedring av dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor går for sakte. Det er fortsatt et skrikende behov for innovasjon og utvikling for å løse utfordringene på feltet. Det antas at det ligger enorme besparelser i bedre håndtering av dette området, og Arkivverket vil derfor gjennomføre en samfunnsøkonomisk analyse i 2020. Arkivverkets satsing på innebygd arkivering skal møte disse utfordringene. Arbeidet begynner å ta form, med både internasjonalt samarbeid og to igangsatte piloter. Det er imidlertid behov for både finansiering og ytterligere støtte til dette området.

Et av de områdene som er mest kritiske for offentlig sektor er ferdigstilling av ny arkivlov. Høringsfristen til NOU 2019:9, Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver, gikk ut i desember 2019. Lovforslaget legger større vekt på hvilke krav som skal stilles til dokumentasjon i offentlig forvaltning. Dagens lovverk er identifisert som et av de største hindrene for utvikling på arkivfeltet.

Arkivverket er arkivmyndighet i Norge, og har ansvar for å koordinere privatarkivfeltet. Privatarkiv er arkiv fra organisasjoner, næringsliv og frivillige organisasjoner. Det er viktig at privatarkiv bevares i Digitalarkivet, slik at brukerne finner all autentisk informasjon samlet på ett sted. Til tross for en oppgang i antall registrerte privatarkiver på arkivportalen, er antallet privatarkiver i Digitalarkivet fortsatt for lavt til å kunne vise en helhetlig dokumentasjon av samfunnet. Arkivverket har i 2019 etablert et nettverk av fylkeskoordinerende institusjoner, utpekt av fylkeskommunen, som har et regionalt ansvar for privatarkiv. Dette er en styrking av det regionale privatarkivarbeidet,

og i samsvar med den retningen som er foreslått i NOU 2019:9.

Arkivverket ferdigstilte i 2019 prosjektet *Mottak og digitalisering*. Det betyr at den nye metodikken for avlevering av arkiver fra offentlig forvaltning er implementert. Dette innebærer bedre vurderinger av hva som skal tas vare på, og dermed mer kassasjon, samt digitalisering av papirarkiver før avlevering. I tillegg har Arkivverket forbedret veiledningen og dialogen med forvaltningen på dette området. Tilbakemeldingene fra forvaltningen har vært svært gode, og som resultat av dette arbeidet ventes en kraftig økning i digitalt arkivmateriale de nærmeste årene.

Våren 2019 ble Norsk helsearkiv på Tynset åpnet og begynte sin produksjon. Alt har gått etter planen, selv om Helsearkivet hadde ambisiøse planer om en hurtig oppskalering av driften. Det har vært noen utfordringer knyttet til avlevering av pasientjournaler, da dette krever finansiering og prioritering på sykehusene. Dialogen og tjenestene som Helsearkivet har etablert, har imidlertid sikret tilstrekkelig tilfang av materiale til å kunne opprettholde full produksjon. Helsedataene vil gi nye muligheter for forskning på helse.

Arkivverket har gjennom sine aktiviteter og resultater i 2019 lagt et svært godt grunnlag for å gjøre nasjonens arkiver digitalt tilgjengelige. Arkivverket blir med det Norges største dataforvalter. Når kildene er digitalt tilgjengelige sikres demokratisk tilgang for alle, og enkeltpersoners rettsikkerhet ivaretas.

Inga Bolstad

Riksarkivar

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Kildereferanse: Åse Texmon Rygh, billedhugger, 1956.
Foto: Bjørn Fjørtoft. Arkiv: Billedbladet NÅ

Arkivene i offentlig og privat virksomhet er grunnlag for åpenhet, etterrettelighet, historisk perspektiv og kontinuitet i den daglige oppgaveløsningen for en virksomhet. Arkivene dokumenterer interesser og rettigheter til enkeltmennesker og grupper av mennesker. Arkivene er unike kilder til kunnskap om historie, kultur og samfunn. Samfunnets arkiver er på denne måten ryggraden i demokratiets og rettsstatens infrastruktur for samtid og ettertid.

Arkivverket er en del av en større arkivsektor.

Arkivloven slår fast at alle offentlige organer er pliktig til å ha arkiv. Arkivverket har kun ansvar for å bevare de statlige arkivene i offentlig forvaltning, mens flere fylkeskommunale og kommunale arkivinstitusjoner ivaretar arkivene som blir til i kommunal sektor. Arkiver fra private virksomheter, organisasjoner og privatpersoner sikres og bevares av arkivskaperne selv, av de offentlige arkivinstitusjonene, eller av bibliotek, museer og andre private institusjoner. Aktørene i arkivsektoren har alle en viktig rolle for å ta vare på arkiver som kan gi kunnskap om alle deler av samfunnslivet.

II.1 Arkivverkets samfunnsoppdrag og mål

Arkivverkets samfunnsoppdrag ble i Kulturdepartementets Prop. 1S (2018-2019) og i tildelingsbrevet for 2019 spesifisert og utdypet i forhold til tidligere år for bedre å beskrive Arkivverkets oppgaver og etatens tre roller:

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver.

Som øverste arkivmyndighet har Arkivverket ansvar for faglige standarder og retningslinjer, tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Arkivverket skal iverksette overordnet nasjonal politikk på arkivfeltet, og bidra til utvikling og styrking av arkivsektoren. Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for langtidslagring, tilgjengeliggjøring og formidling av statlige arkiver og prioriterte private arkiver.

Riksarkivaren er nasjonal fagmyndighet for arkiv med oppgaver etter arkivloven. Arkivverket skal utvikle og styrke arkivarbeidet på landsbasis og har et særlig ansvar for nasjonal koordinering av privatarkivfeltet. Arkivverket har også et særskilt ansvar for å ivareta dokumentasjon av det samiske sivile samfunn.

Tildelingsbrevet til Arkivverket for 2019 gir fire overordnede mål:

1. Nasjonens arkiver representerer en helhetlig dokumentasjon av samfunn og kultur
2. Velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor med effektiv dokumentfangst
3. Sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet
4. Avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format

Helsearkivet er fra 1. januar 2019 etablert som en egen avdeling i Arkivverkets organisasjon. I løpet av 2019 har interimsorganisasjonen Norsk helsearkiv bistått i arbeidet med å sette virksomheten i ordinær drift. Interimsorganisasjonen ble som planlagt avviklet 31.12.2019. Helsearkivet finansieres over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, og i Prop. 1S (2018-2019) og tildelingsbrevet gis oppdraget for etableringen av virksomheten:

- Sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter
- Fremme medisinsk og helsefaglig forskning

Departementene har på grunnlag av disse overordnede målene fastsatt delmål, styringsparametre og resultatmål for 2019. Måloppnåelse og resultater av Arkivverkets samlede aktiviteter omtales nærmere i kapittel III: Årets aktiviteter og resultater.

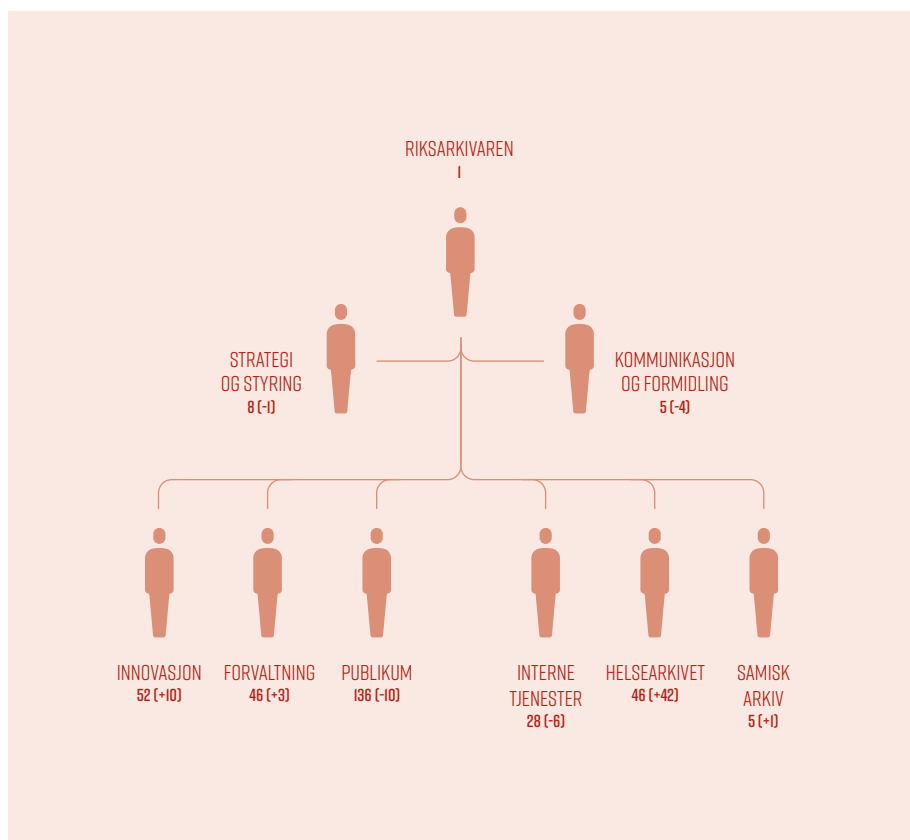
II.2 Organisering av virksomheten

Arkivverket ble opprettet som egen etat i 1904. Etaten er underlagt Kulturdepartementet. Riksarkivaren er øverste leder, og myndigheten er hjemlet i arkivloven. Der går det frem at statlige arkiver skal avleveres til Arkivverket. Riksarkivaren har veilednings- og tilsynsansvar for arkivarbeidet i statlig og kommunal forvaltning, og skal holde oversikt over verneverdige privatarkiver og føre register over bevarte privatarkiver i offentlige og private institusjoner. Arkivverket er landsdekkende og lokalisert på ti arbeidssteder, inkludert Helsearkivet på Tynset og Sámi arkiiva (Samisk arkiv) i Guovdageaidnu – Kautokeino.

Arkivverket igangsatte i 2015 en omstillingsprosess som er planlagt å gå ut 2020. Som nevnt ble Helsearkivet etablert som egen avdeling ved inngangen til 2019, og ordinær drift igangsatt fra 1. april 2019.

Helsearkivet består av tre underliggende seksjoner: Digitalisering, Brukerkontakt og IT- og Helsearkivregister. I løpet av 2019 har 42 nye medarbeidere blitt ansatt i avdelingen.

Ved utgangen av 2019 hadde Arkivverket 328 faste og midlertidige ansatte (320 faste ansatte), og over hele året 278 faste og midlertidige årsverk. Økningen på 26 årsverk fra 2018 skyldes i hovedsak etableringen av Helsearkivet som ordinær enhet i Arkivverket og at avdelingen først var i full drift fra august 2019. Hvis vi ser bort fra Helsearkivet, økte antall årsverk i Arkivverkets øvrige organisasjon fra 241 i 2018 til 250 i 2019, en økning på 3,7 %. Turnover i Arkivverket var 9,1 % i 2019, mot 6 % i 2018.

Figur 1: Arkivverkets organisering i 2019 på stabs- og avdelingsnivå. Tall viser antall ansatte i hver enhet (også de i permisjon) pr. 31. desember 2019, og endring fra 2018 til 2019 i parentes. Tallene i 2018 for Norsk helsearkiv – nå Helsearkivet – viste ti ansatte i interimsorganisasjonen. Av disse har fire fortsatt inn i den ordinære virksomheten til Helsearkivet, og endring i parentes baserer seg på dette. Én person er organisert rett under riksarkivaren, og vises ikke.

II.3 Økonomisk utvikling siste år

Arkivverket har i 2019 hatt en betydelig økning i samlet bevilgning og tilsvarende driftsutgifter i forhold til tidligere år. Dette skyldes etableringen av Helsearkivet på Tynset. Bevilgningen til Helsearkivets virksomhet gis over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, og kommer i tillegg til ordinær bevilgning til arkivformål fra Kulturdepartementet. Bevilgningen til Helsearkivet for 2019 på 85,1 millioner utgjorde 20,5 % økning av samlet bevilgning til Arkivverket, mens driftsutgiftene for Helsearkivet på 40,2 millioner, bidro til en 10 % økning i Arkivverkets samlede driftsutgifter. Etableringen av Helsearkivet ga en lavere økning i utnyttelsesgrad for hele Arkivverket sett i forhold til tidligere år. Ser man bort fra Helsearkivet har Arkivverket en utnyttelsesgrad på 97 % i 2019, en økning på 5 %. Helsearkivets lave utnyttelsesgrad på 73,5 % skyldes at ordinær drift først var i full gang fra august 2019.

Utgifter til lønn og bygninger er de største utgiftspostene for Arkivverket, inklusive Helsearkivet. Andelen av samlede driftsutgifter er henholdsvis 51,2 % til lønn og 35,3 % til bygninger. En sammenligning mot tilsvarende tall for 2018 viser en tendens til økende lønnsutgifter. I årsrapport 2018 ble det meldt en økning på 5,3 %

i lønnsutgifter per årsverk. Denne utviklingen har fortsatt i 2019. Samlet sett er endringen på 0,2 % i 2019, men ser vi bort fra Helsearkivet blir tallet 1,9 %. Økte lønnsutgifter har sammenheng med at lønnsnivået er høyere for nye medarbeidere med kritisk kompetanse. Digital transformasjon i Arkivverket og offentlig sektor for øvrig stiller nye og endrede krav til Arkivverkets tjenesteutvikling, kompetanse og oppgaveløsning. Lønnsutviklingen antas å fortsette siden konkurransen om nødvendig og relevant kompetanse i markedet er svært stor. Denne omstillingen krever og vil kreve fortsatte omprioriteringer i den interne ressursfordelingen i Arkivverket i årene fremover.

Arkivverket arbeider fortsatt aktivt for å effektivisere eiendomsdriften, slik at midler kan frigjøres til andre formål. Dette arbeidet har gitt resultater også i 2019, og andelen som brukes til bygningers drift er synkende, selv om innsparingene ikke er like store i 2019 som i 2018.

Se ytterligere utdypning i årsregnskapet for 2019 i del VI.

📄 **TABELL 1. ØKONOMISKE NØKKELTALL FOR ARKIVVERKET 2017-2019**

NØKKELTALL	2017	2018	2019 ²⁾	ENDRING SISTE ÅR
1. Antall årsverk ³⁾	259	253	278	+9,9 %
2. Samlet tildeling post 01-99 ¹⁾	397 448	414 376	498 023	+20,2 %
3. Utnyttelsesgrad post 01-29	88,4 %	92,5 %	93 %	+0,6 %
4. Driftsutgifter ¹⁾	392 534	412 760	454 706	+10,2 %
5. Lønnsandel av driftsutgifter	52,3 %	51,1 %	51,2 %	+0,1 %
6. Lønnsutgifter pr. årsverk ¹⁾	792	834	836	+0,2 %

1. I hele tusen kroner

2. Tallene for 2019 er inklusiv Helsearkivet. Tallene for Helsearkivet er henholdsvis 24; 85 000; 73,5 %; 40 000; 41,2 %; 687

3. Tallet i 2019 er inklusiv overtid

II.4 Andre nøkkeltall for Arkivverkets virksomhet

II.4.1 Arkivverkets publikumstjenester

Antall besøk på Arkivverkets lesesaler holder seg relativt stabilt fra år til år. Arkivverket har en strategisk målsetting om å digitalisere hyppig brukt og annet prioritert kulturarvsmateriale for publisering i Digitalarkivet. Dette er et langsiktig arbeid, og det må tas høyde for at tilgang til det fysiske materialet vil etterspørres av brukerne i en del år fremover.

☑ **TABELL 2. NØKKELTALL FOR ARKIVERKETS PUBLIKUMSTJENESTER 2017-2019**

BRUKERTJENESTE	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR
Antall besøk på Arkivverkets lesesaler	15 000	14 700	15 800	+7 %
Antall bestilte enheter for bruk på lesesal ¹⁾	37 080	37 190	39 700	+7 %
Antall journalførte publikumshenvendelser	24 500	21 464	22 400	+4 %
Antall besøk på Arkivverkets nettside	1 500 000	650 000	710 000	+9 %
Antall besøk i Debattforum	960 000	980 000	1 050 000	+7 %

1. En enhet kan være en boks med dokumenter, en protokoll, eller et enkeltstående dokument, fotografi eller kart.

Når det gjelder journalførte publikumshenvendelser ser vi en liten økning i 2019. Det er dessuten en oppgang i henvendelser gjennom ulike løsninger som ikke er medregnet i tallene i tabellen. I 2019 dreier dette seg om 2 345 saker. For å effektivisere saksbehandlingen jobber Arkivverket med å finne løsninger for å redusere disse henvendelsene. Bedre informasjon skal gjøre brukerne mer selvbetjente og sørge for at publikumshenvendelser loses inn i samme system.

Arkivverket har flere tiltak gående for å tilrettelegge arkivene på en slik måte at brukerne blir mer selvbetjente – les mer om dette i årsrapport for 2018. Digitalarkivet har et eget debattforum som skal bidra til at brukerne selv kan finne svar på sine spørsmål og dele erfaringer i arkivbruk. Det er gledelig at stadig flere bidrar i denne typen frivillighetsarbeid og dermed forbedrer tjenesten. Offentlig forvaltning har behov for data fra Arkivverket for å effektivisere sin saksbehandling. Arkivverket har derfor løpende dialog med forvaltningen om hvordan dette kan gjøres på best mulig måte.

II.4.2 Arkivverkets tjenester til forvaltningen

Arkivverket har i 2019 videreført arbeidet med å forbedre og forenkle tjenestene til forvaltningen slik at de skal fremstå som enhetlige for virksomheter over hele landet.

Arkivverket hadde en liten reduksjon i antall tilsyn i 2019 etter toppåret 2018, men det var i tråd med planlagt måltall. Til tross for reduksjonen ble det gjennomført mer enn dobbelt så mange tilsyn som i 2017. Utvelgelsen av objekter var i 2019 basert på risikovurdering, og med ett unntak fikk samtlige objekter pålegg etter brudd på lov og forskrift (se III.1.7).

Arkivverket håndterer mottak og testing av digitale arkiver fortløpende, og et årlig volum på mellom 60 og 70 arkiver har vært normalen de siste tre årene. Arkivverket har inntatt en mer pragmatisk holdning og videreutviklet både arbeidsmetoder og testverktøy, noe som har resultert i vesentlig kortere saksbehandlingstid overfor forvaltningen enn for 3-5 år siden. Arkivverket etablerte i andre halvdel av 2019 et innsatsteam for å bistå forvaltningen med å avlevere digitale arkiver. Som en effekt av dette arbeidet forventer Arkivverket en økning i antall mottatte digitale arkiver i 2020 (se III.1.3).

🕒 **TABELL 3. NØKKELTALL FOR ARKIVVERKETS TJENESTER TIL FORVALTNINGEN 2017-2019**

TJENESTE	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR
Utførte tilsyn av offentlig virksomhet	32	75	69 ¹⁾	-8 %
Antall mottatte digitale arkiver	72	60	58	-3 %
Samlet bestand digitale arkiver til langtidsbevaring	1256	1436	1494	+4 %
Mottatte papirarkiver (i hyllemeter)	2 000	1187	1881 ²⁾	+58 %
Samlet bestand av papirarkiver (i hyllemeter)	267 700	268 900	270 281	+1 %

1. 5 av tilsynene i 2019 var akutte (ad hoc) tilsyn, mens 64 var planlagte.

2. 965 hyllemeter (hm) var privatarkiver (+38 % fra 2018) og 916 hm offentlig (+89 % fra 2018).

II.4.3 Felles tjenester i arkivsektoren

Digitalarkivet

Digitalarkivet er Norges største kulturnettsted med 6,2 millioner besøk i 2019, og er fra 2019 etablert som nasjonal fellesløsning for tilgjengeliggjøring av digitale arkiver for alle arkivbevarende institusjoner – både offentlige og private. Høsten 2019 ble det over statsbudsjettet bevilget 140 millioner kroner til Arkivverket over en fireårsperiode, til utvikling av nye løsninger for langtidsbevaring av digitale arkiver og tilgjengeliggjøring i Digitalarkivet.

Besøktallene for Digitalarkivet har i 2019 hatt et oppsving sammenlignet med året før. Som meldt i årsrapporten for 2018, har trafikkallene for Digitalarkivet trolig vært noe for høye før 2018. En omstrukturering av nettsidene i 2017 har gjort tellingen mer presis, og nedgangen i 2018 var ventet. Økningen i 2019 er derfor ekstra gledelig, og det er forventet at denne tendensen vil øke parallelt med at flere institusjoner fra ulike forvaltningsnivåer og sektorer publiserer sine arkiver i Digitalarkivet, som dermed også vil treffe et bredere publikum.

I 2019 var det 25 institusjoner utenom Arkivverket som tilgjengeliggjorde sine arkiver i Digitalarkivet. Nytt fra 2019 er at institusjonene har fått tilgang til verktøy som gjør dem selvbetjente i å publisere eget arkivmateriale i Digitalarkivet.

▼ **TABELL 4. NØKKELTALL FOR DIGITALARKIVET 2017-2019**

TJENESTE/BRUK	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR
Antall besøk (i mill.)	6,8	5,9	6,2	+5 %
Antall besøkende (i mill.)	1,6	1,0	1,4	+40 %
Antall tilgjengelige sider (i mill.)	33,2	43,3	53,5 ¹⁾	+24 %
Antall søkbare poster (i mill.)	31,8	34,5	36,7	+6 %
Antall tilgjengelige foto	46 600	51 200	53 200	+4 %
Antall oppslag (i mill.)	153	141	147	+4 %
Antall bevaringsinstitusjoner som publiserer kilder	1	17	26 ²⁾	47 %
, herav (fylkes)kommunale	-	8	15	-
, herav private	-	5	5	-
, herav andre ³⁾	-	3	5	-

1. Av økningen på 10,2 mill. nye sider i Digitalarkivet fra 2018 til 2019 var 10 mill. sider fra Arkivverket og 200 000 sider fra andre arkivbevarende institusjoner.

2. Tallet viser totalt antall bevaringsinstitusjoner som publiserer kilder. Institusjoner som har signert avtale, men som ikke har publisert før 31.12.2019, er ikke inkludert.

3. Kategorien «andre» rommer institusjoner som er helt eller delvis offentlig fullfinansiert, som nasjonale museer, men som ikke har arkivplikt etter arkivloven og derfor i denne sammenheng likestilles med andre private institusjoner.

Arkivportalen

Arkivportalen (arkivportalen.no) er en nasjonal søke- og bestillings-tjeneste som benyttes av flere arkivinstusjoner, deriblant Arkivverket. Tjenesten utvikles og driftes av Stiftelsen Asta. Portalen skal gi brukere mulighet til å søke på tvers av arkivinstusjoner, etter informasjon om hvilke arkiver de oppbevarer, og gi en beskrivelse av arkivene og hvordan de oppstod. I tabellen under presenteres tall for de instusjonene som benytter seg av tjenesten. I henhold til arkivloven skal Arkivverket føre register over privatarkiver som finnes i offentlige og private instusjoner. Publisering av arkivinformasjon om privatarkiver i Arkivportalen dekker dette lovkravet.

Det er et mål for Arkivverket at flest mulig bevaringsinstusjoner fra alle sektorer registrerer sine arkiver i Arkivportalen.

☑ **TABELL 5. NØKKELTALL FOR ARKIVPORTALEN 2017-2019**

TILGJENGELIGHET I SEKTOREN	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR
Antall arkivinstusjoner	78	80	93	+16 %
Antall totale arkivinnførsler (i mill.)	6,8	7,5	8,1	+4,5 %
Antall arkiver	55 500	59 200	65 665	+9,8 %
, herav privatarkiver ¹⁾	19 676	22 837	26 014	+14 %
Antall besøk i Arkivportalen	182 200	120 600	77 468	-36 %

1. Tallet er basert på antall arkivskapere (instusjoner, organisasjoner, bedrifter, privatpersoner) som er representert i portalen.

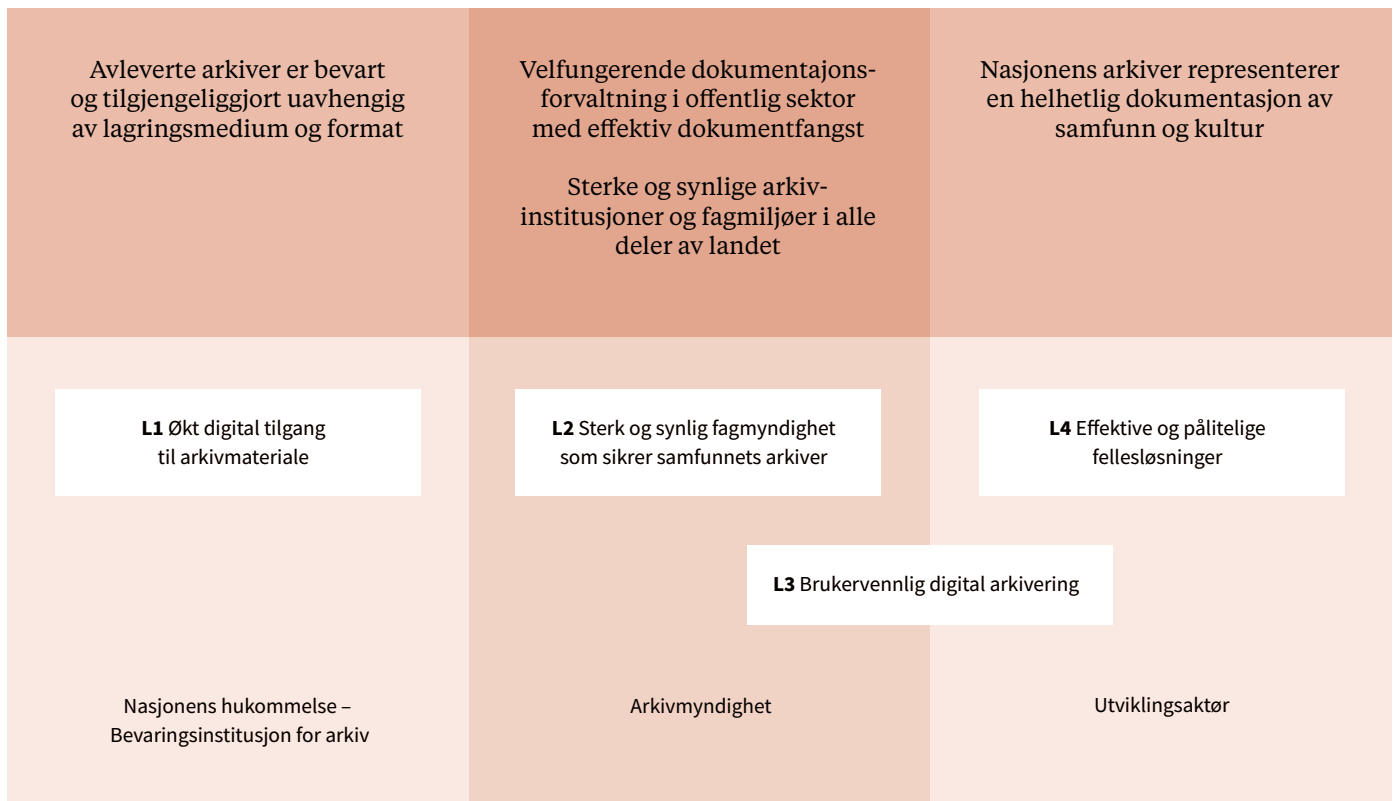
Det er gledelig at antall privatarkiver i Arkivportalen fortsetter å øke – siden 2017 har oppgangen vært på 32 %. Dette er gevinster av Arkivverkets arbeid med privatarkivstrategi og nasjonal koordinering av privatarkivarbeidet. Tallene for tilknyttede instusjoner for øvrig øker stadig, og både antall arkiver og arkivinnførsler øker.

Bruken av Arkivportalen har derimot falt dramatisk de to siste årene. Nedgangen fra 2017 til 2018 kunne til dels forklares med at Arkivportalen kom i ny drakt og at det var en del innkjøringsproblemer. At nedgangen fra 2018 til 2019 er på hele 36 % kan ikke forklares ut fra samme perspektiv. Arkivverket har fått tilbakemelding fra brukere om at Arkivportalen oppleves som vanskelig å bruke og at bestillinger som utføres gjennom portalen ikke kommer frem til lesesalene. På bakgrunn av dette, og som en følge av satsingen på Digitalarkivet som nasjonal fellesløsning, startet Arkivverket i slutten av 2019 et utredningsarbeid for å se på muligheter og behov for en ny og forbedret nettkatalog som er tett integrert med Digitalarkivets tjenester.

II.5 Strategi for Arkivverket 2019-2021

De overordnede målene som Kulturdepartementet har satt for Arkivverkets virksomhet i statsbudsjett og tildelingsbrev samsvarer med hovedmålene i Arkivverkets strategi. I utformingen av de overordnede målene har både departementet og Arkivverket vært opptatt av å definere mål som treffer hele arkivfeltet og som kan være gyldige over en lengre tidshorison uten behov for vesentlig oppdatering. De fire overordnede målene er fra 2017 og er i innhold stort sett de samme, men har gjennomgått noen språklige justeringer. Høsten 2018 ble det gjennomført en større revidering av Arkivverkets daværende strategi for 2017-2019. Ny strategi for treårsperioden 2019-2021 innebærer en spissing og forenkling av tidligere strategi ved at ni strategiske mål er redusert til fire.

ARKIVVERKETS STRATEGIKART 2019-2021

Figur 2: Arkivverkets strategikart 2019-2021 i forenklet utgave som viser de fire strategiske målene med vekt på bruker- og samfunns effekter. Arkivverkets strategiske mål omtales som resultatmål i Kulturdepartementets styringsdokumenter. Departementets overordnede mål fra 2018 gjenfinnes i de øverste feltene.

Økt digital tilgang til arkivmateriale innebærer et mål om å øke både volumet av arkivmateriale som blir gjort tilgjengelig digitalt i Digitalarkivet, og at dette skjer i en høyere hastighet enn tidligere. Dette betyr at Arkivverket må utforske mulighetene som ligger i innovativ og ny teknologi, både for å øke produksjonskapasiteten med å konvertere analogt arkivmateriale til digitalt format, og for å forenkle og fornye prosessen med å legge på nødvendige metadata som sikrer at de digitale arkivene kan brukes og søkes i. Hvilke arkiver som skal prioriteres for mediekonvertering bør i større grad svare på hva brukerne har behov for. Frivillige har i mange år bistått med utvikling av innhold til Digitalarkivet, og det er et mål at frivillighet som ressurs skal utnyttes enda bedre for å gjøre Digitalarkivets tjenester enda bedre.

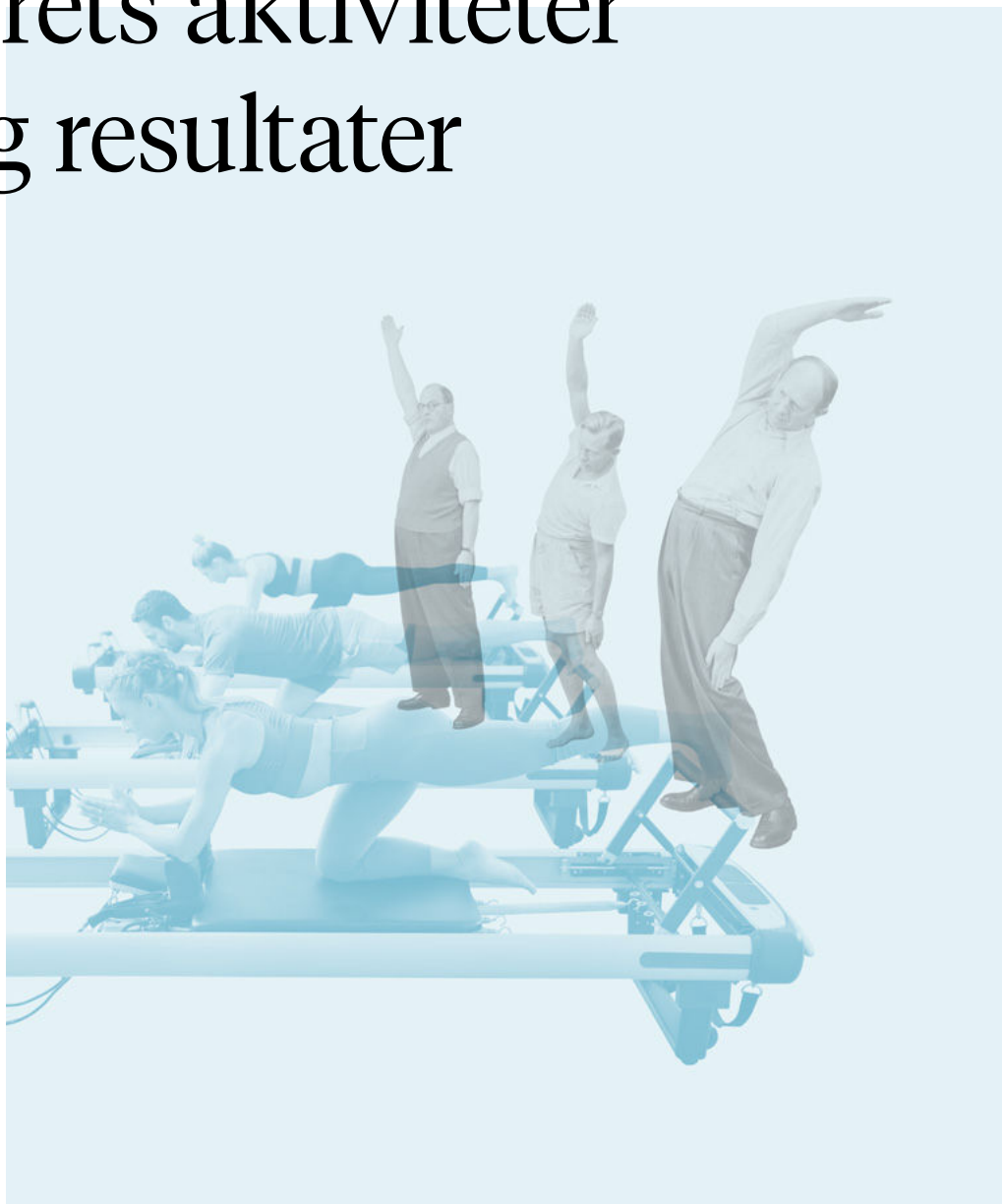
Målet om å være en *sterk og synlig fagmyndighet som sikrer samfunnets arkiver* skal Arkivverket oppnå gjennom flere tilnærminger. Veiledningen som gis skal være relevant og tilpasset de ulike brukergruppene, og tilsynene innrettes slik at de får kontrollert og avdekket de faktiske risikoene for arkivhold i en digital forvaltning. Arkivverket ønsker å bidra i arbeidet med å utforme premissene for moderne dokumentasjonsforvaltning, både gjennom utvikling og oppdatering av lov- og regelverk, ansvars- og oppgavefordeling mellom forvaltningsorganer, faglige standarder og retningslinjer. Arkivverket ønsker å bruke sin rolle som utviklingsaktør til å styrke og utvikle arkivsektoren videre, og også styrke bevaring og tilgjengeliggjøring av arkiver fra privat sektor.

Arkivverket ser for seg at prosesser for arkivering i størst mulig grad bør skje automatisk – som en del av de prosesser og løsninger som virksomhetene uansett må ha for å dokumentere og forvalte egen aktivitet. Målet om en slik *brukervennlig digital arkivering* skal sikre at dokumentasjon som i dag skapes utenfor de dedikerte arkivsystemene blir tatt vare på, og at det blir enkelt å hente ut informasjon fra eksisterende arkiver.

Arkivverket er på vei til å bli en av Norges største dataforvaltere, både ved at analoge arkiver blir gjort digitale og at offentlig sektor nå kun har digital informasjons- og dokumentasjonsforvaltning. Til tross for dette har ikke etaten en god løsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiver. Denne utfordringen deler Arkivverket med de fleste andre arkivinstitusjoner som er geografisk og forvaltningsmessig fragmentert og uten tilgang til tilstrekkelige utviklingsressurser. Målet med *effektive og pålitelige fellesløsninger* er å få utviklet en felles digital infrastruktur – en nasjonal fellesløsning – for alle institusjoner med arkiver på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer. Dette vil gjøre det mulig å tilby gode og likeverdige arkivtjenester til innbyggere over hele landet, og enklere bruk for publikum gjennom én inngang til samfunnets arkiver.

III.

Årets aktiviteter og resultater

Kildereferanse: Gymnastikk i Kringkastingen, 1955.
Foto: Ragge Strand og Bjørn Fjørtoft. Arkiv: Billedbladet NÅ

I Arkivverkets tildelingsbrev for 2019 er det knyttet ett eller flere styringsparametre til resultatmålene i Arkivverkets strategi. Dette kapitlet er strukturert etter de overordnede målene (se. II.1), og hvert mål innledes med en kort vurdering av måloppnåelse og fremdrift, og en skjematisk presentasjon av status for resultatkravene i tildelingsbrevet. Etter presentasjonen av Arkivverkets hovedmål og tilhørende aktiviteter følger en egen omtale av Norsk helsearkiv. Denne er skilt ut som en egen del da bevilgningen til Helsearkivets virksomhet gis over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.

III.1 Arkivverkets tjenester til forvaltningen

Vurdering av måloppnåelse i 2019

Målet om *velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor med effektiv dokumentfangst*, krever betydelig innsats i lang tid fremover. Ny arkivlov er under arbeid, men denne vil ikke være tilstrekkelig for å gi offentlig forvaltning de riktige rammebetingelsene for å kunne håndtere sin dokumentasjon på en hensiktsmessig måte. Det kreves mye utvikling og innovasjon på dette feltet. Som en del av dette arbeidet har Arkivverket igangsatt *Innebygd arkivering* som en innovasjonsarena der etaten samarbeider med offentlig forvaltning og leverandørene. Arbeidet er så vidt påbegynt, og det må påregnes mye ressurser i årene fremover dersom hovedmålet skal nås.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2019	RESULTAT 2019	VURDERING/ OPPNÅELSE	PLANTALL 2020
Delmål 2	Brukervennlig digital arkivering			
Styringsparameter med resultatmål 2.1	Utarbeide veiledningsmateriale om journalføring og arkivering			
Krav og status:	Utarbeidet	Lvert	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Dette er utført og overlevert departementene. Veiledningsmaterialet vil bli videreutviklet ved behov (se III.1.8).			
Styringsparameter 2.2	Utarbeide konsept og planer for brukervennlig arkivering			
Krav og status:	Utarbeidet	Lvert	●	Innebygd arkivering er utviklet som konsept
Kommentar:	Etablert program for innebygd arkivering, som per nå består av tre delprosjekt: ett EU-prosjekt, ett prosjekt basert på støtte fra Stimulab og ett prosjekt i samarbeid med Norges Forskningsråd. Arbeidet forventes å pågå i minst to år fremover (se III.1.1).			
Styringsparameter med resultatmål 2.3	Gjennomføre piloter for enkelt å hente ut og overføre digitale arkiver fra kommunale og statlige løsninger			
Krav og status:	Gjennomført	Lvert	●	Rapport om status for prosjektet <i>Modernisering av Arkivoverføring (MODARK)</i>
Kommentar:	Piloter er gjennomført i kommunal sektor (med KDRS), og med Politiet. Det er behov for fortsatt ressursinnsats på området. Etableringen av egen innsatsstyrke (ref. 1.5) vil forsterke arbeidet fremover (se III.1.3).			

III.1.1 Innebygd arkivering – ny tilnærming til arkiv i offentlig sektor

Forvaltningens metoder og verktøy for løpende dokumentasjon av sitt arbeid er vanskelige og tidkrevende. Resultatet er at det skjer mange feil, og mye viktig dokumentasjon arkiveres ikke og går dermed tapt. Dette representerer en trussel for tillitssamfunnet. Etterrettelighet er et viktig fundament for både enkeltmenneskers rettsikkerhet og den tilliten befolkningen har til offentlig sektor. Dagens løsninger bygger i stor grad på et tankesett fra tidligere tider og papirbasert arkiv. Mulighetene som ligger i dagens teknologi er ikke utnyttet på arkivfeltet. Dette gir et betydelig effektivitetstap for alle offentlige virksomheter. Markedsløsningene som tilbys offentlig sektor er preget av få aktører og lite innovasjon. Utvalget som har levert forslag til ny arkivlov peker på at det er nødvendig å finne nye tilnærminger for å få til en mer effektiv håndtering av dokumentasjon og arkiver i offentlig sektor. Arkivverket mener det bør være mulig å realisere meget store gevinster i offentlig sektor, ved å finne nye metoder og løsninger. Som en viktig utviklingsaktør har Arkivverket i 2019 igangsatt en langsiktig satsing på prosjektet *Innebygd arkivering*.

Arkivverket mener at gevinsten for offentlig sektor kan ligge på 2-4 milliarder i årlige innsparinger.

Forventede gevinster for offentlige virksomheter er økt effektivitet i kjerneprosesser og høyere etterrettelighet. Dette er langsiktige gevinster som oppnås når virksomhetene endrer måten de arkiverer på. Arkivverket mener at gevinsten for offentlig sektor kan ligge på 2-4 milliarder i årlige innsparinger. Det forventes først konkrete resultater de kommende årene.

«I 2025 trenger ikke ansatte i offentlige virksomheter å bruke tid på arkivering»

– Arkivverkets visjon

Arbeidet med innebygd arkivering startet opp som et forprosjekt tidlig i 2019, hvor det ble jobbet med målbygge, problembeskrivelse og historiefortelling. Forprosjektet søkte om innovasjonsmidler og fikk innebygd arkivering på agendaen på 3 internasjonale arkivkonferanser. I denne prosessen ble det formulert en fremtidsvisjon for innebygd arkivering: «I 2025 trenger ikke ansatte i offentlige virksomheter å bruke tid på arkivering»

Hva er innebygd arkivering?

Innebygd arkivering er en ny måte å tilnærme seg arkiv på. Det er ikke nødvendigvis en teknisk løsning, men en måte å jobbe på som innebærer at tilgang til informasjon i et langtidsperspektiv skal håndteres allerede i utformingen av arbeidsprosesser, systemer og løsninger. Tilnærmingen er inspirert av innebygd personvern og innebygd informasjonssikkerhet.

Synonymer: *Archive by Design, Brukerorientert dokumentasjonsforvaltning, Designprinsipper for arkiv.*

Arbeidet med innebygd arkivering ble tildelt innovasjonsmidler fra Stimulab våren 2019, for å gjennomføre et tjenstedesign-prosjekt. I tillegg ble prosjektet tildelt forprosjekt-midler fra Norges Forskningsråd. Prosjektgruppen har i 2019 jobbet med å forberede prosjektoppstart i 2020, gjennom blant annet rigging av prosjekt- og styringsgruppe, intern og ekstern forankring, og gjennom å kjøre anbudskonkurranse og velge leverandør for tjenstedesign-prosjektet. Arkivverket har igangsatt to piloter med Kulturrådet og NAV. I disse to pilotene skal prosjektgruppen gi råd og følge prosessen med å utvikle nye løsninger, og eventuelt gi dispensasjoner fra Noark-standard (se III.1.6) dersom det er hensiktsmessig og nødvendig. Hensikten er å teste ut nye måter å løse utfordringene med dokumentasjonsforvaltning på i offentlige virksomheter og deretter å hente ut læring for å kunne dele erfaringer fra pilotene. I forlengelsen av dette skal Arkivverket utvikle et rammeverk for piloteringsarbeid på området, i form av en regulatorisk sandkasse. Prosjektet har også igangsatt arbeidet med en samfunnsøkonomisk analyse som planlegges gjennomført i 2020, for å kvantifisere potensialet og avdekke konsekvenser av nåsituasjonene og eventuelle tiltak.

Arkivverket opplever stor interesse for innebygd arkivering og har mottatt flere henvendelser fra forvaltningen. I løpet av 2019 ble det avholdt over 30 møter med offentlige virksomheter som ønsker rådgivning på området, eller vil høre mer om arbeidet og ønsker å involvere sin virksomhet. Arkivverket har også holdt innlegg om innebygd arkivering på ulike arenaer og konferanser, blant annet på seminar i regi av Norsk arkivråd, på samling for ledere i arkivsektoren, i European Archives Group, på International Council on Archives-konferansen, samt flere norske samlinger og konferanser. Også andre land jobber med innebygd arkivering. European Archives Group har opprettet en egen gruppe på området, som Norge skal lede. Gruppen består av 10 land og skal jobbe med problemstillingen på europeisk nivå, gjennom å se etter beste praksis, dele erfaringer, pilotere og teste nye løsninger.

III.1.2 Metode for identifisering og sikring av dokumentasjon

En av de mest grunnleggende utfordringene med dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor er å kunne identifisere hva som faktisk skal dokumenteres og arkiveres. Dette er en forutsetning for å kunne bygge inn funksjoner for hensiktsmessig dokumentasjonsfangst i alle relevante arbeidsprosesser. I rapporten fra foranalysen *Dokumentasjonsforvaltning og arkiv*, levert 2016 i regi av SKATE, ble det blant annet anbefalt å utarbeide en metode for identifisering og sikring av dokumentasjon fra arbeidsprosesser og prosjekter. Metoden ble levert til SKATE for godkjenning i desember 2018 og ble godkjent, med enkelte merknader, 13. mars 2019. En arbeidsgruppe i Arkivverket har arbeidet med å svare ut merknadene, samt med videreutvikling og forvaltning av veilederen til metoden. Den midlertidige veiledningen er tilgjengelig på Arkivverkets nettsider. Metoden er blitt presentert i eksterne faglige fora med god mottakelse. Effektene av metoden vil ikke bli synlige før den oppnår større utbredelse og brukes til å sørge for fangst og sikring av dokumentasjon i hele offentlig sektor.

For å lykkes med innebygd arkivering (se III.1.1) må man først vite hva som skal dokumenteres og arkiveres. Metode for identifisering og sikring av dokumentasjon kan dermed bli et sentralt virkemiddel for forvaltningen i arbeidet med å bygge inn funksjonalitet for dokumentasjonsfangst og arkivering i alle relevante arbeidsprosesser, fagsystemer og arbeidsstøttesystemer. Arbeidet med en nettveileder for å gjøre metoden tilgjengelig for brukere er i en avsluttende fase.

III.1.3 Ny metode reduserer ressursbruken ved overføring av digitale arkiver

Det er et stort problem at digitalt skapte arkiver ikke i tilstrekkelig grad blir sikret for ettertiden. En av grunnene til dette er at kostnadene ved produksjon og overføring av arkivuttrekk fra IT-systemer er så høye at det ikke blir gjort. Det er dermed fare for at digitalt skapte arkiver vil gå tapt for ettertiden.

For å møte denne utfordringen etablerte Arkiverket i 2018 prosjektet *Modernisering av Arkivoverføring (MODARK)* (Årsrapport 2018 s. 42). Dette prosjektet ble videreført i 2019 og vil fortsette i 2020. Hovedformålet med prosjektet er å identifisere måter å redusere ressursbruken ved overføring av digitalt skapte arkiver fra arkivskaper til arkivdepot, og med det senke terskelen for at statlige og kommunale arkiver blir sikret for ettertiden.

Ny innsatsstyrke skal redde eldre arkivdata som står i fare for å gå tapt

Andre halvår i 2019 opprettet Arkiverket en innsatsstyrke som skal hjelpe forvaltningen med å overføre sine historiske data til Arkiverket. Alle statlige virksomheter plikter etter arkivloven å avlevere sine data til Arkiverket for langtidsbevaring. Likevel er det svært mange som ikke har gjort dette. For den enkelte virksomhet er det både kostbart og ressurskrevende å vedlikeholde gamle systemer, trekke ut data og overføre dataene til Arkiverket. Arkiverket vil derfor i en tidsbegrenset periode tilby aktiv hjelp til statlige virksomheter som ønsker å sikre sine historiske data. Alle statlige virksomheter har fått tilbud om hjelp. Innsatsstyrken vil ha en operativ rolle i å få gjennomført arbeidet med å innhente historiske data, og vil benytte den nye metodikken som er utviklet i «produksjonslinjen» (se III.1.3.). Arkiverkets mål er også at innsatssteamet skal etablere nye, fremtidsrettede og kostnadseffektive arbeidsprosesser sammen med arkivskaperne i staten.

En av grunnene til de høye kostnadene ved produksjon og overføring av arkivuttrekk fra Noark-systemer, har vært strenge formatkrav for disse uttrekkene. MODARK-prosjektet har, i samarbeid med arkivsektoren, gjennomgått og justert hvordan disse kravene skal forstås og hvilke avvik som kan aksepteres. Dette er dokumentert i en veileder og sjekkliste som er publisert på Arkivverkets hjemmeside. Tilbakemeldingene fra sektoren er at dette vil lette arbeidet med produksjon av arkivuttrekk fra Noark-systemer.

Et sentralt tiltak for å redusere ressursbruken ved overføring av digitale arkiver, har vært å utvikle en ny metode for produksjon av uttrekk fra IT-systemer. Metoden heter «Produksjonslinjen» og er utviklet i samarbeid med kommunal sektor representert ved Kommunearkivinstitusjonenes Digitale RessursSenter (KDRS), som er eid av en rekke kommunale arkivinstitusjoner. Kort fortalt baserer metoden seg på å etablere en mal, eller en oppskrift, på hvordan man henter ut data fra hvert av de 25 mest utbredte standardssystemene i kommunal sektor. Når oppskriften for et standardsystem er utarbeidet gjøres den fritt tilgjengelig og kan gjenbrukes av samtlige kommuner som bruker det samme

systemet. Når en slik mal foreligger senkes de tekniske og arkivfaglige utfordringene til et minimum. Jobben vil kunne gjøres av kommunenes egne IT-/arkivansatte, og kommunene vil dermed spare penger ved at de ikke trenger å leie inn eksterne ressurser for å foreta arkivuttrekk.

Arkivverket og KDRS har gjennomført piloter både i kommunal sektor og med Politiet. Disse har vist at kostnadene ved produksjon av disse uttrekkene har blitt betydelig redusert sammenlignet med tradisjonelle metoder og praksis, samtidig som arkivfaglige hensyn har blitt ivarettatt. Effekten av tiltakene i prosjektet vil være betydelig reduserte kostnader ved produksjon og overføring av arkivuttrekk, et betydelig høyere antall arkivuttrekk overført til depot, og en reduksjon i et eventuelt etterslep som samlet resulterer i at flere digitale arkiver blir sikret for ettertiden.

Prosjektet har benyttet interne ressurser i Arkivverket sammen med noen innleide ressurser. Kommunal sektor har vært representert ved KDRS, og Arkivverket har også engasjert både kommunal sektor for øvrig og statlig sektor gjennom referansegrupper og høringer.

III.1.4 Arkivverket deltar i prosjektet *Deling av data*

Helt sentralt i regjeringens digitaliseringsstrategi står behovet for økt deling av data for gjenbruk og viderebruk. For å møte ønsket fra regjeringen, har Digitaliseringsdirektoratet opprettet prosjektet *Deling av data*, og satt opp følgende fem effektmål:

- 1) Data deles trygt og effektivt
- 2) Bedre tilgang til data
- 3) God analyse og anvendelse
- 4) Økt kunnskap og verdiskapning
- 5) Regelverket legger til rette for økt deling av data

Arkivverket deler alle utfordringene som effektmålene over skal løse. Etaten er – og skal i stadig større grad være – en sentral aktør i arbeidet med å dele data for gjenbruk og viderebruk.

Arkivverket har i løpet av 2019 vært representert i prosjektets arbeidsgruppe, referansegruppe og mot slutten av året også i sty-

ringsrådet. Gjennom arbeidet i arbeidsgruppen har Arkivverket bidratt aktivt til utformingen av Sentralt styringsdokument og underliggende dokumenter som konkretiserer retning og praktiske arbeidsoppgaver. Som et resultat av dette er både *Digitalarkivet* og *Innebygd arkivering* oppført som satsinger prosjektet skal følge ekstra nøye med på. I tillegg til deltagere fra Digitaliseringsdirektoratet har prosjektet også representanter fra Skatteetaten, NAV, Brønnøysundregistrene, eHelsedirektoratet, Kartverket, Lånekassen, Unit, KS, Bergen kommune og Statens vegvesen.

Gjennom deltagelsen i *Deling av data* får Arkivverket anledning til å drøfte sentrale problemstillinger i sine satsinger og hente inn kompetanse og ressurser fra prosjektet, der Arkivverkets behov sammenfaller med prosjektets mål. Arkivverket får også anledning til å påvirke retningen på ulike tiltak som iverksettes i prosjektet, slik at hensynet til dokumentasjon og arkiv ivaretas etter intensjonen i gjeldende og fremtidig arkivlov.

Arkivverket har bidratt med ressurser som til sammen utgjør ca. 50 % av en full stilling. Ressursbruken har hatt positiv effekt, og enda større gevinster vil kunne hentes ved tettere dialog mellom prosjektledelsen i *Digitalarkivet*, *Innebygd arkivering* og Arkivverkets deltakere i *Deling av data*.

III.1.5 Forvaltningsforum for arkivsektoren

Kommunale og statlige arkivinstitusjoner er avhengig av oppdaterte standarder og programvare som utfyller hverandre for å utføre sine oppgaver. Eksempler på dette kan være standarder for avleverings- og arkivformater, samt programvare for å kontrollere uttrekk.

Disse standardene og programvaren – heretter omtalt som produkter – må utvikles i takt med endringene i behovene de skal dekke. Arkivverket har derfor tatt initiativ til opprettelse av Forvaltningsforum som arena for samhandling og kommunikasjon i arkivsektoren.

Forumet skal sikre forutsigbar utvikling av produkter som er relevante for uttrekk, overføring, bevaring og tilgjengeliggjøring av arkivmateriale. Formålet er å sikre sammenheng mellom produktene, samt at de forblir relevante over tid og har bred forankring blant interessentene.

I løpet av 2019 har Arkivverket etablert en online møtestruktur for Forvaltningsforumets produkteiere og brukere. Innspill og ønsker fra produktenes brukere i arkivsektoren spilles inn til Arkivverket, som tar inn og vurderer hva det er hensiktsmessig og mulig å etterkomme. En informasjonskanal er etablert via Arkivverkets nettsider samt via nyhetsbrev direkte til påmeldte brukere, med informasjon om referater, oppdateringer og kommende møter.

De avholdte møtene har ført til økt samarbeid på tvers av sektoren og informasjonsdeling om Forvaltningsforumets produkter, hvordan disse brukes nå, samt ønsker for fremtidig utvikling. Arkivverket får gjennom forvaltningsforumet opprettholdt verdifull kontakt med sentrale interessenter innen forumets spesialiserte fagområde for digitale arkivstandarder og programvare.

III.1.6 Oppdatering av norsk standard for dokumentasjonsforvaltning (Noark)

All offentlig forvaltning er pålagt å benytte et system som følger Noark-standarden for journalføring og arkivering av elektroniske saksdokumenter. Standarden har siden slutten av 1980-tallet sikret forvaltningen en trygg og sikker registrering og bevaring av det mest vesentlige av elektroniske saksdokumenter. Utviklingen av metoder og verktøy i saksbehandlingen de senere år har imidlertid utfordret kravene i standarden. Videre har markedet ikke fungert så godt som Arkivverket så for seg, da det har vært dominert av få systemer og dermed gjort forvaltningen avhengige av få leverandører som først og fremst har konkurrert på pris fremfor innovative og praktiske løsninger. I påvente av behandlingen av ny arkivlov, og herunder skjebnen til kravet om bruk av Noark-godkjente systemer, har Arkivverket gjort en modernisering og forenkling av standarden i 2019. Dette har gitt færre krav, mer fleksibilitet og dermed større åpning for å slippe nye løsninger til på markedet. Samtidig har Arkivverket strammet inn praktiseringen av godkjenningsordningen for systemer som søker godkjenning. Som en effekt har det kommet flere systemer på markedet som tilfredsstillende standarden, samtidig som flere mindre viktige systemer har mistet godkjenningen.

III.1.7 Arkivverkets tilsynsvirksomhet

Arkivverket har ansvar for å føre tilsyn med både statlig og kommunal forvaltning. Gjennom tilsynsvirksomheten skal Arkivverket bidra til forsvarlig arkivhold og dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor. Dette inkluderer alle faser i arkivenes liv – fra dokumentfangst og arkivdanning i dagligarkiv til langtidsbevaring i arkivdepot.

▼ **TABELL 6. ANTALL UTFØRTE TILSYN MED FORVALTNINGEN 2017 – 2019**

UTFØRTE TILSYN	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR	PLANLAGTE TILSYN 2020
Stat	4	18	19	+6 %	18
Kommune	28	57	50	-12 %	37
Totalt	32	75	69	-8 %	55*

Enkelte av de statlige tilsynene som var planlagt i 2019 ble gjennomført i januar/februar 2020 på grunn av utfordringer med å finne passende tidspunkter for objektene.

* I tillegg kommer eventuelle hendelsesbaserte/ikke planlagte tilsyn.

Alle offentlige organer skal ha en arkivplan som dokumenterer hvordan organet organiserer arkivfunksjonen og ivaretar arkivansvaret sitt. Planen gir en samlet oversikt over arkivmaterialet, og hvilke regler og planer som gjelder for arkivarbeidet. Dette er nødvendig for å kunne forvalte dokumentasjon i samsvar med arkivloven og forskriftene. Alle de 47 kommunene som hadde tilsyn i 2019 har til dels vesentlige mangler i arkivplanen og en del har ikke arkivplan i det hele tatt. For statlige organer var det 15 av 17 som hadde mangler på dette punktet. Med unntak for Olje- og energidepartementet fikk samtlige kommuner og statlige etater ett eller flere pålegg om utbedring av lov- og forskriftsbrudd.

45 av 47 kommuner bryter arkivforskriftens krav om fullverdige rutiner som skal sikre elektroniske dokumenters autentisitet, pålitelighet, integritet og anvendbarhet.

45 av 47 kommuner bryter arkivforskriftens krav om fullverdige rutiner som skal sikre elektroniske dokumenters autentisitet, pålitelighet, integritet og anvendbarhet. Slike rutiner skal for eksempel sikre at elektronisk dokumentasjon ikke skal kunne redigeres, men bevares sikkert for all fremtid, slik at både vi som lever i dag og våre etterkommere kan ha tillit til dokumentasjonen. Elektroniske arkiver er utsatt for andre risikomomenter enn papirarkiver, og det stilles derfor større krav til å kunne dokumentere hvordan man møter den risikoen elektronisk arkivmateriale er utsatt for. 38 av de 47 kommunene som hadde tilsyn i 2019 fikk også pålegg om å lage, eller vesentlig forbedre, plan for langtidsbevaring av elektronisk materiale. Elektronisk arkivmateriale som går ut av aktiv bruk vil før eller siden gå tapt med mindre det tas aktive og riktige grep. Det bør for eksempel tas regelmessig, systemuavhengig uthenting av informasjon fra systemer, som overføres til digitalt depot. Dette må gjøres på en måte som sikrer at arkivmaterialet blir tilgjengelig for ettertiden.

Elektronisk arkivmateriale som går ut av aktiv bruk vil før eller siden gå tapt med mindre det tas aktive og riktige grep.

Tilsynsvirksomheten og den spesielle oppmerksomheten Arkivverket har viet elektronisk materiale i 2019 har resultert i økt innsats i forvaltningen. I både statlig og kommunal sektor har funn og pålegg etter tilsyn blant annet ført til økt hastighet på avlevering av papir og elektronisk materiale til arkivdepot. I statsforvaltningen er tilsynene i Utenriksdepartementet og Statsministerens kontor eksempler på dette. Arkivverket har de senere årene prioritert systematisk gjennomgang av arkivholdet i departementene. Dette arbeidet ble ferdigstilt i 2019, og alle departementer er nå gjennomgått. Fremover vil innsatsen utvides til hele statsforvaltningen.

Tilbakemeldinger fra forvaltningen

Arkivverket måler rutinemessig hvor fornøyd objektene er med gjennomføringen av tilsynene. En uke etter tilsynsdagen får de en kort spørreundersøkelse med enkle spørsmål om kvaliteten på gjennomføringen av tilsynet og utbytte. Svarene viser høy tilfredshet hos tilsynsobjektene, gjennomsnittsscore på en skala fra 1-5 var 4,4 i 2018 og 4,6 i 2019.

Tilsynsrapportene viser klart hva som er de vanligste utfordringene i forvaltningen, og de forklarer hvordan utfordringene skal løses og hvorfor det er viktig for forvaltningen selv, enkeltpersoner og samfunnet for øvrig. Dette øker også forståelsen for utfordringene og viktigheten av å utbedre dem.

Hvordan velger Arkivverket ut tilsynsobjekter?

Arkivverket har i 2019 brukt en risikobasert tilnærming med en rekke informasjonskilder og kriterier for å velge ut hvilke virksomheter som skal få tilsyn. Arkivverkets årlige spørreundersøkelse for kommuner og statlige virksomheter er sentral i utvalgsprosessen. Her svarer virksomhetene på spørsmål om blant annet arkivkvalitet, ressurser og ansvar, tap av arkiv, elektronisk arkivering og tilknytning til elektronisk depot. Arkivverket vurderer også historikk fra tidligere tilsyn, medieoppslag og tips. For statlige virksomheter spiller sektortilhørighet inn, sammen med spesielle forhold som for eksempel avleveringsstatus og status for bevarings- og kassasjonsplan. Virksomheter som ikke har hatt tilsyn før er særlig aktuelle. I 2018 ble det spesielt fokusert på kommuner som skulle inn i en sammenslåingsprosess, mens dette ble tonet drastisk ned i 2019 for å gi dem rom til å arbeide i fred frem til sammenslåingen. For 2019 beregnet Arkivverket at omkring 20 % av alle virksomhetene i forvaltningen var i kategorien «høy risiko». Det betyr at det er stor sann-

synlighet for hendelser i den aktuelle virksomheten som på sikt vil kunne føre til tap av dokumentasjon og svekket rettssikkerhet for enkeltmennesker. Det vil sannsynligvis også bety effektivitetstap, økonomiske tap og tap av tillit. Som en følge av denne risikobaserte tilnærmingen avdekker tilsynene flere og mer omfattende mangler enn tidligere. Vanlige årsaker til manglene er kompetanseutfordringer og ressursmangel som følge av nedprioritering fra organets ledelse. Det store omfanget av mangler som avdekkes, krever betydelige ressurser fra Arkivverkets side, for oppfølging av påleggene. Likevel mener Arkivverket at det er riktig å prioritere virksomhetene der tilstanden er mest kritisk. Det at tilsyn hos virksomheter med høy risiko prioriteres, reduserer faren for dramatiske konsekvenser for enkeltmennesker og forvaltning. Arkivverket får også god innsikt i hvilke områder som er utfordrende for forvaltningen, og kan justere veilednings- og utvklingsarbeid deretter.

III.1.8 Utvikling av veiledere

Det er identifisert en rekke utfordringer med dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor. Arkiverket imøtekommer noen av disse utfordringene blant annet ved å utvikle gode veiledere som blir tilgjengelige på arkiverket.no. I det følgende presenteres to nye veiledere Arkiverket har arbeidet med i 2019.

Ny veileder for å øke forståelsen av sentrale begreper og uttrykk

Arkiverket leverte i 2019 en veileder om arkivering og journalføring til departementene. Den ble laget på oppdrag fra Kulturdepartementet. Oppdraget er en oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i departementene og statlige virksomheter i 2017, som avdekket et behov for å styrke veiledningen overfor statlig forvaltning. Veilederen har som mål å bidra til økt forståelse av sentrale begreper og uttrykk, for å sikre at mer av det som skal journalføres faktisk blir journalført, blant annet ved bruk av relevante og gjenkjennbare eksempler. Denne veilederen er nå innlemmet i Arkiverkets normale løp

for videreutvikling av veiledere, og i 2019 startet arbeidet med ytterligere utvidelse og forbedring, for at veilederen også skal kunne brukes av andre deler av forvaltningen.

Nye veiledere for de vanligste manglene som avdekkes på tilsyn

I 2019 satte Arkiverket inn økte ressurser på utvikling av nye veiledere for de vanligste feilene som avdekkes på tilsyn. I dette arbeidet legges det vekt på brukerinvolvering og testing for å sikre at veilederne blir forstått av målgruppen. Som et resultat vil det i løpet av 2020 bli publisert flere nye og forbedrede veiledere som gjør det enklere og mer effektivt for forvaltningen å rette opp påleggene fra tilsynene. Det forventes at dette vil redusere behovet for oppfølging og veiledning fra Arkiverket etter tilsyn. En tilleggsgvinst med oppdaterte veiledere er at også de som ikke har hatt tilsyn, eller som ønsker å forberede seg før tilsyn, kan benytte disse ressursene i eget arbeid. Sett sammen med tilsynsrapportene som fortløpende blir publisert på Arkiverkets hjemmeside, vil de gi et godt grunnlag for egeninnsats i forvaltningen.

III.1.9 Oppdatert forskrift om pasientopplysninger i kommuner og fylkeskommuner

Arkivverket bestemmer hvilke helseopplysninger kommuner og fylker skal ta vare på for ettertiden. Som en del av dette ansvaret har etaten arbeidet med å oppdatere riksarkivarens forskrift om pasientopplysninger i kommuner og fylkeskommuner. Forskriften fra 2014 var ufullstendig, da det manglet bevaringsbestemmelser for pasientopplysninger i helse- og omsorgstjenestene. Slik forskriften fra 2014 var formulert, måtte kommuner og fylkeskommuner bevare samtlige pasient- og journalopplysninger. Hensikten med at alt ble tatt vare på var primært å sikre pasientenes rettigheter i deres levetid. Bevaringspåbudet har imidlertid ført til at arkivmaterialet de siste årene har hopet seg opp, noe som har skapt utfordringer med hensyn til materialets integritet og sikkerhet. Behovet var stort for nye retningslinjer for hva som skulle bevares for all tid, og hva som eventuelt kunne kasseres etter pasientens død.

Riksarkivarens forskrift er oppdatert med § 7-29 Helse og omsorg. Den viktigste hensikten med den nye forskriften er å sikre arkiv og gi bedre sikkerhet for både pasienter og pårørende, samtidig som det vil bli lettere å forske på arkivene etter pasientens død. Et sentralt hensyn er avveining mellom bevaring, kostnader og personvern.

Med den nye forskriften kan kommuner og fylkeskommuner spare ressurser ved å kassere arkiver som ikke har tilstrekkelig bevaringsverdi. Arkivene kan ordnes og beskrives fordi det nå er klart hva som skal bevares i mellomlang og lang tid, og hva som kan kasseres.

Arkivverket har samarbeidet med arkivsektoren og personvernmyndigheten i utarbeiding av forskriften. Det er benyttet en samfunnsøkonomisk analyse til å utarbeide ny bevaringsmodell. Arbeidet med å få på plass en ny forskrift har skjedd i samarbeid på tvers i Arkivverket, og Helsearkivet har kommet med viktige innspill. Den nye forskriften er faglig godt forankret i relevante forskningsmiljø, i KS og kommunene.

III.2 Arkivverket og arkivsektoren

Vurdering av måloppnåelse i 2019

Det er en målsetting at Norge skal ha *sterke og synlige arkivinstisjoner og fagmiljøer i alle deler av landet*. Dette har blitt styrket gjennom fylkeskommunens rolle i arbeidet med privatarkiv og nettverket av fylkeskoordinerende institusjoner (se III.4.2). I tillegg er flere regioner i gang med å utrede hvordan de vil styrke sine fagmiljøer som en følge av regionreformen. Med etableringen av Digitalarkivet som fellesløsning får sektoren mulighet til å knytte seg opp til et nasjonalt samarbeid om digitale løsninger, noe som på sikt vil kunne styrke kompetansen i sektoren. Det er imidlertid en forutsetning at fagmiljøer som jobber med arkiv, i enda større grad blir en integrert del av virksomhetenes kjerneområder, og har et tett og tverrfaglig samarbeid med øvrige fagområder. Etter Arkivverkets vurdering er det behov for økt digital kompetanse, større kompetansemiljøer og mer tverrfaglig samarbeid. Aktivitetene gjennomført i 2019 støtter opp under denne retningen.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2019	RESULTAT 2019	VURDERING/ OPPNÅELSE	PLANTALL 2020
Delmål 3	Effektive og pålitelige fellesløsninger			
Styringsparameter med resultatmål 3.1	Gjennomføre piloter med utvalgte arkivinstisjoner for å sikre at Digitalarkivet fungerer i henhold til plan			
Krav og status:	Gjennomført	Levert	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Selvbetjent løsning for ABM-sektoren er i bruk. Stadig nye institusjoner tar i bruk løsningen og publiserer eget materiale. Utvikling av ny funksjonalitet i Digitalarkivet fortsetter (se III.2.1).			
Styringsparameter med resultatmål 3.2	Utvide Digitalarkivet med funksjonalitet for fremvising av audiovisuelt materiale			
Krav og status:	Prioritert	Levert	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Selvbetjent opplasting av audiovisuelt materiale ligger i veikartet til Digitalarkivet og prioriteres i samråd med brukerne. Løsningen er klar for å motta alt arkivmateriale som Nasjonalbiblioteket eller andre innholdsleverandører mediekonverterer på vegne av arkiveierne.			
Styringsparameter med resultatmål 3.3	Gjennomføre forprosjekt for tilgjengeliggjøring av digitalt skapt arkivmateriale			
Krav og status:	Prioritert	Levert	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Videreutvikling ligger i veikartet til Digitalarkivet.			
Styringsparameter med resultatmål 3.4	Gjennomføre konsept- og planleggingsfase av prosjekt langtidsbevaring av digitale arkiv			
Krav og status:	Tilrettelagt	Delvis levert	●	Selvbetjent opplasting av arkivmateriale for langtidsbevaring blir mulig
Kommentar:	Noe tregere fremdrift enn ønsket grunnet ressursutfordringer. Prosjektet gjort om til produktteam for langvarig satsing på langtidsbevaring som en del av Digitalarkivet. Første runde av ny infrastruktur bestilt.			

III.2.1 Digitalarkivet - én inngang til landets arkiver

Digitalarkivet er Norges største kildenettsted med over 6 millioner årlige besøk. Arkivverket har fått i oppdrag fra Kulturdepartementet å videreutvikle Digitalarkivet til en nasjonal fellesløsning for alle bevaringsinstitusjoner som oppbevarer arkiv, og for alle typer av digitale arkiver. Sammen med innebygd arkivering er jobben med Digitalarkivet det Arkivverket prioriterer høyest fremover.

Denne satsingen vil innebære et betydelig løft for demokratiseringen i samfunnet, da langt flere vil få langt lettere tilgang til vår felles historie, kulturarv og samfunnsdokumentasjon, gjennom én inngang til landets digitale arkiver. Digitalarkivet som fellesløsning vil gi store besparelser for statlig, kommunal og privat sektor, ved at alle kan ta i bruk én felles digital plattform for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring.

Tilgjengeliggjort i Digitalarkivet. Edvard Munchs pass.
 Arkiv: Oslo skifterett.

*Norge ble med dette
 det første landet
 i verden til å tilby
 sine innbyggere
 én inngang til alle
 arkiver, uavhengig
 av forvaltningsnivå.*

Digitalarkivet åpnet for sektoren

Lokal historie har nasjonal verdi, og derfor er det viktig å legge til rette for at Norges befolkning skal kunne finne informasjon fra statlige, kommunale og private arkiver fra alle deler av landet. Digitalarkivet har lenge vært Arkivverkets plattform for digital tilgjengeliggjøring, og i 2019 ble plattformen også åpnet som fellesløsning for publisering for alle offentlige og private bevaringsinstitusjoner som oppbevarer arkiv. Norge ble med dette det første landet i verden til å tilby sine innbyggere én inngang til alle arkiver, uavhengig av forvaltningsnivå. Norges befolkning får tilgang til dokumentasjon som både skal være fritt tilgjengelig i henhold til åpenhetsprinsippet i forvaltningen, og annen tilgangsstyrt informasjon som de har krav på i henhold til offentlighetsloven.

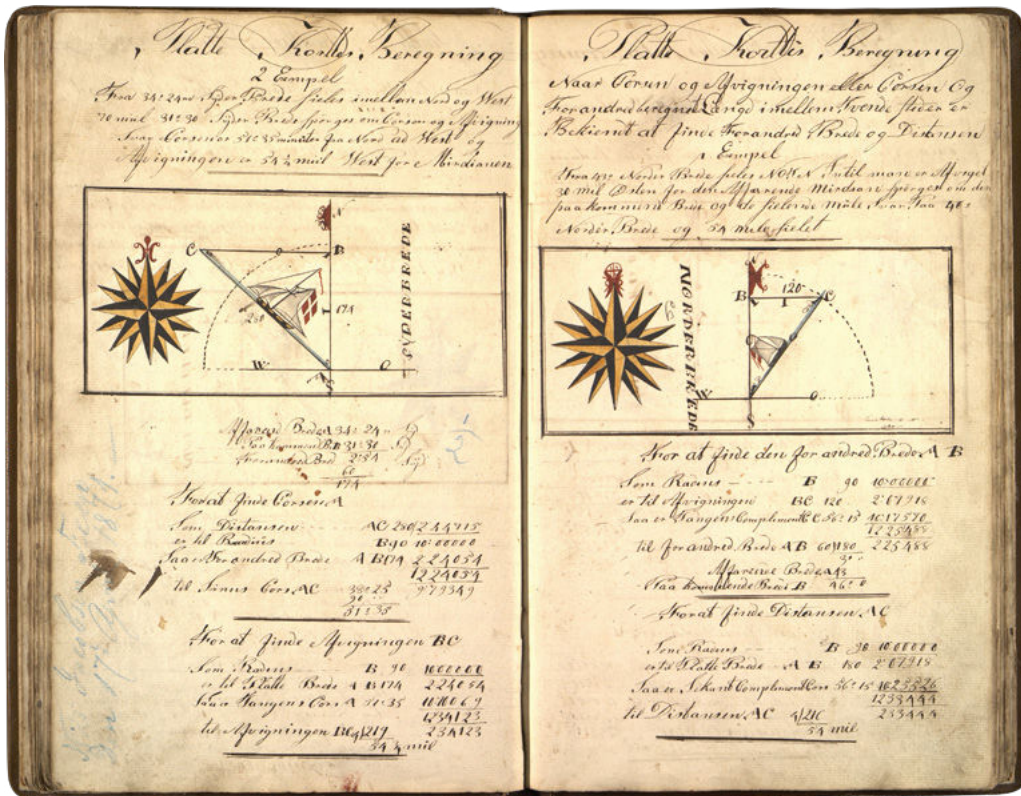
Tilgjengeliggjort i Digitalarkivet. Arkivverket og NTB Scanpix tilgjengeliggjorde 1300 foto fra frigjøringen av Øst-Finnmark i anledning 75-årsjubileet for frigjøringen 25. oktober. Bilde av de evakuerte fra Sørøya. Foto: Mattis Mathiesen. Arkiv: NTBs Krigsarkiv

Siden åpningen i september har 22 institusjoner registrert seg som brukere av Digitalarkivet. Det gjenstår noe arbeid med merkevarebygging for at alle landets arkivinstitusjoner skal ta i bruk løsningen. Kontinuerlig dialog med fokus på brukerbehov er sentralt i arbeidet. I tillegg jobbes det med konseptet slik at løsningen blir kjent og tatt i bruk av flere.

I 2019 har Arkivverket utviklet en testversjon for å vise multimedia i Digitalarkivet. Dette medfører at både lyd og film er tilgjengelig for visning og søk i Digitalarkivet. Det er allerede lagt ut en rekke filmer og lydfiler med blant annet samisk joik, historiske opplysningsfilmer og debatter. I 2020 vil det legges ut flere multimedia-arkiver på denne måten. Løsningen vil også videreutvikles for å kunne vise multimedia fra andre arkivinstitusjoner, samt integrasjon med Nasjonalbiblioteket for å bevare og vise digitalisert materiale fra deres historiske arkiver.

For at Digitalarkivet skal videreutvikles i tråd med brukerbehovene, har Arkivverket etablert et brukerråd. Rådet skal representere alle brukergrupper som publiserer arkivmateriale i Digitalarkivet. Representanter er oppnevnt for følgende brukergrupper:

- Byarkiv
- Fylkesarkiv
- Interkommunale arkivinstitusjoner
- Privatarkivinstitusjoner
- Museer
- Bibliotek
- Arkivverket
- Kommuner og fylkeskommuner

Tilgjengeliggjort i Digitalarkivet. Navigasjonsbok skrevet av matros Anders Olsen Feen (f.1783) (publisert av Vestfold Museet). Arkiv: Feen, Anders Olsen.

Tilgjengeliggjort i Digitalarkivet. Parade, sannsynligvis tyske soldater rundt 1. verdenskrig. (publisert av IKA Kongsberg). Arkiv: Kongsberg formannskap og sentral-administrasjon.

III.2.2 Fellesløsning for digital langtidsbevaring integreres i Digitalarkivet

Arkivverket skal sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Dagens situasjon byr på utfordringer, ved at både mengden og de ulike typene av digitale arkiver øker dramatisk i offentlig sektor. For å oppfylle samfunnsoppdraget har Arkivverket igangsatt et prosjekt for å utvikle og modernisere løsninger for digital bevaring og tilgjengeliggjøring av arkiv. Mottak av digitalt materiale må effektiviseres og automatiseres. Det er helt sentralt at løsningen for langtidsbevaring utvikles parallelt med publiseringsløsningen, og blir integrert som en del av Digitalarkivet. I løsningen for langtidsbevaring vil digitale arkiver tas imot, bli testet og tilført nødvendige metadata. Dette vil sikre at brukskopier av arkivene i neste runde kan publiseres på en trygg måte.

I 2019 har prosjektet jobbet med brukerhistorier, krav og tjenestebeskrivelser for en fellesløsning for langtidsbevaring, med utgangspunkt i de mest sentrale behovene i Arkivverket og i kommunal sektor. Dialog med fremtidige brukere av løsningen har vært en viktig del av arbeidet. Diskusjon om formål og avgrensninger er gjort gjennom møter blant annet i Digitaliseringsrådet, KS og referansegruppe i prosjektet. Deler av løsningen er testet ut i begrenset omfang for å gi et godt grunnlag for videre arbeid og for å sikre et godt sluttprodukt som raskt kan tas i bruk av både Arkivverket og kommunal sektor.

Etablering av fellesløsning for langtidsbevaring vil gi besparelser ved at kommunal sektor ikke trenger å utvikle sine egne løsninger for samme formål. Løsningen vil dessuten gi sikker og god forvaltning av offentlige, historiske data, samt redusert tap av digital dokumentasjon i statlig og kommunal sektor.

III.2.3 Tettere samarbeid sikrer en sterkere sektor

Arkivverket er utviklingsaktør for arkivsektoren, og har i tråd med denne rollen tatt initiativ til tettere samarbeid med kommunale arkivinstitusjoner (KAI). I juni 2019 gjennomførte Arkivverket en spørreundersøkelse blant KAI-lederne, som avdekket at de største utfordringene de peker på innen arkivsektoren og i sine institusjoner, er knyttet til områdene teknologi og digitalisering, økonomi, strategi, kompetanse, politikk og plass.

For å oppnå god dialog og konkret samarbeid i hele sektoren inviterte Arkivverket KAI-lederne til å delta i ledersamlinger som gjennomføres som del av Arkivverkets interne organisasjonsutviklingsprogram. Første felles samling ble avholdt i august. Her fikk lederne fra Arkivverket og de kommunale arkivinstitusjonene anledning til å diskutere felles strategiske problemstillinger og aktuelle tiltak for arkivinstitusjoner, samt se på utfordringer og muligheter i sektoren og definere felles mål og samarbeidsaktiviteter fremover.

I diskusjonene kom det frem en tydelig ambisjon om en felles strategi for arkivsektoren. Innspillene i diskusjoner om felles mål kan oppsummeres med at «om fem år er arkivsektoren en synlig og tydelig aktør i samfunnet, som gjennom fellesløsninger tilbyr sine brukere sømløse, brukerorienterte tjenester basert på den fremste kompetansen innen arkiv og digitalisering».

III.2.4 Forvaltning av prosjekt- og utviklingsmidler til arkiv

Regjeringen ved Kulturdepartementet fordelte 12 millioner kroner av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping for 2018 til prosjekt- og utviklingstiltak for arkivfeltet. Beløpet tilsvarer fordelingen fra året før. Rammen for arkivutviklingstiltak ble meddelt Arkivverket 27. juni 2019, og utviklingsmidlene ble lyst ut 5. juli 2019, med søknadsfrist 1. oktober 2019.

Tilskudd skal ifølge søknadskriteriene gis til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. Deler av tilskuddsrammen skal disponeres til planmessig arbeid med å sikre at privatarkiver fra viktige samfunnssektorer og alle landets regioner blir bevart, gjort tilgjengelig og formidlet. Innenfor denne rammen har Arkivverket i 2019 særlig prioritert initiativ som:

- er knyttet til digitalt materiale og/eller til digital tilgjengeliggjøring
- tilrettelegger for synligere, enklere og mer effektiv formidling og forskning
- kommer mange til gode og fremmer samarbeid og helhet
- er nytenkende og/eller tar i bruk ny teknologi

Ved fristens utløp var det kommet inn 75 søknader med total søknadssum på 30,7 millioner kroner (se tabell 7). Arkivverkets ledermøte vedtok 4. desember 2019 å fordele 9 millioner til 27 ulike tiltak for privatarkiv, og knappe 3 millioner fordelt på 7 tiltak for offentlig arkiv. Oversikt over søkere og tildelinger er tilgjengeliggjort på Arkivverkets nettsider, og gjengitt i vedlegg 1.

I saksbehandling av søknadene er det lagt vekt på å støtte tiltak på alle prioriterte innsatsområder og på å sikre bredden, både geografisk og faglig.

For innsatsområdet offentlig arkiv mottok Arkivverket 16 søknader med en samlet søknadssum på 9,6 millioner. Det har dermed vært nødvendig å prioritere noen søknader fremfor andre som på rent faglig grunnlag også er vurdert som verdifulle og støtteverdige. Samtidig gjenspeiler ikke søknadssummen det reelle behovet for innovasjon i offentlig sektor innen dokumentasjonsforvaltning og arkiv.

Viktige gevinster av årets bevilgninger er blant annet at flere bevarte privatarkiver vil kunne publiseres og tilgjengeliggjøres i Digitalarkivet, og at flere digitale arkiver vil bli bevart.

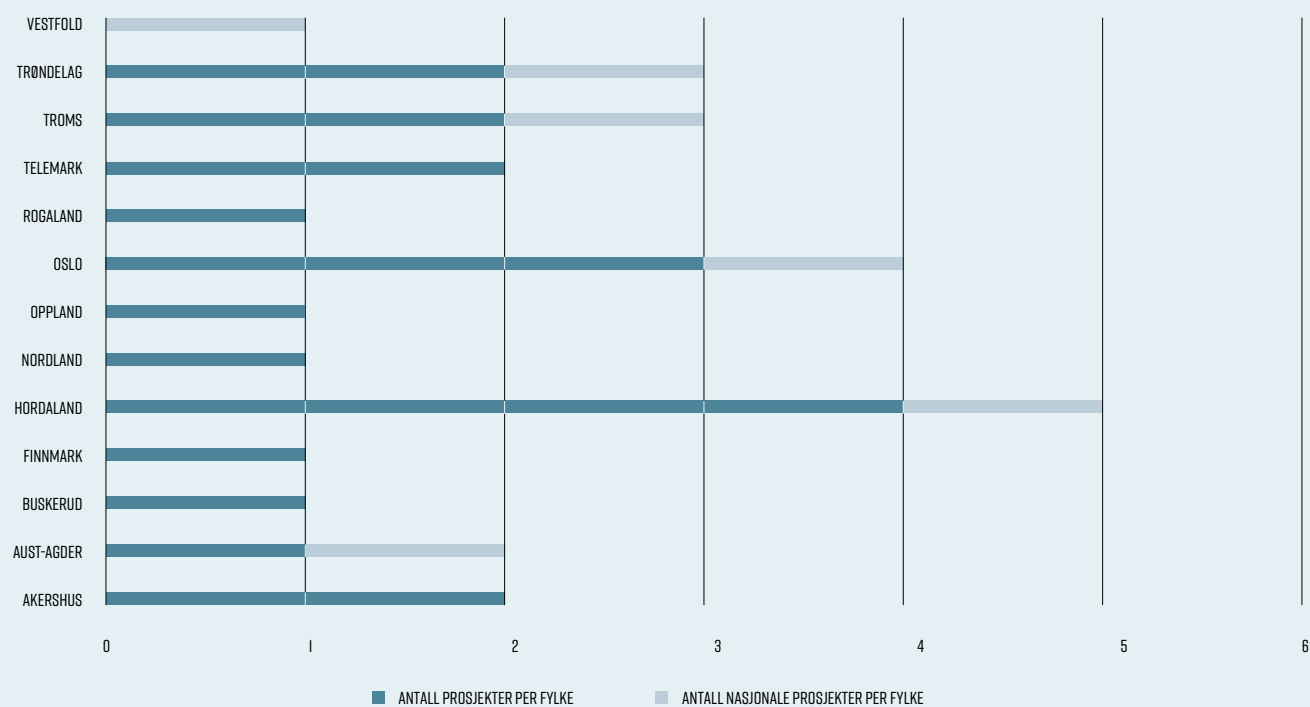
Størst enkeltsum på over 1 million kroner går til prosjektet *Fra grasrota til Stortinget - å dokumentere politiske partier i en digital tid*, der Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek har gått sammen med Museene i Akershus og Norsk Industriarbeidermuseum for å utvikle metodikk for høsting, sikring og tilgjengeliggjøring av digitalt skapte arkiver fra politiske organisasjoner. Prosjektet handler om å utvikle og spre ny metodikk for å bevare digitalt skapte privatarkiv. Prosjektet vil også stor ha overføringsverdi til ulike frivillige organisasjoner og gi hele landet kompetanse på bevaring av digitale privatarkiv. Samarbeidet mellom museum og arkiv bidrar også til å spre digital arkivkompetanse til museumssektoren.

2,5 millioner kroner er gitt til arbeidet med arkiver etter norsk næringsliv, blant annet videreføres støtten til Norsk sjømatarkiv og Norsk bergindustri. Bedriftsarkiver er ofte omfattende og komplekse, og krever store ressurser. De utgjør en helt sentral del av vår samfunnsdokumentasjon og er uunnværlige kilder til forståelsen av norsk samfunnsutvikling.

Å støtte opp under arbeidet med regionale bevaringsplaner har vært en viktig prioritering i årets tildeling. Disse planene er viktige byggesteiner for å få på plass et helhetlig og målrettet arbeid med å bevare og tilgjengeliggjøre privatarkiv. Regionreformen vil ha stor betydning for mange fylker. Det ble derfor gitt støtte til blant andre Vestland og Agder som skal utarbeide bevaringsplaner for de nye fylkene som trådte i kraft fra 1. januar 2020, og til Troms som skal gå sammen med Finnmark og utvikle arbeidet med privatarkiv regionalt. Årets bevilgning understøtter alle Arkivverkets hovedmål og er et viktig virkemiddel for etatens rolle som utviklingsaktør i sektoren.

📉 **TABELL 7. ANTALL SØKERE OG ÅRLIG SØKNADSSUM TIL PROSJEKT- OG UTVIKLINGSMIDLER 2017-2019**

SØKERE OG SØKNADSSUM I:	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR
Antall søkere	123	102	75	-26,47 %
, herav privatarkiv	86	81	59	-27,16 %
, herav offentlige arkiv	37	21	16	-23,81 %
Total søknadssum (i mill.)	51,7	34,3	30,7	-10,5 %
, herav privatarkiv	31,4	24,8	21	-15,32 %
, herav offentlige arkiv	20,3	9,5	9,6	+1 %

Figur 3: Geografisk fordeling av prosjekt- og utviklingsmidler 2019. Tallene står for antall innvilgede prosjekter til privatarkiv, vist fordelt på fylker i Norge.

Figur 3 viser en relativt god geografisk fordeling. Det presiseres at det utelukkende er prosjektenes kvalitet som er lagt til grunn for tildelingene. «Nasjonale» prosjekter er samarbeidsprosjekter som omfatter flere enn to fylker, enten tiltak på landsbasis eller fylkesvise tiltak som inngår i nasjonale planer for helhetlig samfunnsdokumentasjon. Det at andelen nasjonale prosjekter er såpass høy kan forklares med at utfordringene i feltet er felles for de fleste, og at mange av aktørene har for små fagmiljøer til å kunne kjøre prosjektene alene. Flere samarbeidspartnere i prosjektene bidrar også til en bredere forankring av leveransene i prosjektene.

III.3 Arkivverkets publikumstjenester

Vurdering av måloppnåelse i 2019

Målet om at *avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format* har hatt en betydelig fremgang i 2019. Digitalarkivet er etablert som en fellesløsning som skal lagre og tilgjengeliggjøre alle arkiver fra statlig, kommunal og privat sektor. Dette gjelder digitalt skapte arkiver og arkiver som er bevart på papir, foto, film og lyd. Med denne fellesløsningen er alle landets arkiver sikret mulighet for trygge lagringsforhold og publisering. Måloppnåelsen på dette feltet vil i tiden fremover kreve kontinuerlig utvikling og tilpasning av etatens IT-infrastruktur og fortsatt tett samarbeid med arkivskapere. Frivillighetsatsingen og arbeidet med maskinlæring og kunstig intelligens vil være avgjørende for videre utvikling og måloppnåelse. I de kommende årene må det påregnes en del arbeid med digitalisering for å kunne tilgjengeliggjøre analoge arkiver. Arkivverket hadde god måloppnåelse gjennom de planlagte tiltakene for dette målet i 2019.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2019	RESULTAT 2019	VURDERING/ OPPNÅELSE	PLANTALL 2020
Delmål 4	Økt digital tilgang til arkivmateriale			
Styringsparameter med resultatmål 4.1	10 millioner nye sider er publisert i Digitalarkivet			
Krav og status:	10 mill.	Levert	●	15 mill.
Kommentar:	Det ble publisert 10,2 mill. sider i 2019. Av dette stod Arkivverket selv for 10 mill., mens resten av arkivsektoren publiserte nær 150.000 sider i selvbetjeningsløsningen i Digitalarkivet som ble lansert i september (se tabell 10).			
Styringsparameter med resultatmål 4.2	Økt brukertilfredshet for arkivverket.no og digitalarkivet.no			
Krav og status:	Priorisert	Levert	●	Brukerbehov gjennom testing og analyse er innhentet
Kommentar:	Brukertilfredshetsundersøkelse for arkivverket.no ble gjennomført første kvartal 2019 med 1095 respondenter. 85 % mener informasjonen de finner på nettsiden er bra/meget bra, 3 % mener den er dårlig. Den største brukergruppen er privatpersoner (67 %), ansatte i offentlig forvaltning utgjør 10 %. Brukertilfredshetsundersøkelse for Digitalarkivet ble gjennomført i september med 1940 respondenter. 87 % er fornøyd/svært fornøyd med Digitalarkivet. 4 % er misfornøyd/svært misfornøyd. Største brukergruppe er i alderen 65+ (45 %).			
Styringsparameter med resultatmål 4.3	Gjennomføre piloter med offentlige virksomheter for mediekonvertering av papirarkiver og digital avlevering			
Krav og status:	Gjennomført	Levert	●	Antall mediekonverterte arkiver i digital versjon som Arkivverket har mottatt
Kommentar:	Gjennomført pilotarbeid med Statsministerens kontor (SMK), UDI, Tolldirektoratet og internt i Arkivverket. I tillegg er Arkivverket i prosess med NAV, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Foreløpige resultater viser at metodikken er særlig egnet for landsdekkende etater/direktorat med store papirvolum. Her oppnås en reduksjon på 90 % av papirvolumet. Arbeidsmetodikken er nå etablert i praksis (se III.3.3).			

Digital tilgjengeliggjøring av arkivinformasjon

For å kunne tilby selvbetjente tjenester må informasjon om hvilke arkiver som er bevart, deres innhold, og informasjon om hvordan arkivene kan brukes, være lett tilgjengelig for publikum. Arkivverket jobber for å gjøre mest mulig informasjon om arkivene søkbart for publikum via arkivportalen.no (se II.4.3), og på den måten bidra til å øke bruken av arkivene.

Arkivverkets målsetting er at alle avleverte arkiver skal være representert i Arkivportalen slik at de blir søkbare, uavhengig av hvorvidt arkivet er klaggjort for bruk eller ikke. Status for 2019 er at 98 % av Arkivverkets arkiver er søkbare i Arkivportalen. Dette er samme prosentandel som i 2018.

98 %

av Arkivverkets
arkiver er søkbare i
Arkivportalen

☑ **TABELL 8. ÅRLIG REGISTRERING OG INFORMASJON OM ARKIVER I ARKIVERKET 2017-2019**

ARKIVERKETS ARKIVER	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR	PLANTALL 2020
Antall totale arkivinnførsler (i mill.)	7,3	7,5	7,8	+4 %	8,1
Antall arkiver totalt	25 486	25 474 ¹⁾	25 278 ¹⁾	-	26 000
Antall arkiver med detaljinformasjon	21 562	21 854	22 007	+1 %	23 500
Tilgjengeliggjorte arkiver i Arkivportalen	23 400	24 900	24 767 ¹⁾	-	25 500
Andel arkiver på overordnet nivå i Arkivportalen	91 %	98 %	98 %	0	98 %

1. Negativ utvikling i totalt antall arkiver skyldes omfattende rydding og sletting av duplikater i databasen.

III.3.1 Overføring av arkivmateriale til Mo i Rana

I 2015 ble Arkivverket nødt til å innføre mottaksstopp på grunn av fulle magasin. For å kunne oppheve mottaksstoppen og få plass til mer arkivmateriale fra hele landet, leide Arkivverket plass til 4 500 hyllemeter (hm) arkiv i Nasjonalbibliotekets eksisterende magasin i Mo i Rana. Som en følge av mottaksstoppen fikk Statsbygg i oppdrag fra Kulturdepartementet å bygge et nytt arkivmagasin i Mo i Rana for Arkivverket. Finansiering kom på plass i 2016. Bygget er forventet ferdigstilt i november 2021 og skal tas i bruk i løpet av 2022.

For å organisere arbeidet med overflytting av materiale til det nye magasinet, opprettet Arkivverket prosjektet *Eablering i Mo* som et pilotprosjekt i 2017. Piloten ble videreført som prosjekt i 2018 og avsluttet 1. april 2019. Arkivverket har i løpet av prosjektperioden flyttet 4 120 hm til leid magasinplass hos Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, hvorav 414 hm ble flyttet i 2019. De resterende hyllemetrene er reservert for arkivmateriale som skal oppbevares etter at det først har blitt digitalisert av Nasjonalbiblioteket, og forventes tatt i bruk i løpet av perioden 2020/2021. Etter prosjektslutt har Arkivverket deltatt i anskaffelsesprosessen av lagersystemer i det nye magasinet sammen med Statsbygg og Nasjonalbiblioteket. Denne prosessen forventes avsluttet i mars 2020.

Gjennom prosjektet har Arkivverket frigjort magasinplass som har gjort det mulig å oppheve mottaksstoppen. Arkivverket har også opparbeidet seg verdifull erfaring med å flytte større mengder arkiv, noe som vil være svært nyttig når eget magasin i Mo i Rana skal tas i bruk i 2022. I tillegg har Arkivverket etablert et godt samarbeid med Nasjonalbiblioteket gjennom prosjektet. Dette har lagt et godt grunnlag for det videre samarbeidet rundt både planlegging og drift av nytt magasin.

III.3.2 Digitaliseringssamarbeid med Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket bistår Arkiverket med skanning av arkivmateriale i sine lokaler i Mo i Rana. Det skannede materialet blir publisert i Digitalarkivet, og blir dermed lettere tilgjengelig for arkivbrukere i inn- og utland. I 2019 har Arkiverket prioritert arkivmateriale med høy etterspørsel fra arkivbrukere generelt og fra saksbehandlere i forvaltningen.

Prioritert materiale i 2019:

- Branntakstprotokoller.
 - Skanningen av branntakstprotokoller ble nær slutført i 2019.
 - 2 060 protokoller med til sammen 464 000 sider ble skannet i 2019.
 - Totalt ligger det nå 5 650 branntakstprotokoller i Digitalarkivet.
 - Det gjenstår kun 2-300 protokoller å skanne.
- Hovedregisterkort i folkeregisterarkiv.
 - Skanningen av hovedregisterkort i folkeregisterarkiv ble videreført i 2019.
 - 1 650 enheter fra Oslo folkeregisterarkiv med til sammen 1,34 millioner sider ble skannet i 2019.
 - Det gjenstår 800 enheter fra samme arkiv å skanne.
 - Ytterligere 1 500 enheter fra folkeregisterarkiv i Østfold og Akershus er klargjort for skanning og overført til Mo i Rana.
 - Ved behov for dokumentasjon av rettigheter har Nasjonalbiblioteket løpende skannet identifiserte enheter i folkeregisterarkiv og levert dokumentasjonen innenfor 1-2 uker. Hovedregisterkortene er et særskilt prioritert arkivmateriale for 2020, og når alt er ferdig skannet vil omtrent 2 700 hyllemeter med arkiv bli tilgjengelig for saksbehandlere i forvaltningen.
- Nortraship og skipsmapper fra Sjøfartsdirektoratet
 - Skipsdagbøker fra Nortraship og skipsmapper fra Sjøfartsdirektoratet er klargjort for skanning og overført til Mo i Rana.

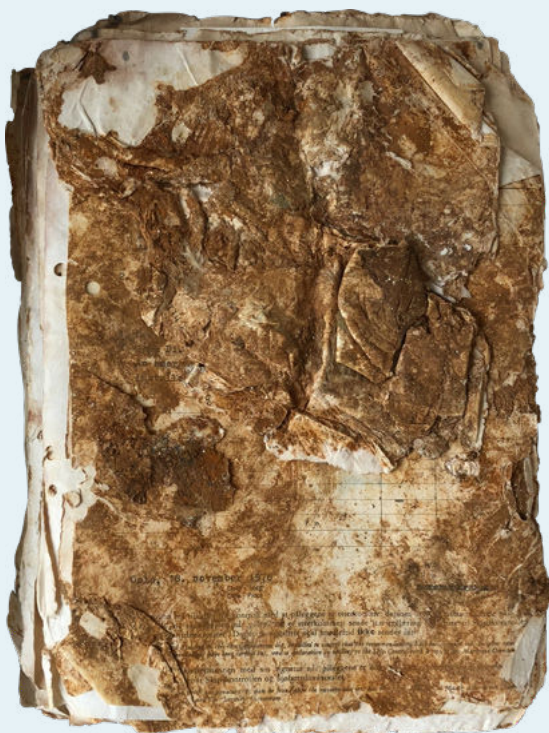
Branntakstprotokoller: Fra omtrent midten av 1700-tallet var brannforsikring av bygninger pålagt i byene. Fra midten av 1800-tallet ble det pålagt også utenfor byene. Branntakstene er en god kilde til informasjon om hvordan eiendommene har sett ut, og gir innsikt i blant annet materialbruk og byggeskikk. Protokollene inneholder gode beskrivelser av eiendommene, så som bygningsmateriale, antall rom, dører, vinduer, ildsteder med mer.

Hovedregisterkort i folkeregisterarkiv: Disse kortene er nedtegnelser over hver innbygger fast bosatt i Norge – forløperen til det elektroniske folkeregisteret.

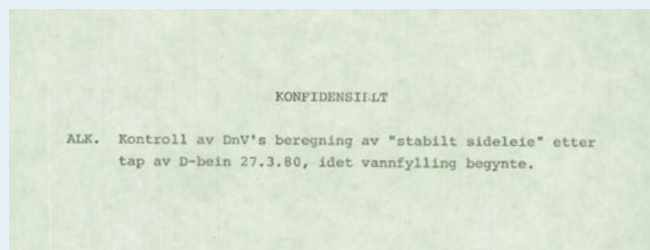
Smidige arbeidsmetoder gir raske resultater

Arkiverket bevarer arkiver etter store og små hendelser i norsk historie. Et eksempel på dette er arkivet etter granskningskommisjonen for Alexander L. Kielland-ulykken i 1980. I 2019 besluttet Riksrevisjonen, på initiativ fra Stavanger Aftenblad, å undersøke ulykken på nytt. De hadde dermed behov for tilgang til sentral dokumentasjon fra Arkiverkets lokasjoner i Oslo og Stavanger.

Fordi Arkiverket nå jobber smidigere og mer fleksibelt enn tidligere, var etaten raskt i stand til å omprioritere eksisterende digitaliseringsplaner, og prioritere dette materialet. Dette resulterte i at 65 000 sider arkivmateriale vedrørende ulykken ble digitalisert og tilgjengeliggjort i Digitalarkivet, inkludert arkivet etter granskningskommisjonen og arkivmateriale etter Stavanger Drilling AS som eide plattformen. Dette er viktig dokumentasjon av en alvorlig hendelse i norsk historie, og Arkiverket ønsker å bidra til åpenhet rundt ulykken og det igangsatte granskningsarbeidet.

Deksdagbok fra Aleksander L. Kielland-plattformen. Den ble hentet ut av vraket etter at plattformen var tatt til land i 1983.

Vurdering av stabilitet ved Emil Aall Dahle. Dokument fra granskningskommisjonen ved Alexander Kielland-ulykken. Arkiv: Justisdepartementet, Granskningskommisjonen ved Alexander Kielland-ulykken 27.3.1980.

III.3.3 Mediekonvertering reduserer papiretterslepet i forvaltningen dramatisk

De papirarkivene som staten ennå ikke har levert til Arkivverket utgjør 190 000 hyllemeter (hm). Arkivverkets gjenværende magasinkapasitet utgjør, etter utvidelsen i Mo i Rana (se III.3.1.), 75 000 hm. Dette innebærer at nærmere 120 000 hm av statens avleveringspliktige papirarkiver står uten magasinplass. Videre viser beregninger at behovet for magasinplass til privatarkiv utgjør 42 000 hm. Prosjekt *Mottak og digitalisering (MOD)* har vurdert ulike konsepter for å løse denne utfordringen. Anbefalingen falt ned på å redusere papiretterslepet i staten gjennom strengere bevaringsvurdering og mediekonvertering, altså skanning av papirarkiv. I 2019 har denne fremgangsmåten blitt testet ut på flere statlige virksomheter.

Arkivverket innledet i 2019 et tett samarbeid med flere store nasjonale virksomheter som Utlendingsdirektoratet, Tolldirektoratet og NAV. Samtlige var kjennetegnet ved at de hadde store papirvolum og uklare eller mangelfulle bevaringsbestemmelser. Arkivverket ønsket også å teste ut samme fremgangsmåte på symboltunge virksomheter – i den kategorien plasserte vi Statsministerens kontor og ubeskjeden nok oss selv.

Arbeidsformen prosjektet etablerte var å opprette små tverrfaglige team på 4-8 personer fra Arkivverket og den aktuelle virksomheten. Teamene hadde ukentlige halvdags arbeidsmøter hvor de gikk gjennom virksomhetens fagområder sett i lys av eksisterende bevaringsregler. Arkivverket ble fort klar over at mange av etatens tidligere kassasjonsvedtak var lite presise og vanskelige å bruke. Disse vedtakene var preget av skrivebordsarbeid og lite forståelse for virksomhetens fagområde og arbeidshverdag. Selv om brevene fremstod som velformulerte ble innholdet ofte misforstått eller feiltolket. Noe som igjen skapte et feilaktig bilde av at Arkivverket ønsket å «bevare alt». Gjennom arbeidsmøtene ble det etablert strengere og realiserbare bevaringsbestemmelser. Det ble avklart hva som må leveres på papir (dokumenter med særskilt historisk verdi), og Arkivverket ga forslag og bistand til digitaliserings tiltak. Samlet dannet dette grunnlaget for et styrt og forutsigbart avleveringsløp.

Ved slutten av hver pilot ble det gjennomført en evaluering av arbeidsprosessen. Sammen med hver enkelt etat forsøkte Arkivverket å være ærlige på hva som hadde fungert bra og hva som kunne vært gjort annerledes. De positive elementene ble videreført, mens forbedringsområdene ble jobbet videre med. En slik brukertilnærming skapte svært mange positive ringvirkninger. Å inngå et tettere og tidligere samarbeid mellom arkivskaper og Arkivverket har gitt svært god gevinst og læring for begge parter.

Arkivverket har høstet viktig kunnskap gjennom pilotene som ble gjennomført i 2019. Likevel er mediekonvertering et fagområde hvor det kommer mange nye erfaringer med hver samarbeidspartner. Derfor er det fortsatt et stort behov for å videreutvikle metoder, verktøy og veiledning på området. Arkivverket vil fortsatt jobbe tett med de deler av forvaltningen som ønsker mediekonvertering. Erfaringen som høstes vil danne grunnlag for mer generelle veiledninger.

Prognosene for reduksjon av papirvolum i etatene Arkivverket har samarbeidet med, viser muligheter for radikal nedgang i antall hyllemeter. Arkivverket vil dermed ikke ha behov for å etablere magasinkapasitet utover det som allerede er planlagt.

📉 **TABELL 9. PROGNOSENE FOR REDUKSJON AV PAPIRVOLUM I ETATENE SOM HAR DELTATT I PILOTENE**

	FRA HM	TIL HM
NAV	110 000	3 000
Utlendingsdirektoratet	20 000	500
Tolldirektoratet	8 000	100
Arkivverket	100	10
Statsministerens kontor	65	10
Totalt	138 165	3 620

«Samarbeidet har ført til at Tolldirektoratet unngår en årlig leieutgift på 1,8 millioner gjennom strengere bevaringsvurdering og digitalisering.»

Tilbakemelding fra evalueringsmøte.

Metodikken i prosjektet har i løpet av 2019 blitt en integrert del av Arkivverkets arbeidsmetoder og en foretrukket samarbeidsform med forvaltningen. Etaten strekker seg vesentlig lenger enn tidligere, men får til gjengjeld et forpliktende samarbeid med forvaltningen som gir brukeren digital tilgang på tidligere papirskapte arkiver.

III.3.4 Frivillighetssatsing for økt digital tilgang til arkivene

Opplysninger om personlige forhold i statlige folketellinger er taushetsbelagt i 100 år. Folketellingene er helt sentrale kilder i demografisk forskning, og det er knyttet stor forventning til Arkivverkets publisering av folketellingen fra 1920. For å imøtekomme disse forventningene og være i stand til å publisere tellingen i Digitalarkivet så snart taushetsplikten opphører 1. desember 2020, har Arkivverket igangsatt en stor frivillighetsdugnad.

For at innholdet skal være søkbart og mest mulig anvendelig vil Arkivverket for første gang publisere en folketelling som er både skannet og transkribert. Å ha folketellingen søkbar vil være av stor betydning for publikum generelt og forskere spesielt. Arbeidet med transkribering av tellingen er beregnet til minst 42 årsverk, tilsvarende innsats fra anslagsvis 700-800 frivillige.

Det er første gang Arkivverket inviterer til frivillighetsdugnad på taushetsbelagt materiale, noe som krever mer tilrettelegging og administrasjon enn for annet materiale. Arkivverket ansatte en dedikert frivillighetskoordinator sommeren 2019 for å koordinere dette arbeidet. Koordinatorens arbeid har bidratt til økt oppmerksomhet rundt prosjektet, og dermed økt rekruttering av frivillige. Antallet frivillige økte i løpet av 2019 fra ca. 150 til ca. 450 – en økning på hele 200 prosent. Resultatene har ikke latt vente på seg. 27 % av materialet er ferdig transkribert, 50 % er påbegynt, mens kun 23 % har status som ikke påbegynt.

Folketellingen utgjør 150 millioner sider arkivmateriale. For at dette skal kunne publiseres innen 1. desember, er Arkivverket avhengig av frivillig innsats også i arbeidet med skanning. En pilot for frivillig skanning igangsettes i 2020, og i løpet av 2019 har det vært arbeidet med å tilrettelegge lokaler med egnet utstyr i Oslo og Bergen. Ut fra et foreløpig estimat beregner Arkivverket at opptil 20 000 bilder kan skannes per måned på hvert skanneroppsett. Forutsetningen er at skannerne er bemannet av frivillige på fulltid, og at arkivmaterialet er kurant å skanne. Det er planlagt to skanneroppsett i Bergen og fire i Oslo.

Arkivverket investerer omtrent 5 årsverk i arbeid knyttet til folketellingen fra 1920. I utredningsfasen har det ikke krevd stort ressursuttak, men det er forventet noe uttak når pilotene går i gang i 2020.

For å effektivisere noen av de administrative oppgavene knyttet til samarbeid med frivillige, har digitale skjema og automatiserte prosesser vært tatt i bruk der dette har vært mulig uten for store investeringer. Noen oppgaver, som kommunikasjon og veiledning, tildeling av arbeid, mottak og kontroll med videre oppfølging, må imidlertid utføres manuelt. Ettersom folketellingen 1920 fremdeles er sperret er det begrenset hvilke prosesser som kunne vært utført på en annen måte.

+200 %

økning i antall
frivillige i løpet av
2019

Digitalisering av middelalderdokumenter

Den største samlingen av kilder til norsk middelalderhistorie finnes i Arkivverket. I Riksarkivets diplomsamling og i enkelte arkiver er det materiale av forskjellig art. Her er det mer enn 7000 brev, såkalte diplomer, fra 1189 til 1570. Eldst er et brev fra pave Clemens 3. til geistligheten i Norge. Kong Filippus' brev til Hovedøya kloster (1207-1217) er det eldste bevarte brevet skrevet på norrønt. I samlingen er det en del jordebøker med oversikter over eiendommer som tilhørte kirkelige institusjoner og andre godseiere. Fra 1500-tallet finnes det også regnskaper og skattemanntall. Samlingen omfatter også fragmenter av gamle, håndskrevne bøker som på 1500- og 1600-tallet ble kuttet opp og brukt som innbindingsmateriale. Det er nesten 700 fragmenter med norrøn tekst, rester både av middelalderens løvbøker og sagaer. Vel 5300 fragmenter har latinsk tekst, og de fleste stammer fra religiøse og liturgiske bøker skrevet i Norge eller England og andre land fra 800-tallet til omkring 1500.

Aslak Bolts jordebok (1430 – 1439). Arkiv: Riksarkivets diplomsamling.

Valgbrev utstedt 2.2.1388 av riksrådet, som på egne og Norges rikes vegne enstemmig har valgt dronning Margrete, kong Håkons hustru og mor til kong Olav som nylig døde, til mektig frue og rett husbond og til å stå for og råde over hele riket i Norge alle sine levedager. Arkiv: Riksarkivets diplomsamling.

Digitalisering er også konservering, da behovet for å ta frem originalene blir redusert.

I 2019 ble viktige kilder digitalisert, både regnskaper, jordebøker og en serie med over 100 norske statsdokumenter. Digitalisering gir allmenheten mulighet til å oppleve norske kulturskatter og erfare at dagens historiske fremstillinger bygger på kilder som har overlevd gjennom århundrer. Digitalisering er også konservering, da behovet for å ta frem originalene blir redusert. Samtidig kan Arkivverket levere gode bilder til illustrasjonsbruk. Historikere og språkforskere kan bruke bildene til å kontrollere om tekstene er rett gjengitt i trykte kildeutgaver. Og forskere kan observere håndskrift, segl og annet som kildeutgavene ikke viser.

III.3.5 Nytt verktøy forenkler arbeidet med mediekonvertering

Før analogt arkivmateriale kan publiseres i Digitalarkivet må det mediekonverteres. Dette er en kompleks og arbeidskrevende oppgave. Blant annet må man administrere produksjonslogger og status på de ulike stegene i prosessen, filer må overføres til riktig sted og med riktige metadata. I tillegg er det viktig å kunne føre statistikk og målinger. Tidligere var dette arbeidet avhengig av enkeltpersoners spisskompetanse og tidkrevende prosesser med manuell oppdatering av komplekse oversikter i excel. Det ble benyttet flere eldre systemer med kjente utfordringer som gjorde at man lett kunne gjøre feil.

I 2019 utviklet Arkivverket et verktøy som kalles «Arkivdigitalisering», og som støtter og automatiserer deler av arbeidet med mediekonvertering. Arkivdigitalisering erstatter de eldre systemene og gir en mye bedre prosess-støtte. Verktøyet erstatter produksjonslogger og excel-ark, og man er ikke lenger avhengig av enkeltpersoner. Flere operatører kan jobbe sammen om et oppdrag, og arbeidet kan organiseres på en bedre måte. I tillegg er statistikk og målinger innbakt i løsningen.

Arkivdigitalisering forenkler arbeidet for ansatte i Arkivverket og tilbys også som løsning for eksterne brukere som vil publisere sine arkiver i Digitalarkivet. Siden løsningen har et enkelt brukergrensesnitt og er robust for brukerfeil, kreves heller ikke mye opplæring. Den nye løsningen gjør arbeidet med mediekonvertering og publisering i Digitalarkivet enklere, sikrere og raskere. Som resultat blir flere arkiver fra både Arkivverket og sektoren for øvrig tilgjengelig for brukerne.

☑ **TABELL 10. ÅRLIG DIGITAL PRODUKSJON OG TILGJENGELIGGJØRING I DIGITALARKIVET 2017-2019**

ARKIVVERKETS ARKIVER	2017	2018	2019	ENDRING SISTE ÅR	PLANTALL 2020
Skannede sider (i mill.)	4,3	7,5	4,3 ¹⁾	-43 %	15
Publiserte sider (i mill.)	6,0	10,0	10,0	0	15
Publiserte foto	22 600	5 200	2 000	-62 %	2 000
Transkriberte poster (i mill.)	1,0	2,7	2,2	-19 %	35
Total beholdning av skannede sider (i mill.)	49,7	57,2	61,5	+8,0 %	71,5

1. Av 4,3 mill. skannede sider i 2019 ble 2,5 mill. sider skannet av Arkivverket og 1,8 mill. sider av Nasjonalbiblioteket.

Det var en nedgang i antall skannede sider fra 2018 til 2019. Det skyldes at det er prioritert skanning av arkivmateriale som har vist seg å være langt mer krevende å skanne enn først antatt. Nasjonalbiblioteket skannet den eldre delen av arkivet etter Oslo folkeregister, med vesentlig slitasje som krevde høy grad av forarbeid før skanning. Fremdriften på digitalisering av foto har vært langt under plantall for 2019, og skyldes at det har vært prioritert arbeid med krevende originaler, som for eksempel glassplatenegativer, og at ressurser har blitt omprioritert til skanning av middelaldermateriale.

Det har vært en økt frivillig innsats for transkribering av folketellingen 1920 som først kan publiseres 1. desember 2020. Dette har gitt en forsinkelse i publiseringstidspunkt enn hva som er vanlig for annet materiale, og resultatene av dette arbeidet vil først bli synlig i årsrapporten for 2020. Når plantallet for transkriberte poster er økt betraktelig i 2020 skyldes dette økt satsing på frivillighet og at det er etablert samarbeid med utenlandske aktører om transkribering. Arkivverket forventer at denne økte innsatsen vil gi nær en dobling av det søkbare innholdet i Digitalarkivet i løpet av 2020.

III.3.6 Nye muligheter med kunstig intelligens

Maskinlæring skal forenkle avleveringsarbeidet for arkivskaper. Det vil bidra til å automatisere og forbedre mottaks- og valideringsprosessen, og til å utvikle gode publiseringsløsninger for arkiv. Ikke minst vil det kunne gjøre Arkivverket i bedre stand til å automatisere mottak og publisering av de store mengdene arkiv som vil komme i årene fremover.

Arkivverket er Norges største dataforvalter og har store mengder analoge og digitale arkiver. Mange av disse arkivene mangler viktige metadata, og kan dermed være vanskelige å finne frem i. På grunn av den økende informasjonsmengden i samfunnet, øker også mengden arkiv som skal avleveres til Arkivverket. Det er derfor avgjørende å utnytte ny teknologi så enkelte oppgaver knyttet til avlevering, mottak og tilgjengeliggjøring kan automatiseres.

Når mange arkiver mangler beskrivende metadata, blir det vanskelig for brukerne å finne informasjonen de er ute etter. For å gjøre arkivene mer tilgjengelig er det viktig med brukervennlige og enkle søkefunksjoner, slik at brukerne kan finne frem til det de ønsker. I tillegg er det viktig med god digital veiledning slik at arkivene kan tolkes og forstås i sin sammenheng. Arkivverket har jobbet ut fra en hypotese om at maskinlæring kan brukes for å løse en del av disse utfordringene, og har søkt Kulturdepartementet om midler for bruk av maskinlæring til uttesting.

- Metadata: data som definerer eller beskriver andre data. Eksempler på metadata kan være tittel, størrelse, opprettelse av dokument osv. Metadata er viktig i arbeidet med arkiv for at informasjonen i arkivene skal kunne finnes via søkefunksjoner.
- Temamodellering: en metode basert på semantikk og statistikk for å knytte dokumenter og dokumentsamlinger opp mot temaene de handler om.
- Mediekonvertering: å gjøre fysisk, analogt arkivmateriale om til digitalt format.

Ved hjelp av satsingsmidler fra Kulturdepartementet har Arkivverket i 2019 for alvor etablert arbeidet med maskinlæring. Det har blitt ansatt egne ressurser som skal jobbe med kunstig intelligens, og i første omgang er det jobbet med å automatisere prosessene rundt identifisering av metadata og transkribering av håndskrift.

I arbeidet med å teste maskinlæring, har Arkivverket jobbet agilt med ukentlige iterasjoner. I løpet av høsten 2019 ble det gjort en rekke tester med ulike teknikker og modeller fra kunstig intelligens (KI), for å finne metadata som er sentrale for å beskrive og identifisere arkivene. I tillegg ble KI-modeller benyttet for å gruppere arkivene på tema, og forenkle søk og gjenfinning. I dette arbeidet har det vært avgjørende å trekke inn den arkivfaglige kompetansen etaten besitter. Dette har sikret en god prioritering av de viktigste metadataene og strukturene. Testingen har bekreftet at maskinlæring kan ha stor nytte på en rekke områder. For eksempel kan det benyttes til å finne metadata som beskriver arkiver i en standardisert struktur (f.eks. Noark), og til temamodellering og transkribering/tolking av håndskrift.

I arbeidet med maskinlæring har man kommet et godt stykke i å identifisere metadata i skannede dokumenter, og med transkribering av ulike typer håndskrift. Dette er arbeid som i dag krever store ressurser og mye manuelt arbeid. Det er et mål å produksjonssette en minimumsløsning for identifisering av metadata i Digitalarkivet, og å sette transkriberingsløsningen i produksjon i løpet av 2020.

III.4 Helhetlig samfunnsdokumentasjon

Vurdering av måloppnåelse i 2019

Arkivverket har som mål at *nasjonens arkiver representerer en helhetlig dokumentasjon av samfunn og kultur*. I 2019 har etaten prioritert innhenting av digitalt skapt materiale. Dette arbeidet er allerede i ferd med å gi resultater, men effekten vil først og fremst komme fra og med 2020. Arkivverket har i tillegg styrket dette arbeidet gjennom rollen som koordinator på privatarkivfeltet. Dette gjøres gjennom samarbeid med fylkeskommunene, museer og andre arkivbevarende institusjoner. På den måten vil helheten av offentlige og private arkiver, og regionale og nasjonale arkiver, ivaretas. Arkivverkets vurdering er at etaten er på god vei til å nå dette målet gjennom sine aktiviteter i 2019.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2019	RESULTAT 2019	VURDERING/ OPPNÅELSE	PLANTALL 2020
Delmål 1	Sterk og synlig fagmyndighet som sikrer samfunnets arkiver			
Styringsparameter med resultatmål 1.1	Gjennomføre 65 tilsyn etter ny metodikk			
Krav og status:	65	Lever	●	55
Kommentar:	Det ble gjennomført 69 tilsyn. Det er tydelige, positive effekter av tilsynsprosjektet som ble gjennomført i 2017 (se. tabell 6). Plantallet for 2020 er redusert noe i forhold til 2019 for å kunne omdisponere ressurser til strategiske prosjekter.			
Styringsparameter med resultatmål 1.2	Koordinere arbeidet på privatarkivfeltet			
Krav og status:	Gjennomført	Lever	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Privatarkivnettverket er på plass og har halvårslige møter der strategiske diskusjoner også står sentralt.			
Styringsparameter med resultatmål 1.3	Etablere et nasjonalt forum for privatarkiv			
Krav og status:	Etablert	Lever	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Nettverk for arbeidet med privatarkiv er etablert (se III.4.2).			
Styringsparameter med resultatmål 1.4	Andelen av privatarkiv registrert i Arkivportalen har økt i antall og i geografisk spredning			
Krav og status:	Økning	Lever	●	Videreføres ikke
Kommentar:	Det har vært 13 % økning i antall registrerte privatarkiver nasjonalt.			
Styringsparameter med resultatmål 1.5	Motta 100 digitalt skapte arkiver			
Krav og status:	100	58	●	150
Kommentar:	Forvaltningen tar i liten grad selv kontakt for å overføre arkiver. Arkivverket har derfor etablert en egen innsatsstyrke med flere medarbeidere som aktivt skal hente inn arkiver og standardisere metoder. Det er forventet effekt av dette arbeidet i 2020, og derfor er plantallet økt (se III.1.3).			

Foto: Jean-Pierre Liégeois

III.4.1 Sámi arkiiva – forvaltning av urfolksarkiv

Sámi arkiiva – Samisk arkiv – har et nasjonalt ansvar for å ta vare på samisk dokumentasjon. Politikere, forskere, samiske institusjoner, foreninger, reinbeitedistrikt, slakterier og andre bedrifter leverer arkiver hit for å unngå tap av kunnskap for ettertida. Samisk arkiv er medlem av International Council on Archives' (ICA) ekspertgruppe for urfolksarkiv (EGIM). Gruppen har utarbeidet et internasjonalt rammeverk, Adelaide-erklæringen, som skal veilede verdens riksarkivarer i hvordan urfolksarkiver bør forvaltes, og hvordan statenes internasjonale forpliktelser overfor urfolk kan ivaretas.

Foto: Jean-Pierre Liégeois

Fotoutstillinger hos Samisk arkiv

Etter avlevering av to større fotoarkiver, har Samisk arkiv arrangert to fotoutstillinger i 2019. Den ene utstillingen viste fotografier tatt av den japanske fotografen Koji Tsuda. Bildene er tatt i Finnmark fra 1975 til 1981, med motiver fra samisk reindrift. Den andre utstillingen besto av fotografier tatt av den franske antropologen Jean-Pierre Liégeois. Dette fotoarkivet inneholder bilder fra Gearretnjårga-siidaen i Finnmark, tatt i perioden 1968-1970 og 2017-2018.

Selvportrett, Den japanske fotografen Koji Tsuda i pesk.
Foto: Koji Tsuda

Ankommet sommerboplassen, Kvaløya i Finnmark. Foto: Koji Tsuda

Arkivverkets rolle overfor sannhets- og forsoningskommisjonen

Stortinget vedtok 20. juni 2017 å opprette en kommisjon for granskning av fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner, etter inspirasjon fra lignende kommisjoner i andre land. Kommisjonen skal kartlegge fornorskingspolitikkenes konsekvenser for samers, kveners og norskfinners mulighet for praktisering av eget språk, egen kultur og tradisjonelle næringsveier. I sammenheng med dette skal kommisjonen også undersøke fornorskingspolitikkenes konsekvenser i majoritetsbefolkningen i form av diskriminering og utbredelse av fordommer rettet mot de nevnte gruppene. Sannhets- og forsoningskommisjonen samler inn vitnesbyrd og gjør intervjuer med individer som er rammet av norske myndigheters politikk overfor de etniske gruppene. Det innsamlede materialet skal overleveres til Arkivverket når kommisjonens arbeid er avsluttet. Arkivverket besitter mange av arkivene som kan være aktuelle i dette arbeidet, og kommisjonen må be om innsyn i aktuelt materiale ved behov. Ett av arkivene som er aktuelle for kommisjonens kartlegging er arkivet etter Pål Jonsa. (se egen faktaboks s.55)

Nordisk samarbeid om samiske arkivspørsmål

I 2019 var Arkivverket vertskap for et møte om nordisk samarbeid på det samiske området. Riksarkivarene fra Finland, Sverige og Norge var samlet ved Samisk arkiv i Kautokeino for å drøfte felles samiske arkivspørsmål og muligheter for samarbeid på feltet. Landene ble enige om å løfte grenseoverskridende samiske arkivutfordringer opp på et nordisk nivå, for på sikt å bedre og sikre bevaring og tilgjengeliggjøring av samisk arkivmateriale på tvers av de nordiske landene.

Ved siden av samarbeidet initiert av de tre riksarkivarene, deltar Samisk arkiv også i Interreg Nord-prosjektet "Digital access to the Sámi heritage archives" (omtalt i årsrapport 2018). Prosjektet skal identifisere samisk arkivmateriale i bevaringsinstitusjoner både internasjonalt og nasjonalt. En konklusjon fra prosjektets foreløpige arbeid er at en stor majoritet av verdens bevaringsinstitusjoner ikke har oversikt over samisk materiale.

Tilgjengeliggjøring av vokalarkiv fremmer revitalisering av truet språk

Muntlig overføring har tradisjonelt vært metoden for å føre kunnskap videre i det samiske samfunnet. Basert på intervjuopptak av sørsamiske morsmålstalere har Samisk arkiv utviklet feltet vokalarkiv. Prosessen forener urfolksmetodologi og moderne arkivteori og har brukt intervjuer utført av Nordisk samisk institutt (NSI) som case. Samers tradisjonelle kunnskap er tatt på alvor, og tradisjonskunnskapsbærerne er løftet frem som aktive aktører, i stedet for objekter for forskning, slik tradisjonen dessverre har vært tidligere. Gjennom vokalarkivene får befolkningen en sjelden mulighet til å høre morsmålstalere av et svært truet språk. Tilgang til denne type opptak er ifølge UNESCO en viktig forutsetning for revitalisering av truede språk, og Samisk arkiv har fått flere henvendelser fra utdanningsinstitusjoner som ønsker tillatelse til å bruke materialet. Samisk arkiv har katalogisert og kvalitetssikret intervjuopptakene, og i 2019 ble vokalarkivet i sin helhet publisert i Digitalarkivet.

Samisk materiale i norske arkiver

Arkivverket jobber med å tilgjengeliggjøre eldre samiske skrifter som finnes i norske arkiver, både for å gjøre Samisk arkiv mer kjent og for å øke bevisstheten om betydningen av arkiv i den samiske befolkningen. Som et ledd i dette arbeidet stilte Samisk arkiv i november ut de originale håndskriftene etter Lars Jakobsen Hætta og Anders Bær, som er den eldste

litteraturen forfatta på nordsamisk. Manuskriptet er skrevet på 1860-tallet under soning i fengselet på Akershus. Der samarbeidet Hætta og Bær med Jens Andreas Friis om å skrive sine beretninger på samisk. I dag finnes originaldokumentene bevart i Nasjonalbibliotekets håndskriftsamling som en del av J.A. Friis sitt privatarkiv.

En effekt av Samisk arkivs aktiviteter i 2019 er at Arkivverket i større grad enn tidligere mottar materiale fra forskere og andre, som vil gjøre det samiske materialet de sitter på tilgjengelig for den samiske befolkningen gjennom repatriering.

En utfordring med det sørsamiske samfunnet er et at det ikke har en fungerende offentlighet tilgjengelig for hele det sørsamiske området. Derfor valgte Samisk arkiv å samarbeide med sørsamiske nøkkelinstitusjoner på Snåsa og Røros.

En effekt av Samisk arkivs aktiviteter i 2019 er at Arkivverket i større grad enn tidligere mottar materiale fra forskere og andre, som vil gjøre det samiske materialet de sitter på tilgjengelig for den samiske befolkningen gjennom repatriering. Dette vitner om en voksende bevissthet om urfolks rett til egen kultur og om Arkivverkets rolle i forvaltningen av samisk kulturarv.

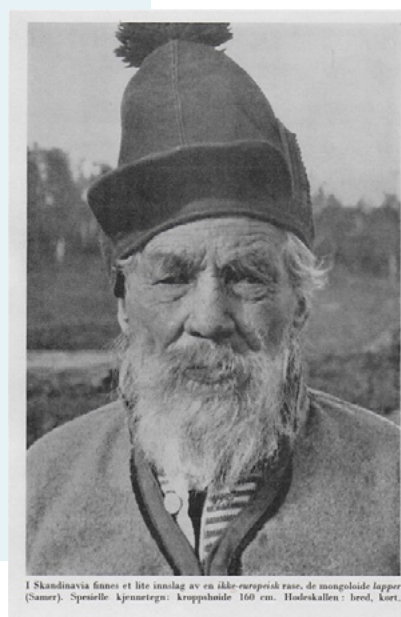
Arkivet etter Pål Jonsa

Det sies at tillit bygges i centimeter og rives i meter. Pål Jonsa ble født i februar 1846. Pål var same og født inn i en tradisjonell samisk reindriftsfamilie. På norsk side oppholdt de seg i Røros-traktene, et område der de norske bøndene ekspanderte sin drift. Reinsdyrene tråkket ned og spiste opp utmark og det oppstod store etniske konflikter mellom samene og bøndene. I 30 år ble det kjørt erstatningssaker mot reindriftssamene, med det resultat at minst 12 familier mistet evnen til å forsørge seg selv. Siden samer ikke hadde fast bosted, fikk de ikke støtte fra den tids sikkerhetsnett – fattigkassa. De ble tiggere og mange sultet i hjel. Disse familiene forsvinner dermed ut av historien. Reinsamene hadde rett til reindrift i området, men bare Pål Jonsa alene ble idømt erstatning tilsvarende 2,5 millioner i dag.

Den sørsamiske befolkningens forhold til staten har tradisjonelt ikke vært preget av tillit, blant annet på grunn av historikken skissert over. Dette er en utfordring for Arkivverket som statlig institusjon, og Samisk arkiv har gjennom flere år jobbet for å etablere kontakt med det sørsamiske samfunnet. I 2019 ble Pål Jonsas arkiver overlevert til Samisk arkiv. Her finnes dokumentasjon på rettsakene og kvitteringer for utbetalte erstatninger og advokatutgifter, alt sammen bevart av hans etterkommere. Arkivet etter Pål Jonsa er det eldste arkivet som Samisk arkiv besitter.

Bilde tatt på Pål Jonsas sommerboplass i 1898. Her står han foran gamma si sammen med kona, Sigrid Andersdatter Holm. Lengst til venstre står Brita Holm, og bak henne en lensmann som for anledningen er iført en samisk kvinnelue. Bildet eies av Sverre Fjellheim. Fotograf ukjent.

I Skandinavia finnes et lite innslag av en ikke-europeisk rase, de mongoloide lapper (Samer). Spesielle kjennetegn: kroppshøide 160 cm. Hodekallen: bred, kort.

Bildet er tatt av Pål Jonsa på Fjellheim i 1924 av rasebiolog Jon Alfred Mjøen, og gjengitt i hans bok *Rasehygiene* som kom ut i 1938. På teksten under bildet står det: «I Skandinavia finnes et lite innslag av en ikke-europeisk rase, mongoloide lapper (Samer). Spesielle kjennetegn: Kroppshøyde 160 cm. Hode-skalle: Bred, kort.»

III.4.2 Arkivverkets arbeid med privatarkiv

Arkivverket er gjennom arkivloven gitt et særlig ansvar for å holde oversikt over og koordinere innsatsen på privatarkivfeltet. Riksarkivaren leder et nettverk av fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkiv. Målet med nettverket er å utvikle god arbeidsdeling og samhandling nasjonalt og regionalt, samt søke å utarbeide bevaringsplaner og få en mer proaktiv innsamling av arkiver. Resultater har vært bedre kontakt på tvers, at flere bevaringsplaner er blitt ferdigstilt og flere igangsatt. Videre er relevant informasjon om bevarte privatarkiver blitt mer tilgjengelig for alle typer brukere, med over 13 % økning i registrerte privatarkiver på nasjonalt nivå i arkivportalen.no. I 2019 ble nettverket utvidet til å inkludere institusjoner med et nasjonalt ansvar for bevaring på sine områder. De nye institusjonene inkluderer Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Misjons- og diakoniarkivet (VID), Skeivt arkiv og Nasjonalbiblioteket. De nye næringssektorsatsingene som støttes med utviklingsmidler, Norsk sjømatarkiv og Norsk bergindustriarkiv, ble også inkludert.

Privatarkivarbeidet i lys av regionreformen

Regionreformen fører til at fylkeskommunene blir slått sammen til større regioner, noe som påvirker det operative arbeidet med å skape arkiv. I tillegg har reformen konsekvenser for det langsiktige arbeidet med å bevare arkiver fra privat sektor.

Fylkeskommunene har, og har hatt, et ansvar for arbeidet med å sikre private arkiver i sine fylker, uavhengig av regionreformen. Alle fylkeskommuner skal ha en institusjon som koordinerer arbeidet med privatarkiv i regionen. Det er fylkeskommunens ansvar å oppnevne denne institusjonen. De oppnevnte fylkeskoordinerende institusjonene har et ansvar for å samordne arbeidet med bevaring av privatarkiv i regionen.

Regionreformen har imidlertid ført til at fylkesgrensene er endret, noe som betyr at hele kartet for koordinering av bevaringsarbeidet må legges på nytt. For flere av fylkeskommunene i sammenslåingsprosesser har dette ligget langt nede på prioriteringslisten. Derfor har Arkivverket i løpet av 2019 begynt innledende møter med de nye fylkene. I forslaget til ny arkivlov blir fylkeskommunens rolle på privatarkivfeltet videreført og forsterket, noe som understreker viktigheten av disse møtene.

+13 %

Økning i registrerte privatarkiver på nasjonalt nivå i arkivportalen.no

Arkivverket har gjennomført fem innledende møter med de nye fylkene i løpet av 2019. Det er en ambisjon for 2020 å fortsette dette arbeidet og utvide kontakten med de nye fylkene for å sikre et bedre samarbeid. I de innledende møtene har det vært viktig for Arkivverket å informere om noen aktuelle og overordnede sider ved arbeidet med privatarkiv.

- Status for arbeidet med å bevare privatarkiv i fylket.
- Informasjon om de ulike aktørenes ansvar for å sikre bevaring av arkiver fra privat sektor. Dette er for å gi en oversikt over hva som gjøres nasjonalt, regionalt og lokalt.
- Informasjon til de nye fylkene om forslaget til ny arkivlov som kom med NOU 2019:9, der forholdet mellom Nasjonalarkivet og fylkeskommunene blir lovregulert.

I tillegg har det vært viktig å bruke møtene til å minne om behovet for at de nye fylkene oppnevner nye fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkiv. Dette inkluderer at de også har et ansvar for å støtte opp under bevaring av privatarkiver i sin region og at dette ses i sammenheng med det generelle ansvaret for kultur som er lagt til fylkeskommunen.

Slike møter med fylkeskommunen er svært nyttige for å løfte forståelsen for hvordan arbeidet med privatarkiv er organisert. De nye fylkeskommunene har varierende kompetanse på dette, og det er et behov for informasjon og samordning for å sikre gode arbeidsforhold for bevaringsinstitusjonene i regionen. Gevinstene fra slike møter kan ligge litt fremover i tid, men konkrete resultater er allerede oppnådd ved at enkelte fylkeskommuner har bevilget ekstra midler til privatarkivarbeid.

Det har vært prioritert å få til møter med øverste politiske eller administrative ledelse i de nye fylkeskommunene. Dette krever langsiktig planlegging, men kan gi stor uttelling i forhold til innsatsen.

III.4.3 Arkivstatistikken 2018

Riksarkivaren har siden 2014 hatt i oppgave å innhente årlig statistikk fra institusjoner som bevarer historiske arkiv, den såkalte Arkivstatistikken. Arkivstatistikken inngår i Statistisk sentralbyrås årlige publikasjon med Kulturstatistikk. Formålet er å få et overordnet bilde av situasjonen for arkiv i bevaringsinstitusjoner, og å måle endringer over tid. Oversikten brukes til å definere behov for arkivsektoren, og inngår i Riksarkivarens arbeid med rettleiding og oppfølging av bevaringsinstitusjonene. Arkivstatistikken er et unikt verktøy for Arkivverket som myndighetsorgan og utviklingsaktør, og den måler temperaturen på viktige utviklingsoppgaver innen bevaring, digitalisering og tilgjengeliggjøring.

Arkivstatistikken ferdigstilles i juni, og behandler forrige år. Den sist publiserte statistikken er derfor fra 2018 og omfatter svar fra 144 av 161 spurte institusjoner. De innsamlede dataene peker på flere utfordringer i sektoren.

Det er fortsatt en skjev fordeling mellom hvilket arkivmateriale som er bevart fra de ulike samfunnssektorene. Privatarkiv, altså arkiver fra organisasjoner, bedrifter og enkeltpersoner, utgjør 22 % av bevarte arkiver. 78 % er fra offentlig sektor. 73 % av den samlede arkivbestanden er ordnet og katalogisert, men for privatarkiv er tallet bare 2/3. Det betyr i praksis at 1/3 av privatarkivene er utilgjengelige for publikum.

Arkivinstitusjonene samlet har publisert informasjon om 68,1 % av arkivene i arkivportalen.no. Det betyr at 1/3 av bevarte arkiver hos institusjonene fortsatt er mer eller mindre utilgjengelige for publikum. For museumssektoren er bare 20,3 % publisert i arkivportalen, og for bibliotek er tallet bare 11,1 %, med den konsekvens at det er tilnærmet umulig for publikum å vite om at disse arkivene i det hele tatt finnes. Museer og bibliotek bevarer i hovedsak privatarkiv, og selv om mange publiserer arkivlister på egne nettsider, mangler det altså en samlet fremstilling av bevarte privatarkiver i Norge.

Fra åpningen av Norsk helsearkiv juni 2019.

III.5 Norsk helsearkiv og helsearkivregisteret

III.5.1 Norsk helsearkiv og helsearkivregisteret er etablert

Norsk helsearkiv på Tynset ble offisielt åpnet 4. juni 2019. Helsearkivregisteret er et nytt, nasjonalt helseregister for forskning og ny kunnskap. Formålet med Norsk helsearkiv er å sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiver fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter. Helsearkivet ivaretar funksjoner for mottak, digitalisering og tilhørende kassasjon, digital bevaring og tilgjengeliggjøring av helseopplysninger om avdøde pasienter i Norge, til forskere og pårørende, i samsvar med krav med gjeldende bestemmelser om taushetsplikt. Etablering av Norsk helsearkiv og helsearkivregisteret er en viktig satsing for å fremme medisinsk og helsefaglig forskning. Norsk helsearkiv har bygget opp unik kompetanse innen digital langtidsbevaring, og er i stand til å bevare mottatte helseopplysninger digitalt i ubegrenset tid i henhold til helsearkivforskriften.

Etablering av Norsk helsearkiv og helsearkivregisteret er en viktig satsing for å fremme medisinsk og helsefaglig forskning.

Norsk helsearkiv har per 1.1 2020 45 ansatte, og har vært et suksessfullt regionalpolitisk tiltak. Organisasjonen har rekruttert høy kompetanse innen helsefaglig forskning, arkiv, IT, logistikk, juss og registerforvaltning. Interimsorganisasjonen, som har planlagt og bistått i etableringen, ble avviklet i 2019. Interimsorganisasjonen for Norsk helsearkiv har gjennomført opplæring og kompetanseoverføring til organisasjonen på Tynset, og bistått med å få systemer og prosesser til å fungere i nye lokaler.

III.5.2 Norsk helsearkiv har digitalisert 6 millioner sider

Det er over 15 millioner pasientjournaler fra avdøde personer (morsjournaler) i spesialisthelsetjenesten. Disse skal avleveres Norsk helsearkiv for digitalisering, digital bevaring og utlevering i henhold til helsearkivforskriften. Helsearkivet har på kort tid etablert en effektiv digitaliseringsenhet og startet digitaliseringen av pasientarkiver i august 2019. 6 millioner sider har allerede blitt digitalisert. Digitaliseringsenheten har 29 medarbeidere med ledelse og rådgivere, og er en stor digitaliseringsenhet i norsk sammenheng. Dette gjør at helsearkivregisteret raskt får nye og unike helsedata for helsefaglig og annen forskning. Ingen andre land i verden har etablert et tilsvarende nasjonalt helseregister basert på eldre, bevaringsverdige pasientarkiver fra spesialisthelsetjenesten.

III.5.3 De første utleveringene fra Norsk helsearkiv er foretatt

Norsk helsearkiv har fått sine første forespørsler om innsyn i pasientjournaler, fortrinnsvis fra pårørende. Helsearkivet har etablert rutiner og prosedyrer for saksbehandling, søk og fremfinning av pasientjournaler i henhold til bestemmelsene i helsearkivforskriften. Det er etablert systemer for sporing og produksjonsstyring, slik at det er kontroll med den enkelte journal i hele verdikjeden. I 2019 ble det foretatt tre utleveringer, og det forventes flere forespørsler fra forskere i 2020.

Det faktum at forskere og pårørende nå får en enklere tilgang til pasientarkiver, betyr at pårørende får ivarett sine rettigheter, og forskere får nyttiggjort helsedataene på en bedre måte enn før.

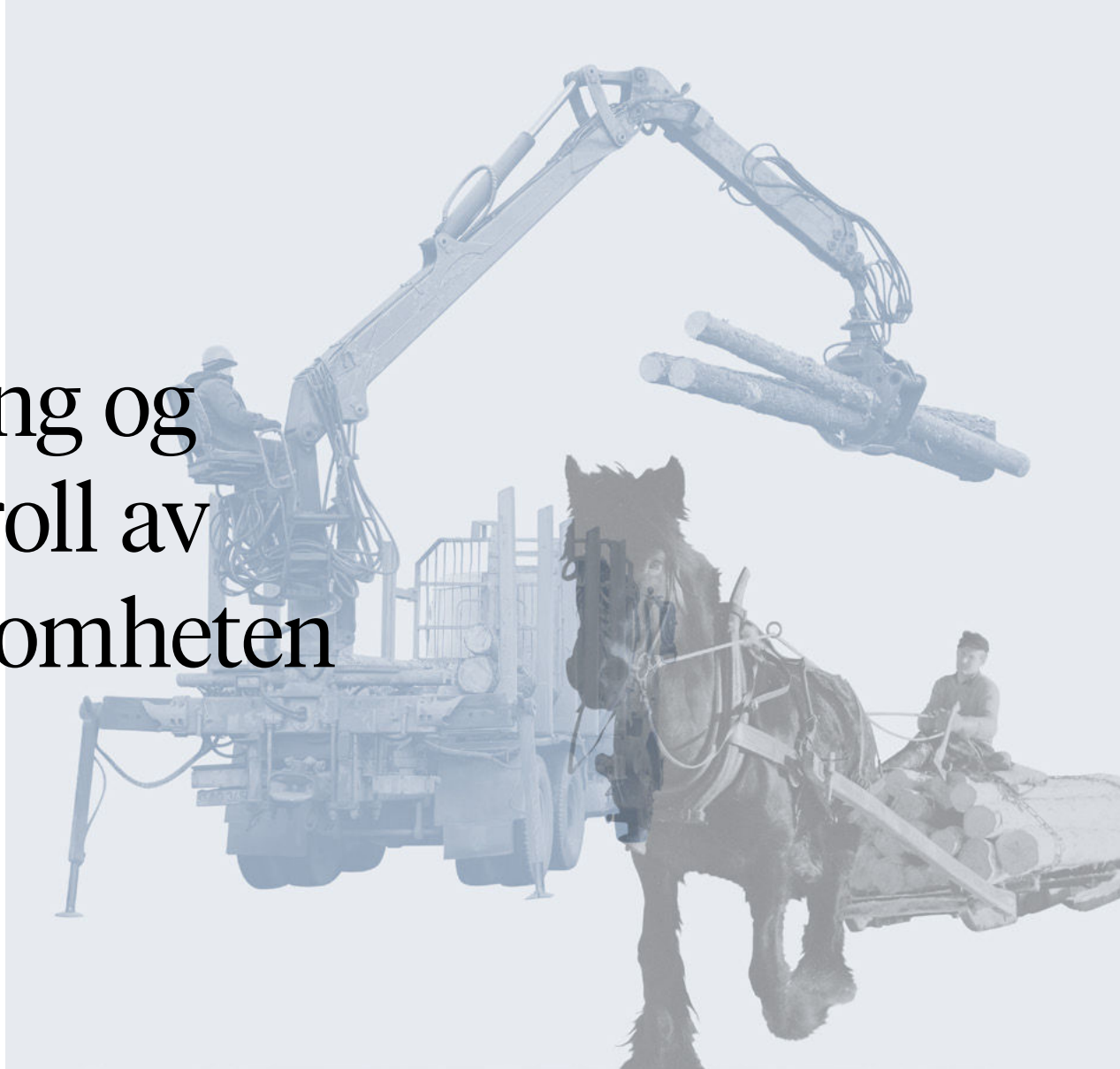
Seksjon for Brukerkontakt, som saksbehandler forespørsler og veileder forskere, har en tverrfaglig kompetanse innen arkiv, forskning og registerforvaltning. Det sikrer at brukerne får god og forsvarlig oppfølging av sine forespørsler om innsyn og utlevering til forskning.

Fra åpningen av Norsk helsearkiv juni 2019.

IV. Styring og kontroll av virksomheten

Kildereferanse: Grenseboere i Svanvik i Sør-Varanger, 1955.
Arkiv: Billedbladet NÅ

Arkivverkets strategi for 2019 har tre strategiske mål for å understøtte etatens evne til å levere på resultatmålene i tildelingsbrevet:

- Aktiv og målrettet ledelse
- Kontinuerlig kompetanseutvikling for fremtidens oppgaveløsning
- Effektiv ressursutnyttelse

Arkivverket har hatt et system for virksomhetsstyring siden 2016. I en tid med stor omstilling har det vært helt nødvendig å ha prosesser for oppfølging og verktøy for rapportering for å følge opp og sikre at hele organisasjonen klarer å levere på de strategiske satsingene som er satt. Parallelt med dette har behovet for styring endret seg, særlig de to siste årene. I lys av de strategiske målsettingene er særlig to spor gitt prioritet: endring skjer gjennom god ledelse, og endring krever at vi jobber på nye måter.

Tidligere fulgte Arkivverkets utviklingsprosjekter langsiktige planer med definerte leveranser. Nå benyttes en mer smidig tilnærming til utviklingsaktivitetene, med kortere og iterative utviklingsløp der sluttleveransen ikke nødvendigvis er gitt på forhånd. Sluttbrukernes behov for funksjonalitet vies stor oppmerksomhet og har stor betydning for utviklingen av nye løsninger. Denne tilnærmingen vil stå helt sentralt for videreutviklingen av Digitalarkivet som nasjonal fellesløsning for digitale arkiver. Aktivitetene rundt Digitalarkivet organiseres ut fra en produkt-tankegang fordi løsningen vil kreve kontinuerlig utvikling og vedlike-

hold for å være relevant og bærekraftig, noe som ikke kan sikres gjennom enkeltstående prosjekter. Digitalarkivet vil de kommende årene være en av Arkivverkets mest sentrale kjerneoppgaver, og måten arbeidet med løsningen organiseres på vil utfordre etatens nåværende verdikjede. Alle disse nye tilnærmingene endrer grunnlaget for tradisjonell rapportering der graden av fremdrift måles og rapporteres mot fastlagte milepæler og parametre. Det er viktig at rapportering og rutiner for oppfølging ikke blir et hinder for utvikling og effektiv ressursbruk. Arkivverket startet derfor høsten 2019 arbeidet med å se på hvordan virksomhets- og porteføljestyringen kan innrettes annerledes for bedre å støtte opp om etatens nye måter å jobbe og organisere seg på. Arkivverkets behov for oppfølging må vurderes opp mot regelverk og departementets behov for styring og rapportering. Kulturdepartementet oppdaterte i 2019 sin instruks til Arkivverket om økonomi- og virksomhetsstyring, og Arkivverket vil være i dialog med departementet om eventuelle behov for endringer i instruksen.

Arkivverket startet høsten 2019 implementeringen av en ny samhandlingsløsning, som meldt i årsrapport for 2018. Videre implementering og opplæring vil gå inn i 2020. Omleggingen av systemet for tidsregistrering i 2018 gir et bedre grunnlag for å vurdere ressursinnsats i utviklingsaktivitetene og er et viktig bidrag for planlegging av nye aktiviteter. Den digitale transformasjonen av forvaltningens og Arkivverkets egen oppgaveløsning har innvirkning på Arkivverkets tradisjonelle verdikjede og kjerneoppgaver som i hovedsak gjenspeiler papirarkivenes livssyklus. Oppgaveløsningen på dette området endrer seg så raskt at informasjonen om tids- og ressursbruk ofte ikke vil være sammenlignbar fra ett år til det neste.

Fleksibel og løpende økonomioppfølging

Arkivverket har i 2019 innført en mer fleksibel og dynamisk intern budsjettprosess. Ved å gå fra noen få større budsjettrevisjoner til månedlige behandlinger av budsjettjustering og tilpasninger oppnår man en bedre løpende oversikt over økonomistatus og kan lettere gjøre nødvendige tilpasninger underveis. På denne måten kan viktige tiltak prioriteres, og utnyttelsesgraden øker.

Når det gjelder systemer og rutiner for regnskap og budsjett vises det til kapittel VI, Årsregnskap for 2019.

Internkontroll

Arkivverkets internkontroll på alle relevante områder vurderes å være tilstrekkelig. anbefalte tiltak etter Arkivverkets internrevisjon av egen arkiv- og dokumentasjonsforvaltning i 2018 var å revidere arkivplanen, utarbeide ajourført systemoversikt og bevarings- og kassasjonsplan og avlevere eldre arkivmateriale. Tiltakene hadde frist i 2019. Arkivplanen ble godkjent i 2019 og revideres vinteren 2020. Bevarings- og kassasjonsplan og avlevering av eldre arkivmateriale ble utført i 2019. Detaljert systemoversikt ferdigstilles vinteren 2020. Oppdatert arkivplan gir bedre styring av og oversikt over egen arkivdrift. Avlevering av eldre arkivmateriale gir bedre tilgjengelighet og ryddigere ansvarsforhold. Ajourført systemoversikt gir nødvendig oversikt over hvilke systemer som inneholder bevaringsverdig informasjon og er nyttig for gjenbruk i mange andre oppgaver i virksomheten.

Arkivverkets geografiske oppgaveløsning og tilstedeværelse

Arkivverket har i 2019 gjennomført en konseptutredning og analyse av etatens geografiske oppgaveløsning og tilstedeværelse ved hjelp av Menon Economics. Analysen er en del av etatens arbeid med å utforske hva digitaliseringen betyr for samfunnsoppdraget. Det er første gang Arkivverket gjør en samfunnsøkonomisk analyse av virksomheten, og den gir innblikk i ulike alternativer for hvordan etaten kan utnytte ressursene sine best mulig. Analysen vil være et underlag i det videre arbeidet med utvikling av etatens tjenester, og økt digital tilgang til arkivmateriale.

IV.1 HMS-området

Verneombudene og arbeidsmiljøutvalget er viktige aktører i Arkivverkets HMS-område. I 2019 ble det gjennomført vernerunder for alle områder og fagsamling for verneombudene. Fokus for vernerundene har vært det fysiske arbeidsmiljøet. Fagsamlingen tok for seg gjennomføring av vernerunde og verneombudets oppgaver og ansvar. Målsettingen for Arkivverket er et samlet fravær som ikke overstiger 4,5 %. Det samlede fraværet har holdt seg på et lavt nivå i 2019 og innenfor målsettingen i 2. og 3. kvartal. Snittet gjennom året har vært på 4,8 %. Det jobbes kontinuerlig for å holde sykefraværet så lavt som mulig ved å ha gode rutiner og gi støtte og veiledning til både ledere og ansatte. Ved å følge fraværet tett, tilby tilrettelagt arbeid på et tidlig tidspunkt og fremme en god og tidlig dialog mellom leder og ansatt, øker Arkivverket sannsynligheten for at de ansatte velger å komme på jobb til tross for at helsen ikke er 100 %. Etaten har ansatte i alle aldersgrupper med ulike utfordringer knyttet til ulike faser i livet. Her benyttes tilgjengelige velferdsordninger som et virkemiddel for å øke tilstedeværelse totalt sett og bidra til at den enkelte medarbeiders kompetanse blir benyttet.

Sykefraværstatistikk er sentralt for å følge utvikling og se totalbelastningen for den enkelte enhet og virksomheten som helhet. Tett og god oppfølging av medarbeidere er en nøkkel i det forebyggende arbeidet. En utfordring i denne sammenhengen er at mange medarbeidere i Arkivverket er fjernledet. Dette setter særlige krav til at leder og medarbeider samhandler på andre måter enn de rent fysiske møtene, og det fordrer at alle tar i bruk og er trygge på å anvende de samhandlingsplattformene som benyttes. For ledere kan det også bety perioder med ekstra reisevirksomhet.

I tillegg til den lovpålagte oppfølgingen ved langtidsfravær, har Arkivverket rutiner for fravær av kortere varighet samt fokus på arbeidsrelatert fravær. Arbeidsrelatert fravær fanges opp gjennom samtaler eller via egenmelding og følges opp fortløpende av leder og kvartalsvis i arbeidsmiljøutvalget. Arkivverket har i lengre tid fokusert på korttidsfravær, og det ble i siste kvartal 2019 innført nye rutiner for oppfølging av kortere fravær. I korte trekk innebærer dette tidlig innsats både ved egenmeldt og legemeldt fravær av kortere varighet. Erfaringer fra dette arbeidet vurderes i 2020.

Medarbeiderundersøkelse 2019

Arkivverket gjennomfører regelmessige kartlegginger av arbeidsmiljøet. I 2019 ble Avants modell for medarbeiderundersøkelse benyttet, noe som ga mulighet til å sammenligne resultatene med tilsvarende måling i 2017. Medarbeiderundersøkelsen er et verktøy

for dialog om arbeidsmiljø og gir en pekepinn på hvilke faktorer det kan være nyttig å jobbe med for å øke engasjement og gjennomføringsevne. Undersøkelsen ble gjennomført i løpet av 4. kvartal 2019 med en svarprosent på 84.

På virksomhetsnivå viser resultatene en positiv utvikling sammenlignet med 2017, og Arkivverket ligger nå over benchmark på områdene kollegastøtte og arbeidsbelastning.

Temaområdene som vurderes høyest er kollegastøtte og engasjement. Forhold knyttet til rammevilkår har hatt en positiv utvikling, men oppnår fremdeles undersøkelsens laveste vurderinger. Utfordringer som undersøkelsen peker på er faglig trygghet og mestring, dialog og informasjon til medarbeiderne.

Kompetanseutvikling har vært og er et sentralt innsatsområde for Arkivverket, da det er en sterk driver for engasjement og påvirker arbeidsmiljøet i en positiv retning. Arkivverket fortsetter å jobbe med kompetanseutvikling knyttet til oppgaveløsningen, da dette adresserer en del av de utfordringer som undersøkelsen peker på. Se IV.3 for beskrivelse av tiltakene.

På avdelingsnivå vil det i 2020 jobbes videre med dialog om resultater og handlingsplaner.

IV.2 Verdigrunnlag og etiske retningslinjer

Verdier handler om måten vi jobber på og hvordan vi tenker. Gjennom å identifisere verdier ønsker Arkivverket å skape et felles grunnlag for hvordan oppgaver skal løses – «slik gjør vi det hos oss». De tidligere identifiserte verdiene for Arkivverket ble definert gjennom grundige og involverende prosesser i hele organisasjonen. Dessverre ble de likevel ikke opplevd som godt forankret, og dermed heller ikke aktivt etterlevd. Det vil si at verdiene som var definert for perioden 2016-2019 aldri ble den nyttige rettesnoren i det daglige som man hadde ønsket at de skulle være.

I 2019 har innføring av nye måter å jobbe på ført til at Arkivverket må tenke annerledes også om kultur, og om hvilke verdier som er nyttige for å fremme den kulturen vi som etat ønsker å ha. Det legges nå vekt på å inspirere til en kultur som er preget av en mer dynamisk måte å organisere arbeidet og løse oppgavene på. I lys av dette er verdiene beskrevet på en ny måte som er enkel nok til at de blir husket og faktisk brukt slik verdierklæringer er ment – som en mental guide for ledere og medarbeidere som står overfor valg og skal ta beslutninger. Tradisjonelle oppgaver må sees med nytt blikk, og Arkivverkets ledelse tror på at de store oppgavene som skal løses gjør organisasjonens medarbeidere nysgjerrige og åpne for å tenke nytt.

På grunnlag av dette ble begrepet «utfordre det eksisterende og utforske det nye» lansert i august. Gjennom høsten har «utfordre og utforske» i økende grad blitt brukt som rettesnor og oppmuntring til nytenkning, både blant medarbeidere og i utøvelse av ledelse. Begrepet er i ferd med å innarbeides som en etterlevd verdi i Arkivverket.

Alle nyansatte introduseres for våre etiske retningslinjer. Det gjelder de etiske retningslinjene for statstjenesten, yrkesetiske retningslinjer for arkivarer og konserveringspersonale, veilederen om gaver i tjenesten, retningslinjer for habilitetsvurderinger i saksbehandling og retningslinjer for verv utenfor Arkivverket.

IV.3 Kompetanse og omstilling

Arkivverket står overfor raske endringer på det digitale feltet og hyppige teknologiske veivalg som gjør at etaten må være omstillingsdyktig med tanke på hvilken kompetanse medarbeiderne besitter. Det er et kontinuerlig behov for å utvikle kompetanse på nye arbeidsmetoder som tar hensyn til hyppige endringer i samfunnet og som bidrar til en kontinuerlig læring og forbedring i måter å jobbe på. Dette er en forutsetning for å kunne møte brukernes behov på en god måte også i fremtiden. Det å tilegne seg og opprettholde sin egen kompetanse er i dag et livslangt prosjekt som i større grad skjer innad i virksomheten.

Kompetansetiltakene som er igangsatt for å møte behovet har i hovedsak handlet om «Nye måter å jobbe på». Aktivitetene har blant annet vært knyttet til områder som økt prosjektkompetanse og det å jobbe i tverrfaglige team, kompetanse i kunde- og brukerfokus og kompetanse i samarbeid på tvers. Arkivverket har igangsatt flere prosjekter der ansatte samarbeider på tvers i organisasjonen, og det er gjennomført piloteringer med arbeid i tverrfaglige team. Flere prosjekter har benyttet agil arbeidsmetodikk, der aktivitetene brytes ned til korte «sprinter» som gjennomføres over relativt korte tidssykluser. Noen har også avholdt systematiske læringsmøter, der målet har vært å reflektere rundt arbeidsformen og læringsutbyttet.

Innenfor enkelte fagområder har Arkivverket et kompetansegap mellom eksisterende og ønsket kompetanse. Dette gjelder spesielt innen fag der rekrutteringsmarkedet for spisskompetanse er krevende, eksempelvis innen IT. Noe av behovet lar seg dekke ved at dagens ansatte utvikler sin kompetanse, mens noe kompetanse må innhentes i form av konsulenttjenester. I tillegg jobbes det målrettet med rekrutteringsarbeid.

Effektene av kompetansearbeidet er foreløpig vanskelig å måle da tiltakene og aktivitetene først over tid vil kunne vise om de gir ønskede gevinster.

IV.4 Likestilling

Det er en god fordeling mellom kjønnene i virksomheten, med 53,5% kvinner og 46,5 % menn. Av lederne er 48,2 % kvinner og 51,8% menn. Gjennomsnittslønn er høyere for mannlige ansatte enn for kvinnelige ansatte. Differansen øker noe fra 2018 til 2019. Det jobbes aktivt med å sikre likelønn ved ansettelse og i lønnsforhandlinger.

▼ **TABELL 11. KJØNNBALANSE OG GJENNOMSNIITSLØNN I ARKIVVERKET I 2019**

FORDELING/ÅR	KJØNNBALANSE			GJENNOMSNIITSLØNN (I 1000 KR)*	
	Menn %	Kvinner %	Totalt (antall)	Menn	Kvinner
Totalt i Arkivverket	2018	49 %	295	611	569
	2019	46,5 %	325	624	577
Lederstillinger	2018	52 %	25	886	890
	2019	51,8 %	27	918	900
Øvrige stillinger	2018	49 %	270	584	541
	2019	45,9 %	298	594	551

*Tallene er eksklusiv ansatte i permisjon på kode 865 og 870 (Beordringsplikt og overgang til annen statlig stilling)

Gjennomsnittslønn for ledere viser at differansen mellom kjønnene øker i 2019. For øvrige stillinger er det ingen endring fra 2018. Uavhengig av kjønn vil det være markedskrefter som påvirker lønn på de ulike fagområdene. Dette har betydning for lønnsnivået for ledergruppen som helhet.

IV.5 Personalpolitikk og rekrutteringsarbeid

Arkivverket ønsker å tiltrekke seg gode og kvalifiserte arbeidstakere. Etaten befinner seg i en stor omstilling som følge av digitaliseringen av samfunnet. Det søkes derfor etter svært spesialisert kompetanse med krav til både utdanning og nødvendig oppdatert erfaring. Denne kompetansen er det svært stor etterspørsel etter i markedet.

Arkivverket jobber derfor målrettet med forbedring av rekrutteringsarbeid og mottak av nyansatte. Rekrutteringsutfordringene gjør at det også er viktig å kunne tilby utviklingsmuligheter internt i virksomheten både når det gjelder oppgaver og kompetanse. Det tilrettelegges derfor for intern mobilitet og ulike hospiteringsordninger. Å øke mangfoldet på arbeidsplassen er et mål for Arkivverket.

Lærlinger

Kulturdepartementet har stilt krav om at Arkivverket skal knytte til seg minst én lærling i 2019. I august 2019 ble den 2-årige lærlingperioden for lærling i kontor- og administrasjonsfaget avsluttet.

Fra samme tidspunkt ble det inngått ny avtale med lærling innen IT-faget. Denne ble rekruttert fra en gruppe av elever som var i praksis i Arkivverket. Erfaringen viser at praksiselever er en god tilnærming for å knytte til seg aktuelle lærekandidater.

Inkluderingsdugnaden

Arkivverket har i 2019 innfridd målet om minimum 5 % av nyansettelser innenfor målgruppen med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV. Målet ble nådd med en andel på 6,7 %. Tiltakene som har bidratt til måloppnåelse er en høy rekruttering totalt sett samt utlysningstekster som er utformet spesielt med tanke på målgruppen.

☑ **TABELL 12. NYANSETTELSE**

Ansettelser	2019
Nyansettelser totalt	59
Nyansatte i målgruppen	4
Andel nyansatte med nedsatt funksjonsevne eller hull i cv	6,7 %

Å registrere hull i CV ble lansert som mulighet i Arkivverkets rekrutteringssystem først i januar 2020. Tall for 2019 er basert på manuelle registreringer fra cv og intervju. Andel søkere som oppgir funksjonsnedsettelse i sin søknad, øker i forhold til foregående år. Andel som oppgir å ha minoritetsbakgrunn holder seg noenlunde uendret, men det er grunn til å tro at det er en viss underrapportering.

Arkivverket jobber målrettet og tar i bruk ulike tiltak for å få inn flere søkere og ansatte fra den aktuelle målgruppen, blant annet gjennom utforming av utlysninger og forbedring av rekrutteringsprosesser og gjennom å tilby relevant praksis. Alle ledige stillinger blir lyst ut via nav.no. Nye tilpassede utlysningstekster ble implementert i 2018. HR bistår i alle rekrutteringsprosesser for å sikre at kvalifiserte kandidater fra målgruppen inviteres til intervju. Arkivverket tilbyr arbeidspraksis med mulighet for testing av arbeidsevne og bygging av kompetanse.

IV.6 Sikkerhet og beredskap

Arkivverket har i 2019 gjennomført en rekke aktiviteter for å sikre våre verdier. Risikovurderinger, iverksettelse av risikoreduserende tiltak, øvelser og kompetanse- og bevisstgjøringsaktiviteter har gitt bedre oversikt over og økt oppmerksomhet på sikkerhet. Det har ikke vært noen alvorlige sikkerhetshendelser i 2019, og beredskapsplanen er holdt oppdatert.

Digital sikkerhet har vært en prioritering, og det har blitt gjennomført flere risikovurderinger, blant annet for Digitalarkivet og Norsk helsearkiv. Styringssystemet for informasjonssikkerhet er revidert, og tiltak er gjennomført for å beskytte informasjonssystemer og infrastruktur. Det er også gjort tiltak for å styrke sikkerheten i utviklingsprosjekter. Styringssystemet for sikkerhet er oppdatert

til å være i overensstemmelse med ny sikkerhetslov. Et systematisk arbeid sikres blant annet ved ny sikkerhetsorganisering, der et sikkerhetsteam bestående av nøkkelpersoner og risikoeiere møtes regelmessig.

IV.7 Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Det er ingen utestående oppfølgingspunkter på merknader i tidligere års revisjonsberetninger fra Riksrevisjonen.

IV.8 Tiltak for å motvirke arbeidslivskriminalitet ved offentlige innkjøp

Arkivverket har i 2019 sentralisert ansvaret for anskaffelser. Dette er for å sikre nødvendig kompetanse i prosessene og en systematisk oppfølging av at kravene til prosess og kontraktsinngåelse etterleves. Kravene omfatter tiltak for å motvirke arbeidslivskriminalitet ved at det stilles krav til skatteattest, lønns- og arbeidsvilkår, at statens standardavtaler benyttes og at det ved større anskaffelser vurderes om det er behov for å kontraktsfeste spesifikke behov. I 2019 gjennomførte Arkivverket en anbudskonkurranse for kjøp av renholdstjenester til hele virksomheten (7 av 10 lokasjoner). I denne konkurransen ble det særlig vektlagt at leverandørens egne ansatte og ansatte hos underleverandøren ikke har dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtale.

IV.9 Felles innkjøp - én leverandør av tjenester

Å forvalte én avtale om levering av renholdstjenester ved hver lokasjon er ressurskrevende og lite effektivt. I desember 2019 ble det inngått en samlet avtale om levering av renholdstjenester ved de syv av Arkivverkets ti lokasjoner hvor byggeier ikke leverer full-servicekonsept. Ved å samle disse lokasjonene i en felles avtale, med én leverandør, vil kontraktsoppfølgingen effektiviseres og frigjøre ressurser som kan brukes på andre områder.

IV.10 Bedre bruk av leid areal

Flertallet av Arkivverkets bygg er fra en tid hvor de fleste arbeidsprosesser ble utført på enkeltkontor. Med nye måter å jobbe på og nye former for samhandling blir det tydelig at dagens planløsning ikke er godt nok tilrettelagt for medarbeidernes behov og kravene som de nye arbeidsformene stiller til utforming av lokaler.

For å legge til rette for nye arbeidsformer, økt produktivitet, trivsel og samarbeid, har Arkivverket i 2019 bygget om og omdisponert arealer ved flere arbeidssteder. I tillegg er utnyttelsen ved flere bygg økt ved at det er inngått nye avtaler med interkommunale arkivinstitusjoner og statlige virksomheter, om fremleie av magasin, konserveringsarealer og arbeidsplasser.

V. Vurdering av Fremtidsutsikter

Kildereferanse: Reklamefoto, Øglænd sykkel, 1955.
Foto: Ragge Strand. Arkiv: Billedbladet NÅ

Arkiverket er Norges største dataforvalter. Som en følge av digitaliseringen av samfunnet er arkivfeltet inne i sin største transformasjon noensinne. Arkiverket må derfor gjøre radikale endringer i måten å utføre samfunnsoppdraget på. Etaten har gjennomgått mange endringer de siste årene, men fortsatt gjenstår store omveltninger.

Arkivene er Norges nye gullgruve. Her bevares enorme mengder historisk informasjon fra alle deler av samfunnet – opplysninger om eiendom, helse, slekt, historie, barnevern og skole, innvandring, likestilling, middelalder, beslutninger tatt av norsk byråkrati og mye mer. Tidligere var arkivinformasjon kun tilgjengelig på papir på det stedet der arkivet ble oppbevart. Når informasjonen blir digitalt tilgjengelig åpnes mange nye muligheter for bruk av dataene, og arkivene blir relevante på en helt ny måte. Nye brukergrupper vil ha nytte av informasjonen, noe som øker bruksmulighetene, men også antall brukere. Det vil oppstå nye behov og bruksmønstre som arkivsektoren må tilpasse seg. Mange ser på arkiv hovedsakelig som kilde til kultur og historie, mens det i realiteten er en grunnstein i byggingen av Norges demokrati, samfunnsutvikling og digitalisering.

Behov for nytenkning

Den store overgangen fra en papirbasert til en digital hverdag krever mye av offentlig forvaltning og måten dokumentasjon håndteres på. Allerede i 2010 varslet Riksrevisjonen at det sto dårlig til med dokumentasjonsforvaltningen i stat og kommune. Mye arkivverdig informasjon står i fare for å gå tapt fordi den ikke fanges opp i arkivsystemene. Også informasjonen som faktisk blir lagret, står i fare for å forsvinne fordi rutinene for langtidsbevaring ikke etterfølges eller ikke er gode nok. Arkivstatistikken viser at det ikke har blitt så mye bedre siden 2010. Arkiv er fortsatt et område som eksisterer på siden av øvrige aktiviteter i forvaltningen, gjerne i egne organisatoriske enheter. Den digitale utviklingen innenfor informasjonsforvaltning skal føre til at arkivområdet blir mer integrert i øvrige fagområder i virksomhetene. Dokumentasjonsforvaltning er i så stor grad involvert i virksomhetenes kjerneprosesser at en mer effektiv tilnærming til området vil spare både virksomhetene og samfunnet for betydelige kostnader. Arkivverket har blant annet igangsatt prosjektet *Innebygd arkivering* for å bidra til å automatisere prosessene for dokumentasjonsforvaltning. For at arbeidet med å gjøre arkivering til en sømløs del av virksomhetenes kjerneprosesser skal lykkes, vil det også kreves endringer innenfor organisering, prioritering og forståelse av arkivfeltet i offentlig forvaltning.

Én inngang til alle landets arkiver

Stortinget har vedtatt at det fra 2020 skal etableres en fellesløsning for bevaring og publisering av historiske data. I Digitalarkivet vil arkivinformasjon fra stat, kommune og privat sektor bevares samlet. Satsingen er unik i internasjonal sammenheng. Digitalarkivet tilrettelegger for deling av data i et økosystem og gode digitale tjenester til innbyggerne, og er dermed en viktig brikke i digitaliseringen av Norge. Satsingen tilrettelegger for at alle innbyggere i Norge får samme tilgang til historisk informasjon, uavhengig av hvor innbyggeren eller informasjonen befinner seg. Dette er dermed den største distriktssatsingen på arkivfeltet noensinne.

Data er gull – når de brukes og deles. I dag er svært lite av Norges arkiver digitalisert og tilgjengelig. Nå som Norges innbyggere endelig har fått en fellesløsning for historiske data er det viktig at både stat og kommune prioriterer å digitalisere papirarkiv slik at informasjonen blir tilgjengelig.

Arkiv fra næringslivet, organisasjoner og privatpersoner betegnes som privatarkiv. Privatarkiv oppbevares i mange ulike institusjoner i Norge, og Riksarkivaren har et nasjonalt ansvar for å koordinere dette området. Fylkeskommunene har overtatt ansvaret for å koordinere privatarkiv i sin region, dette i tråd med forslaget i ny arkivlov. Samtidig vil Arkivverket styrke sitt nasjonale ansvar. Viktige områder fremover vil være å identifisere hvilke privatarkiver som må tas vare på, slik at flest mulig av disse kan bli tilgjengelige for Norges innbyggere på Digitalarkivet.

Kontinuerlig omstilling

Arkivverket gjennomgikk en stor omorganisering i 2016, der etaten gikk fra geografisk til funksjonell organisasjonsstruktur. I tillegg har etaten de siste fem årene prioritert å rekruttere ny kompetanse og bygge opp forbedret metodikk og nye måter å jobbe på, for å håndtere de endringene arkivområdet står overfor. En analyse gjennomført av Menon Economics i 2019 konkluderer med at Arkivverkets geografiske tilstedeværelse ikke er tilpasset den digitale tiden. Rapporten er ikke behandlet og konkludert internt ennå.

Den generelle utviklingen i samfunnet medfører økte informasjonsmengder og bortfall av papirarkiv i forvaltningen. Arkivverket må dermed endre sine arbeidsprosesser radikalt. Etatens arbeidsprosesser vil i tiden som kommer preges av automatisering, én-til-mange og frivillighetsarbeid. Kunstig intelligens, maskinlæring og andre systemer vil overta for mange av de manuelle arbeidsprosessene. Det radikale skiftet vil kreve store endringer i sammensetningen av Arkivverkets kompetanse. Det er viktig for etaten å opprettholde tempoet i omstillingsarbeidet i de kommende årene.

Arkivverket har tidligere hatt store utgifter til bygg for å oppbevare papirarkiv. Nå som etaten har redusert mottak av papirarkiv drastisk, vil behovet dreies fra geografisk bestemt oppgaveløsning og oppbevaring, til kompetansevidning og utvikling og drift av IT-løsninger.

Den tradisjonelle tilnærmingen til arkiv utfordres ved at informasjonsmengden i samfunnet tidobles hvert syvende år, og at informasjonen i dag finnes i utallige kanaler og systemer. Den digitale informasjonen er en flyktig størrelse hvis den ikke fanges og lagres umiddelbart. Manipulert informasjon, «fake news» og spredning av dette er et økende samfunnsproblem. Arkivene bevarer autentisk informasjon man kan stole på. Det er derfor viktigere enn noen gang å utvikle arkivområdet og finne nye måter å håndtere arkivdata slik at disse tas vare på og blir tilgjengelige. Arkivenes tid er nå.

VI. Årsregnskap for 2019

Kildereferanse: Foto tatt i forbindelse med reklame for Facit kalkulasjonsmaskin, 1960.
Arkiv: Ragge Strand / Per Alfsen, reklamefotografer A/S

VI.1	Ledelseskomentar årsregnskapet	70
VI.2	Prinsippnote årsregnskapet	72
VI.3	Bevilgningsrapporteringen	72
VI.4	Artskontorrapporteringen	72
VI.5	Diverse rapporter fra regnskapet	73

VI.1 Ledelseskommentar årsregnskapet

Formål

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og å sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Følgende overordnede mål er lagt til grunn for bevilgningene til Arkivverket i 2019:

- nasjonens arkiver representerer en helhetlig dokumentasjon av samfunn og kultur
- velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor med effektiv dokumentfangst
- sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet
- avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format
- sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter
- fremme medisinsk og helsefaglig forskning

Arkivverket fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av kapittel VI.2, Prinsippnote til årsregnskapet. Årsregnskapet inngår i sin helhet som del VI i Årsrapport 2019 for Arkivverket.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Kulturdepartementets instruks om økonomi- og virksomhetsstyring til Arkivverket. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av Arkivverkets disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld i regnskapsåret.

Vurderinger av vesentlige forhold

Arkivverket mottok i 2019 en samlet bevilgning på utgiftssiden på 525,2 millioner fordelt over tre budsjettkapitler. Arkivverkets virksomhet har tidligere kun blitt finansiert gjennom bevilgninger over Kulturdepartementets budsjett, men fra 01.01.2019 er Norsk helsearkiv (Helsearkivet) etablert som en egen enhet i Arkivverket. Helsearkivets virksomhet finansieres over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett (kap. 704).

Bevilgningen fra Kulturdepartementet til arkivformål over kapittel 329 utgjorde samlet 438,6 millioner (435,8) fordelt over tre budsjettposter¹⁾. Hovedandelen, post 01 *Driftsutgifter*, utgjorde 393,5 millioner (387,5), og post 45 *Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold* var på 12,9 millioner (12,5). De resterende 32,2 millionene (35,8) var bevilget over post 21 *Spesielle driftsutgifter*, og forutsetter tilsvarende ekstern finansiering. Samlet bevilgning fra Helse- og omsorgsdepartementet til Helsearkivet på utgiftssiden utgjorde 86,1 millioner, fordelt på 39,1 millioner over post 01 *Driftsutgifter* og 47 millioner over post

21 *Spesielle driftsutgifter*. I tillegg fikk Arkivverket i juni 2019 tildelt 0,6 millioner fra Kulturdepartementet over kapittel 325, post 21, Allmenne kulturformål *Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter*. Tildelingen var rettet mot gjennomføring av prosjektet «Gjenfinning av metadata og mønstre i analogt arkivmateriale» (jf. Bevilgningsrapportering og note A).

Arkivverket har tilpasset sin virksomhet til årets bevilgninger. Samlede utbetalinger til drift på 454,7 millioner i 2019 er en økning på 10 % i forhold til 2018 (412,8). Utbetaling til investeringer var på 26,9 millioner, en økning på 22,6 millioner i forhold til investeringene for 2018 (4,4), jf. artskontorrapportering. Dette skyldes i all hovedsak etablering og drift av Helsearkivet på Tynset.

I likhet med tidligere år er utbetalingene til drift i hovedsak benyttet til lønn og bygningers drift. Det har vært en nedgang fra 87,6 % i 2018 til 86,5 % i 2019. Nedgangen skyldes at Helsearkivet i etableringsfasen har benyttet en relativt stor andel av sine driftsutgifter til konsulentbistand, mens andelen av driftsutgifter til lønn er relativt lav.

Utbetaling til investeringer i Arkivverket i 2019 er også hovedsakelig knyttet til etableringen av Helsearkivet på Tynset. Investeringer omfatter blant annet datasenter, IT-utstyr, digitaliseringsutstyr, kontorinnredning og tjenesteutvikling, og er finansiert med tildelte midler over kapittel 704, post 21.

Benyttede midler tildelt over kapittel 329, post 45 er knyttet til tre utviklingsprosjekter: Tilgjengeliggjøring av digitalt skapt arkivmateriale, Mottak og digitalisering av papirmateriale og Digitalarkivet.

Arkivverket benytter kapittel 329, post 21 for oppdrag og utgifter knyttet til andre eksterne prosjekter. Aktiviteter i interimsorganisasjonen Norsk helsearkiv er i sin helhet ført som oppdrag i kapittel 329, post 21, og utgjør det største enkeltoppdraget med 63 % av samlede utgifter under post 21 og 52 % av samlede inntekter under post 02. Interimsorganisasjonen har gjennom hele året bistått i arbeidet med å etablere Helsearkivet som ordinær virksomhet, og ble som planlagt avvirket 31.12.2019. Tildelingen på 10 millioner for 2019, samt ubrukte midler fra tidligere år, er i sin helhet brukt i 2019. Øvrige utgifter over post 21 er knyttet til skanning og ordningsarbeid.

Mellomværende med statskassen utgjør 8,4 millioner per 31.12.2019. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværendet består av. Foruten rapportert mellomværende har Arkivverket også leverandørgjeld, kundefordring og skyldige offentlige avgifter som ikke er betalt og som derfor ikke fremkommer i årsregnskapet, jf. Note 8. Arkivverket har ikke kapitalposter i statens kapitalregnskap.

1. Tall for 2018 i parentes

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Arkivverket. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2020.

På oppdrag fra Kulturdepartementet har Arkivverket forvaltet «Tilskudd til prosjekt- og utviklingstiltak på arkivfeltet». Midlene kommer fra Norsk Tipping AS' spilleoverskudd i 2018, og utgjorde i 2019 11 965 000 kroner. Prosessen med utbetaling av disse midlene var ikke avsluttet ved årsskiftet, og midler vil bli utbetalt i løpet av februar 2020. Regnskapet for midlene føres på eget firma og inngår ikke i Arkivverkets regnskap. Dette regnskapet revideres ikke av Riksrevisjonen, men av privat revisor.

Oslo, 28. februar 2020

Inga Bolstad
riksarkivar

VI.2 Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Arkivverket er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

VI.3 Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene fremkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

VI.4 Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

VI.5 Diverse rapporter fra regnskapet

I det følgende presenteres rapporter med tilhørende Noter fra regnskapet 2019.

☑ OPPSTILLING AV BEVLGNINGSRAPPORTERING 31.12.2019

UTGIFTSKAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	SAMLET TILDELING*	REGNSKAP 2019	MERUTGIFT (-) OG MINDREUTGIFT
0325	Allmenne kulturformål, spesielle driftsutgifter	21	600 000	600 000	0
0329	Driftsutgifter	01	393 479 000	389 034 243	4 444 757
0329	Spesielle driftsutgifter	21	32 183 000	23 708 929	8 474 071
0329	Større anskaffelser	45	12 894 000	5 820 978	7 073 022
0704	Helsearkivet, driftsutgifter	01	39 072 000	37 191 577	1 880 423
0704	Helsearkivet, spesielle driftsutgifter	21	47 000 000	25 304 932	21 695 068
1633	Nettoordning for mva i staten	01	0	21 816 882	
<i>Sum utgiftsført</i>			<i>525 228 000</i>	<i>503 477 540</i>	

INNETSKAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	SAMLET TILDELING*	REGNSKAP 2019	MERINNETK OG MINDREINNETK(-)
3329	Driftsinntekter	01	6 626 000	7 443 816	817 816
3329	Spesielle driftsinntekter	02	19 579 000	19 329 044	-249 956
3704	Helsearkivet, spesielle driftsinntekter	02	1 000 000	0	-1 000 000
5309	Tilfeldig inntekter, ymse	29		365 750	
5700	Folketrygden - arbeidsgiveravgift	72	0	27 052 915	
<i>Sum inntektsført</i>			<i>27 205 000</i>	<i>54 191 526</i>	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet **449 286 015**

KAPITALKONTOER		REGNSKAP 2019
60061801	Norges Bank KK /innbetalinger	34 806 908
60061802	Norges Bank KK/utbetalinger	-483 604 203
703861	Endring i mellomværende med statskassen	-488 720
<i>Sum rapportert</i>		<i>0</i>

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET (31.12)				
		31.12.2019	31.12.2018	Endring
703861	Mellomværende med statskassen	-8 431 782	-7 943 063	-488 720

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B *Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år* for nærmere forklaring.

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER

KAPITTEL OG POST	OVERFØRT FRA I FJØR	ÅRETS TILDELINGER	SAMLET TILDELING
032901	4 953 000	388 526 000	393 479 000
332901		6 626 000	6 626 000
032921	13 208 000	18 975 000	32 183 000
332902		19 579 000	19 579 000
032945	3 864 000	9 030 000	12 894 000
032521		600 000	600 000
070401		39 072 000	39 072 000
070421		47 000 000	47 000 000
370402		1 000 000	1 000 000

NOTE B FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREKNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

KAPITTEL OG POST	032901/332901	032921/332902	032945	070401	070421/370402
STIKKORD		«kan overføres»	«kan overføres»		«kan overføres»
MERUTGIFT(-)/ MINDRE UTGIFT	4 444 757	8 474 071	7 073 022	1 880 423	21 695 068
UTGIFTSFØRT AV ANDRE IHT. AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER(-)					
MERUTGIFT(-)/ MINDREUTGIFT ETTER AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	4 444 757	8 474 071	7 073 022	1 880 423	21 695 068
MERINNTEKTER / MINDREINNTEKTER(-) IHT. MERINNTEKTSFULLMAKT	817 816	-249 956			-1 000 000
OMDISPONERING FRA POST 01 TIL 45 ELLER TIL POST 01/21 FRA NESTE ÅRS BEVILGNING					
INNSPARINGER(-)					
SUM GRUNNLAG FOR OVERFØRING	5 262 573	8 224 115	7 073 022	1 880 423	20 695 068
MAKS. OVERFØRBART BELØP *	19 426 300			1 953 600	
MULIG OVERFØRBART BELØP BEREGNET AV VIRKSOMHETEN	5 262 573	8 224 115	7 073 022	1 880 423	20 695 068

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres». Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

FORKLARING TIL BRUK AV BUDSJETTFULLMAKTER

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler): Arkivverket har ikke mottatt belastningsfullmakter i perioden

Stikkordet «kan overføres»:

Arkivverkets bevilgning på kapittel/post 032921 Spesielle driftsutgifter er gitt med stikkordet «kan overføres». Arkivverkets bevilgning på kapittel/post 032945 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold er gitt med stikkordet «kan overføres». Arkivverkets bevilgning på kapittel/post 070421 Helsearkivet spesielle driftsutgifter er gitt med stikkordet «kan overføres».

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler): Arkivverket har ikke avgitt belastningsfullmakter i perioden

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter: Arkivverket er gitt fullmakt til overskride bevilgningen under kap. 329 post 01, kap. 329 post 21 og kap. 704 post 21 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3329 post 01, kap. 3329 post 02, og kap. 3704 post 02. Dersom inntektene under inntektspostene som er omtalt ovenfor blir mindre enn tildelingen, innebærer dette at rammen under de aktuelle utgiftspostene må

reduseres tilsvarende. Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Mulig overførbart beløp: Arkivverkets faktiske mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 032901 utgjør 4 444 757. Da dette beløpet er under grensen på 5% regnes hele beløpet som mulig overføring til neste budsjettår. Merinntektene på kap.3329 post 01 utgjør 817 816 og inngår i beregningen av overførbart beløp til neste år. Arkivverkets faktiske mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 032921 utgjør 8 224 115 og kan overføres i sin helhet, jfr. egen fullmakt omtalt under Stikkordet «kan overføres». Ubrukt bevilgning på kapittel/post 032945 utgjør 7 073 022 og kan overføres i sin helhet da stikkordet «kan overføres» er knyttet til kapittel/posten. Beløpet inngår i beregningen av mulig overførbart beløp til neste år. Arkivverkets faktiske mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 070401 utgjør 1 880 423. Beløpet er under grensen på 5% og regnes som mulig overføring til neste budsjettår; og mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 070421 utgjør 20 695 068 og kan overføres i sin helhet, jfr. egen fullmakt omtalt under Stikkordet «kan overføres».

☑ OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN 31.12.2019

DRIFTSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2019	2018
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	11 320 130	10 681 173
Salgs- og leieinnbetalinger	1	15 452 195	12 410 251
Andre innbetalinger	1	0	1 689 483
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		26 772 325	24 780 907
DRIFTSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2019	2018
Utbetalinger til lønn	2	232 748 603	211 085 536
Andre utbetalinger til drift	3	221 957 060	201 674 529
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		454 705 663	412 760 065
Netto rapporterte driftsutgifter		427 933 338	387 979 158
INVESTERINGS- OG FINANSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2019	2018
Innbetaling av finansinntekter	4	535	345
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		535	345
INVESTERINGS- OG FINANSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2019	2018
Utbetaling til investeringer	5	26 931 308	4 361 325
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	23 688	11 120
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		26 954 996	4 372 445
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		26 954 461	3 041 526
INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN	NOTE	2019	2018
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN	NOTE	2019	2018
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0
INNTEKTER OG UTGIFTER RAPPORTERT PÅ FELLESKAPITLER *	NOTE	2019	2018
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		365 750	363 363
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		27 052 915	25 374 402
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		21 816 882	13 927 967
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-5 601 784	-11 809 797
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		449 286 015	380 541 461

⌵ OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN **

EIENDELER OG GJELD	NOTE	2019	2018
Fordringer		30 900	12 000
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-8 476 685	-7 766 529
Skyldige offentlige avgifter		-22 769	-153 827
Annen gjeld		36 772	-34 707
Sum mellomværende med statskassen	8	-8 431 782	-7 943 063

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

NOTE 1 INNBETALINGER FRA DRIFT

INNBETALINGER FRA GEBYRER	31.12.2019	31.12.2018
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
INNBETALINGER FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER	31.12.2019	31.12.2018
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	10 000 000	10 000 000
Tilskudd fra EU	835 130	209 173
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	485 000	472 000
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	0	0
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	11 320 130	10 681 173
SALGS- OG LEIEINNBETALINGER	31.12.2019	31.12.2018
Salgsinntekt varer, avgiftspliktig	35 224	18 809
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	2 808 709	3 327 133
Salgsinntekt betjening, avgiftspliktig	10 175	237 475
Salgsinntekt varer, avgiftsfri	61 444	54 298
Salgsinntekt varer, utenfor avgiftsområdet	257 615	215 898
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	4 631 974	2 273 518
Eksterne refusjonsinntekter (for eksempel bidragsforskning)	232 600	444 368
Tilfeldige inntekter	1 673 844	86 011
Leieinntekt fast eiendom (kontorer), unntatt avgiftsplikt	2 719 372	2 826 322
Leieinntekt fast eiendom (magasin), unntatt avgiftsplikt	3 021 239	2 926 420
Sum salgs- og leieinnbetalinger	15 452 195	12 410 251
ANDRE INNBETALINGER	31.12.2019	31.12.2018
Overhead oppdrag	0	1 689 483
Sum andre innbetalinger	0	1 689 483
Sum innbetalinger fra drift	26 772 325	24 780 907

NOTE 2 UTBETALINGER TIL LØNN

	31.12.2019	31.12.2018
Lønn	185 526 521	168 699 343
Arbeidsgiveravgift	27 052 915	25 480 926
Pensjonsutgifter*	21 667 468	19 570 523
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-4 510 978	-5 677 170
Andre ytelser**	3 012 677	3 011 914
Sum utbetalinger til lønn	232 748 603	211 085 536
Antall årsverk***:	278.4	253

* Nærmere om pensjonskostnader.

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats arbeidsgiversandel for 2019 er 12%, samme som i 2018.

** Andre ytelser omfatter utbetalinger til kantinedrift, velferdsmidler, gruppelevforsikring, bedriftshelsetjenester og andre personalrelatert kostnader.

***Antall årsverk i 2019 er justert med ulike former for merarbeid eller fravær mer enn en dag, i henhold til definisjon av utførte årsverk.

NOTE 3 ANDRE UTBETALINGER TIL DRIFT

	31.12.2019	31.12.2018
Husleie	146 577 767	135 955 895
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	13 851 425	14 575 529
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	2 111 977	181 405
Mindre utstysanskaffelser	1 650 819	770 725
Leie av maskiner, inventar og lignende	7 550 404	7 314 741
Kjøp av konsulenttjenester*	21 003 801	8 358 261
Kjøp av fremmede tjenester	9 296 690	16 505 931
Reiser og diett	6 269 779	6 387 566
Øvrige driftsutgifter	13 644 399	11 624 475
Sum andre utbetalinger til drift	221 957 060	201 674 529

*Fra og med 2019 presenteres konsulenttjenester og andre fremmede tjenester separat. I sammenligningstallene for 2018 er kjøp av fremmede tjenester presentert samlet på notelinjen kjøp av fremmede tjenester.

NOTE 4 FINANSINNEKTER OG FINANSUTGIFTER

INNBETALING AV FINANSINNEKTER	31.12.2019	31.12.2018
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	535	0
Annen finansinntekt	0	345
Sum innbetaling av finansinntekter	535	345

UTBETALING AV FINANSUTGIFTER	31.12.2019	31.12.2018
Renteutgifter	23 678	10 878
Valutatap	9	242
Annen finansutgift	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	23 688	11 120

NOTE 5 UTBETALING TIL INVESTERINGER OG KJØP AV AKSJER

UTBETALING TIL INVESTERINGER	31.12.2019	31.12.2018
Immaterielle eiendeler og lignende	3 098 899	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	146 656	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	23 685 754	4 361 325
Sum utbetaling til investeringer	23 685 754	4 361 325

UTBETALING TIL KJØP AV AKSJER	31.12.2019	31.12.2018
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

NOTE 6 INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

	31.12.2019	31.12.2018
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

NOTE 7 TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

	31.12.2019	31.12.2018
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	0

NOTE 8 SAMMENHENG MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

DEL A FORSKJELLEN MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN	31.12.2019	31.12.2019	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	1 351 341	0	1 351 341
Andre fordringer	30 900	30 900	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	1 382 241	30 900	1 351 341
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-9 276 237	0	-9 276 237
Skyldig skattetrekk	-8 476 685	-8 476 685	0
Skyldige offentlige avgifter	-144 439	-22 769	-121 670
Annen kortsiktig gjeld	36 772	36 772	0
Sum	-17 860 590	-8 462 682	-9 397 907
Sum	-16 478 348	-8 431 782	-8 046 566

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B.

DEL B SPESIFISERING AV INVESTERINGER I AKSJER OG SELSKAPSANDELER

	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Ervervsdato			
Antall aksjer			
Eierandel			
Stemmeandel			
Årets resultat i selskapet			
Balanseført verdi 31.12.2019			0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Ved utfylling av note 8, del B skal tall fra selskapets siste avlagte årsregnskap benyttes. Det vil forekomme at selskap som virksomheten har eierandeler i ikke har offentliggjort sitt årsresultat før virksomhetens frist for oversendelse av årsrapport med tilhørende årsregnskap (så snart det foreligger og innen 15. mars). Ved utfylling av noten kan dere benytte tall fra selskapets årsregnskap for året før. Om det ikke benyttes regnskapstall fra siste år bør dette opplyses om i noten.

VII.

Vedlegg til årsrapport for 2019

Kildereferanse: Trolig fallskjermkompaniet, Brigaden i Skottland. Fotografer filmer.
Andre verdenskrig. Arkiv: NTBs krigsarkiv

Vedlegg 1: Søkere til prosjekt- og utviklingsmidler til arkiv 2019 og tildelinger

Vedlegg til kap III.2.4 - Forvaltning av prosjekt- og utviklingsmidler til arkiv

☑ INNSATSOMRÅDE PRIVATARKIV

SØKER	PROSJEKT	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Arbark	Fra grasrota til Stortinget - å dokumentere politiske partier i en digital tid	1,040,000	1,040,000
Nordland fylkeskommune kultur miljø og helse	Tilgjengeliggjøring av arkiv etter A/S Norsk Jernverk	500,000	500,000
Raufoss Industrihistoriske Samlinger AS	Ordning av arkivbestand tilhørende Raufoss Industrihistoriske Samlinger AS	625,000	440,000
Aust-Agder Museum og Arkiv AS	Bevaringsplan for privatarkiv i Agder	400,000	400,000
Oslo Kommune kulturetaten	Bevarings- og utviklingsplan for privatarkiv i Oslo	470,000	400,000
ArkiVest	Norsk Sjømatarkiv	400,000	400,000
Vestfoldarkivet	Norsk Bergverksarkiv	400,000	400,000
Varanger museum IKS	Varangerarkiver	750,000	400,000
Nord Troms Museum	Privatarkiver i Museene i Troms	400,000	400,000
Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	Knut Lunde prosjektet	648,000	400,000
MiA-Museene i Akershus	Fra mekaniske verksteder til kjøpesenter og boliger – arkiv kan fortelle historien	390,000	390,000
Museum Vest	Dokumentasjon av norsk handelshistorie	360,000	360,000
Troms Røde Kors	Digitalisering av arkiv for Troms Røde Kors	350,000	350,000
Aust-Agder museum og arkiv IKS	Portrett og identitet - Digitalisering og identifisering i portrettarkiver i Aust-Agder	300,000	300,000
Grinimuseet, Museene i Akershus	Stemmer fra Grini Fangeleir på papir	400,000	300,000
Norsk senter for folkedans og folkemusikk	Arkivformidler Trøndelag	472,000	300,000
Gielem Nastedh	Digitalisering av sørsamiske stedsnavn	284,500	285,000
Hordaland Fylkesarkiv	Bevaringsplan for privatarkiv	280,000	280,000
Drammens museum for kunst og kulturhistorie fylkesmuseum	Digital tilgjengeliggjøring av privatarkiver - Drammens Museum	260,000	230,000
Arkivest	Tilgjengeliggjøring av Naturforbundet Hordalands historiske arkiv	220,000	220,000
Danseinformasjonen	Ordne, registrere, digitalisere og tilgjengeliggjøre Dansearkivet	200,000	200,000
Kraftmuseet	Boliden-arkivet	200,000	200,000
Stiftinga Vest- Telemark museum	Reiselivet i Telemark - innsamling, dokumentering og ordning av arkivalia fra reiselivsnæringa	200,000	200,000
Vest-Telemark Museum	Innsamling, dokumentering og ordning av arkivmateriale fra pelsdyrnæringa i Vest-Telemark	200,000	200,000
Stavanger Byarkiv	Kilder til Rogalands kunstliv	180,000	180,000
Trondheim Byarkiv	"Hainnhoinn i bajnn" Otto Nielsens privatarkiv	140,000	140,000
Stiftelsen Norsk Folkemuseum	Ordning, registrering og formidling av Jan Herman Linges arkiv	100,868	100,000
Museene i Akershus MiA	Julenissen, 1440 Drøbak: En hel verdens ønsker samlet i Drøbak	340,000	0
Norsk senter for folkemusikk og folkedans	Digitalisering og tilgjengeliggjøring av Klara Semb-samlinga og sentrets notearkiv	175,000	0
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	Politiske plakater på nett	450,000	0

SØKER	PROSJEKT	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Gudbrandsdalsmusea AS	Arkivet etter Ottadalsradioen	190,000	0
Oslo Byarkiv	«Bootleg – Ungdommens scene» tilbake til publikum. Rettighetsklarering og metadataberikelse gjennom feltarbeid og involvering	1,380,000	0
Museene i Sør-Trøndelag (MIST)	Norsk Havbruksarkiv	450,000	0
Museene i Sør-Trøndelag AS	Ordning og tilgjengeliggjøring av arkiver etter Orkla og datterselskaper.	500,000	0
Nord Troms Museum AS	Mangfoldige minner	120,000	0
Norsk industiarbeidermuseum	Norsk kjemisk industriarkiv	450,000	0
Vestfoldarkivet	Ordning og bevaring av digitalt skapte privatarkiv	220,000	0
Arkiv i Nordland	Digital sikring og langtidsbevaring av Arkiv i Nordlands fotoarkiver	200,000	0
Stiftelsen Kistefos-Museet	Sortering, ordning og registrering av det historiske arkivet etter A/S Kistefos Træsliberi	313,430	0
Arkiv i Nordland	Tilgjengeliggjøring av lydarkivet etter Radio Korgen	350,000	0
	Etablering av næringslivsarkiv	500,000	0
Sigdal museum Folkemusikksenteret i Buskerud	Ajourføring av Folkemusikkarkivet	150,000	0
Finnmark fylkesbibliotek	Utstilling av Elisabeth Meyers bilder i Karasjok og Kautokeino	208,000	0
Syklistenes Landsforeninge	Digitalisering av Syklistenes Landsforenings arkiv	300,000	0
Haugesund Kommune	Rederiarkivene i Haugesund	350,000	0
Raumnes Historielag	Digitalisering av bilde/lyd	20,000	0
Sørlandets kunstmuseum	Åpent Arkiv	1,000,000	0
Camilla Borud Strandhagen	Bevaring og digitalisering av smalfilmrullen, i samarbeid med Oslo Byarkiv	204,900	0
Norsk industiarbeidermuseum	Historisk og søkbart!	300,000	0
Mysen og omegn Røde Kors	Digitalisering av Momarkedets kildemateriale	200,000	0
Tysvær kommune	Lyden av Tysvær	145,000	0
Norsk Målungdom	Ordning og digitalisering av Norsk Målungdom sitt arkiv	150,000	0
Norsk Regnesentral	Tilrettelegge historisk befolkningsregister for lokalhistorielag og slektsforeninger	400,000	0
Folkemusikkarkivet for Røros-Område	Digitalisering av Folkemusikkarkivet i Røros-Område	70,000	0
Veteranlaget Wichmann Wartsila	Utvikling av bedriftsarkiv	450,000	0
Sauda Lokalarkiv	Bevaringsplan Sauda Lokalarkiv	300,000	0
Mona Wig	Etablering av et digitalt galleri over teaterfigurer i Norge	250,000	0
Gudbrandsdalsmusea	Peer Gynt i lyd og bilete	217,000	0
Nordland fylkeskommune kultur miljø og helse	Objektdetektering i store digitale bilde/foto/film samlinger	550,000	0
SUM søknader og tildelinger		21,073,698	9,015,000

☑ INNSATSOMRÅDE OFFENTLIGE ARKIV

SØKER	PROSJEKT	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Kommunearkivinstitusjonenes Digitale Ressurssenter SA	Produksjonslinje - automatisert formidling av fagsystem	1 000 000	1 000 000
Bergen Byarkiv	Gevinster av helhetlig arkivforvaltning	750 000	750 000
Kartverket	Geografisk inngang til historiske kart	450 000	450 000
Arkiv i Nordland	Utviklingsprosjekt for å etablere en sikker, solid og brukervennlig digital løsning for personregister	244 000	244 000
Interkommunalt arkiv i Vest-Agder IKS	Skanning for kassasjon for kommunal sektor - pilotprosjekt	200 000	200 000
Norsk Arkivråd	Workshops - heistaler	112 000	112 000
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS	Digitalisering av rettighetsdokumentasjon iht GDPR	100 000	100 000
Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS	Pilotprosjekt publikumstinga digitalisering	81 350	81 350
Hemne kirkelige fellesråd	Eventus	62 000	62 000
Lødingen kommune	Eiendomsarkiv - digitalisering og publisering på nett	265 000	0
Nord-Odal kommune	Muggsanering og digitalisering av kommunalt arkiv	60 400	0
Interkommunalt arkiv i Vest-Agder	Videopresentasjoner	80 000	0
Levanger kommune	Opphør av samkommune - avlevering digitalt arkiv	370 000	0
Bydel Ullern Oslo Kommune	Prosjekt digitalisering av personalmapper i Bydel Ullern	364 192	0
Sporveien AS	Prosesskartlegging og fagsystemintegrasjon	Ikke oppgitt	0
Fylkesarkivet i Oppland	Direkte overføring av arkiv	360 000	0
Meløy kommune	Digitalisering av papirarkivene for byggesak og personal	3 000 000	0
Sula kommune	Digitalisering av byggesaksarkiv	350 000	0
Drammen byarkiv	Digitalisering og tilgjengeliggjøring av bystyreprotokoller	200 000	0
Modum kommune	Digitalisering og tilgjengeliggjøring byggesaksarkiv	750 000	0
Rygge kommune	Kartlegging og uttrekk fagsystemer - kommunesammenslåingsprosess	730 000	0
SUM søknader og tildelinger		9 528 942	2 999 350

☑ SAMLET OVERSIKT OVER INNSATSOMRÅDENE

	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Innsatsområde privatarkiv	24 817 942	9 000 000
Innsatsområde offentlige arkiv	9 528 942	2 999 350
SUM	34 346 884	11 999 350

Alle bilder i årsrapporten med arkivreferanse er hentet fra Digitalarkivet.

Bildereferanser:

Hopprenn, Holmenkollen. Foto: Ragge Strand. (RA/PA-0797/U/Ud/L0011/2267. Arkiv: Billedbladet NÅ)

Lokomotiv fotografert forfra, Bodø, 1900 - 1910. Foto: Ukjent. (RA/S-1604/2/U/Ua. Arkiv: Havnedirektoratet)

Åse Texmon Rygh, billedhugger, 1956. Foto: Bjørn Fjørtoft. (RA/PA-0797/U/Ub/L0012. Arkiv: Billedbladet NÅ)

Gymnastikk i Kringkastingen, 1955. Foto: Ragge Strand og Bjørn Fjørtoft. (RA/PA-0797/U/Ub/L0003. Arkiv: Billedbladet NÅ)

Edvard Munchs pass (SAO/A-10383/I/Id/L0005. Arkiv: Oslo skifterett)

De evakuerte fra Sørøya. Foto: Mattis Mathiesen. (RA/PA-1209/U/Uk/L0224. Arkiv: NTBs Krigsarkiv)

Navigasjonsbok skrevet av matros Anders Olsen Feen (f.1783). (VEMU/ARS-A-1080/Y/L0001. Arkiv: Feen, Anders Olsen)

Parade, sannsynligvis tyske soldater rundt 1. verdenskrig. (IKAK/0604021-1/U/Ub/L0025. Arkiv: Kongsberg formannskap og sentraladministrasjon)

Deksdagbok fra Aleksander L. Kielland-plattformen. Den ble hentet ut av vraket etter at plattformen var tatt til land i 1983.

Dokument fra granskingskommisjonen ved Alexander Kielland-ulykken. (RA/S-1165/D/L0004. Arkiv: Justisdepartementet, Granskingskommisjonen ved Alexander Kielland-ulykken 27.3.1980)

Aslak Bolts jordebok (1430 – 1439). (RA/EA-5965/F13/F13b/L0013. Arkiv: Riksarkivets diplomsamling)

Valgbrev utstedt 2.2.1388 av riksrådet, som på egne og Norges rikes vegne enstemmig har valgt dronning Margrete, kong Håkons hustru og mor til kong Olav som nylig døde, til mektig frue og rett husbond og til å stå for og råde over hele riket i Norge alle sine levedager. (RA/EA-5965/F06/L0014. Arkiv: Riksarkivets diplomsamling)

Selvportrett, den japanske fotografen Koji Tsuda i pesk. Ankommet sommerboplassen, Kvaløya i Finnmark. (SAMI_PA_1218. Arkiv: Koji Tsuda)

Grenseboere i Svanvik i Sør-Varanger, 1955. Arkiv: Billedbladet NÅ (RA/PA-0797/U/Ua/L0049/0769. Arkiv: Billedbladet NÅ)

Reklamefoto, Østlænd sykkel, 1955. Foto: Ragge Strand. (RA/PA-0797/U/Ua/L0063/0967. Arkiv: Billedbladet NÅ)

Foto tatt i forbindelse med reklame for Facit kalkulasjonsmaskin, 1960. (RA/PA-1412/U/L0005. Arkiv: Ragge Strand / Per Alfsen, reklamefotografer A/S)

Trolig fallskjermkompaniet, Brigaden i Skottland. Fotografer filmer. Andre verdenskrig. (RA/PA-1209/U/Uk/0221. Arkiv: NTBs krigsarkiv)

ARKIVVERKET

Årsrapport 2019

ARKIVVERKET

ARKIVVERKET
Org. nr.: 961181399

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Arkivverkets årsregnskap for 2019. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2019.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 449 286 015 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Arkivverkets årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2019 og kapitalposter pr 31. desember 2019, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 130 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten

Vi kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 23.04.2020

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Harald Haugen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur